वर्गदृष्टि

Bargadristi Weekly

साप्ताहिक

हार्दिक श्रद्धाञ्जली !

जन्म मिति : २००५।०६।०१ निधन : २०७४।०३।२७

कास्की पोखरा लेखनाथ महानगरपालिका वडा नं. १४ समिनतरा निवासी, नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) कास्की जिल्ला समितिका सदस्य एवं देजमो नेपालका जिल्ला सदस्य क.विनिता तामाङकी आमाको उपचारको क्रममा २७ असार २०७४ क्यान्सर अस्पताल भक्तपुरमा निधन हुन गएकोले दिवंगल मनमाया तामाङप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै विनिता तामाङलगायत सम्पूर्ण परिवारजनति समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)

कास्की जिल्ला समिति

वर्ष २ अङ्क ५ पूर्णाङ्क ५४ २०७४ साउन २ गते सोमबार Monday, July 17, 2017 पृष्ठ ८ मूल्य रु. १०।-

नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को केन्द्रीय समितिको बैठक सम्पन्न

मुलुक 'नयाँ जनवादी क्रान्ति'कै चरणमा रहेको निष्कर्ष

● असोजमा राष्ट्रिय सम्मेलन ● पार्टीलाई प्रादेशिक संरचनामा लगिने ● निर्वाचन उपयोगको नीति सही ● अनुशासन आयोग बनाइने ● एकता र ध्रुवीकरणको लागि विशेष आव्हान

◆ **वर्गदृष्टि संवाददाता**

काठमाडौं । नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को केन्द्रीय समितिको बैठक शुक्रबार सम्पन्न भएको छ । आइतबारदेखि पार्टी केन्द्रीय कार्यालय बुद्धनगरमा सुरु भएको बैठक शुक्रबारसम्म चलेको थियो । बैठकले पार्टी अध्यक्ष मोहन वैद्य'किरण'द्वारा प्रस्तुत दुईवटा दस्तावेज र कार्यालय सदस्य रामसिंह श्रीसबाट प्रस्तुत विधान व्यापक छलफल पश्चात् एकमतले पारित गरेको छ ।

अध्यक्ष किरणले बैठकमा प्रस्तुत गरेको 'नेपाली समाजको स्वरूप र आम कार्यदिशा' शीर्षकको १४ पृष्ठ लामो दस्तावेज र २० पृष्ठको 'राजनैतिक प्रतिवेदन'माथि बैठकमा उपस्थित सबै केन्द्रीय सदस्यहरूले आफ्नो महत्वपूर्ण धारणा राखेका थिए । पार्टी कार्यालय सदस्य श्रीसले प्रस्तुत गरेको विधानमाथि पनि सबै केन्द्रीय सदस्यहरूले आफ्नो धारणा प्रस्तुत गरेका थिए ।

सिंगो पार्टीपंक्ति र पार्टी इतर शक्तिहरूले निकै महत्वका साथ हेरेको क्रान्तिकारी माओवादीको यो बैठक पार्टीको आसन्न राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रस्तुत गरिने उक्त दस्तावेजमाथिको छलफलमा केन्द्रीत भएको थियो । पार्टी अध्यक्ष किरणले पार्टीको आम कार्यदिशासम्बन्धी प्रस्तुत गरेको दस्तावेजले निकालेको निष्कर्ष अनुरूप नै नेपाली समाज नयाँ जनवादी क्रान्तिकै चरणमा रहेकोमा बैठकमा बोल्ने केन्द्रीय सदस्यहरूले जोड दिएका थिए ।

दस्तावेजमा आज नेपालमा भूमण्डलीकृत नवउदारवादी अर्थतन्त्र र अर्ध तथा नव औपनिवेशिक उत्पीडन तीव्र रूपमा बढ्दै गएको भन्दै नयाँ जनवादी क्रान्तिले मात्र नेपाल नेपाली जनतालाई मुक्त गर्न सक्ने निष्कर्ष निकालिएको छ । त्यसका लागि राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविका सम्बन्धी आन्दोलनलाई एकसाथ अगाडि बढाउनु पर्ने पनि ठहर गरिएको छ ।

दस्तावेजमा अध्यक्ष किरणले नेपाली समाजको इतिहासलाई आरम्भदेखि सुगौलीसन्धिपूर्वको अवस्थासम्म, सुगौली सन्धिदेखि २००७ सालसम्म, ००७ देखि ०४७ सालसम्म र ०४७ देखि हालसम्मका घटनाक्रमहरूलाई चार ऐतिहासिक मोडको रूपमा चर्चा गर्दै मसिनो गरी वर्ग विश्लेषण तथा समाजको अर्थराजनीतिक विश्लेषण गरेको एक केन्द्रीय सदस्यले ...बाँकी ३ पेजमा

देजमो निर्वाचन आयोगमा दर्ता

काठमाडौं । नेकपा(क्रान्तिकारी माओवादी)कोसंयुक्त मोर्चाको रूपमा रहेको देशभक्त जनगणतान्त्रिक मोर्चा, नेपालको निर्वाचन आयोगमा दर्ता भएको छ । ठूला भनिएका तीन राजनीतिक दलहरू कांग्रेस, एमाले र माओवादी केन्द्रले आफू अनुकूलको नीति बनाई नयाँ दल दर्तामा अनेकौं कठिनाई हुने प्रावधान राखिदिएपछि पटक पटक प्रयास गर्दा पनि देजमोको दर्ता हुन सकेको थिएन । देजमो दर्ता नहुँदा र तीन दलले ल्याएको अलोकतान्त्रिक तथा निरंकुश निर्वाचन कानुनका कारण स्थानीय तहको निर्वाचनमा देजमोलाई दलीय निर्वाचन चिन्ह दिनबाट बञ्चित गराइयो । संसदमा रहेका २७ दलबाहेक अधिकांश दललाई निर्वाचन दिनबाट बञ्चित गराएर उनीहरूले वैधानिक रूपमै निर्वाचनमा धाँधली गरेका थिए ।

देजमोका केन्द्रीय कार्यालय सचिव हरिकृष्ण गजुरेलका अनुसार दल दर्ता भएको प्रमाणपत्र लगायतका विवरणहरू भने निर्वाचन आयोगबाट प्राप्त हुन बाँकी रहेको छ ।

रातको समयमा सवारी चलाउन निषेध

● **वर्गदृष्टि संवाददाता**

काठमाडौं- यातायात व्यवस्था विभागले बीपी राजमार्गा अन्तर्गत सिन्धुलीको नेपालथोक-भिमान सडक खण्डमा रातको समयमा सवारी सञ्चालनमा रोक लगाएको छ ।

दुर्घटना बढेको निश्कर्ष निकाल्नै विभागले लामो दुरीमा चल्ने सवारी साधनका लागि नयाँ नियम ल्याएको हो । अब नयाँ व्यवस्थाअनुसार बीपी राजमार्गमा बेलुका ६ बजेदेखि विहान ५ बजेसम्म सवारी साधन चलाउन पाइने छैन ।

यातायात ब्यवस्था विभागका प्रवक्ता डा.टोकराज पाण्डेले नेपालथोक-भीमान सडक खण्डमा ...बाँकी ८ पेजमा

संसदवादी दलहरू नै संविधानको व्यवस्था विरुद्धमा

उपेन्द्र-बाबुरामले भने, '२४० निर्वाचन क्षेत्र स्वीकार गर्दैनौं'

काठमाडौं-व्यवस्थापिका-संसदमा रहेका तीन प्रमुख संसदवादी पार्टी आफैंले निर्माण गरेको संविधानका प्रावधान उल्लंघन गर्न उद्दत देखिएका छन् । तीन प्रमुख संसदवादी दलहरू आफैंले निर्माण गरेको संविधान अनुसार निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग गठन गरी प्रदेश र संसदीय निर्वाचन गराउन नसक्ने निश्कर्षमा पुगेका छन् ।

संविधानको व्यवस्थाअनुसार प्रदेश निर्वाचनका लागि र संसदीय निर्वाचनका लागि क्षेत्र निर्धारण गर्नुपर्नेमा अहिलेसम्म पनि अलमलमा नै देखिएका छन् । उनीहरू संविधान संशोधन गरेर पुरानै निर्वाचन क्षेत्रलाई कायम राख्ने चलखेलमा लागेका छन् ।

केही दिनअघि बालुवाटारमा बसेको तीन दलको बैठकमा प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले नै २४० निर्वाचन क्षेत्र कायम राखेर जाने प्रस्ताव गरेपछि आफैले बनाएको संविधानको व्यवस्था मान्न समेत यी दलहरू तयार नरहेको स्पष्ट भएको हो ।

प्रधानमन्त्रीको प्रस्तावमा प्रमुख विपक्षी एमाले समेत सहमत देखिएको छ । यद्यपि उसले २४० निर्वाचन क्षेत्र कायम राखेको अवस्थामा समानुपातिक र समावेशिता हटाउनुपर्ने बताएको छ । माओवादी केन्द्र पनि २४० निर्वाचन क्षेत्रको प्रस्तावमा लगभग सहमत छ । तर उसले समानुपातिकको व्यवस्थालाई समेत कायम राख्नुपर्ने बताएपछि फेरि पनि सांसदको संख्या ठूलो बनाएर देशको अर्थतन्त्रमा लुटतन्त्र हावी बनाउने दाउमा संसदवादी दलहरू रहेको देखिएको हो ।

अहिले संसदमा रहेका अधिकांश दलका सांसदको समर्थनमा बनेको संविधानमा भने केन्द्रीय निर्वाचनका लागि १ सय ६५ निर्वाचन क्षेत्र कायम गर्ने व्यवस्था छ । आगामी ८ माघभित्र सबै तहको निर्वाचन सम्पन्न गर्नुपर्ने संवैधानिक बाध्यता रहेपनि सरकारले हालसम्म निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग नै बनाउन आलटाल गरिरहेको छ ।

संविधानको धारा ८४ को उपधारा १ (क) मा नेपाललाई भूगोल र ...बाँकी ३ पेजमा

क्रान्तिकारी माओवादीबाट निष्काशित

काठमाडौं । नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) काठमाडौंका जिल्ला सदस्य तथा अखिल नेपाल क्रान्तिकारी ट्रेड यूनियन महासंघका काठमाडौं जिल्ला संयोजक ठमानसिंह तामाङले पार्टीको नीति विपरीत सांगठानिक र आर्थिक अराजकता देखाएको भन्दै नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) काठमाडौं जिल्ला संगठन समितिले एउटा सार्वजनिक प्रेस वक्तव्य जारी गरी तामाङलाई पार्टीबाट निष्काशित गरेको जनाएको छ ।

तामाङले जिम्मेवार कमरेडहरूको हस्ताक्षर किर्ते गरी टुरिजम बैंकको ठमेल शाखाबाट रकम निकाली अपचलन गरेको, संगठनको नीति तथा अनुशासन विपरीत गुटबन्दी गर्दै हिडेको, स्पष्टीकरणका निम्ति जिल्ला पार्टी कार्यालयमा उपस्थितिका लागि ताकेता गर्दा पनि उपस्थित नभएको, ...बाँकी ५ पेजमा

'ममताले गोर्खाको स्वाभिमानमा चोट पुऱ्याइन्'

● **सुबीर भौमिक/बीबीसी**

दार्जिलिङमा भारतीय गोर्खाले गोर्खाल्याण्डको माग गर्दै सन् १९८५-८६ को जस्तै भिषण आन्दोलन गरिरहेका छन् । त्यसबेला गोर्खा लिबरेशन फ्रन्ट यो इलाकामा एक बलियो संगठन थियो । यसले करिब चार/पाँच वर्ष आन्दोलन चलायो । अहिले पनि अवस्था त्यस्तै भइरहेको छ । यसकारण कि गोर्खा समुदाय धेरै पीडित बनेको छ र उनीहरूमा चोट पुगेको छ ।

गोर्खाल्याण्ड टेरिटोरियल एडमिनिस्ट्रेशनलाई लिएर गरिएको प्रबन्धबाट गोर्खाहरू झनै धेरै रुष्ट भएका छन् । उनीहरूलाई पश्चिम बंगाल सरकारले यसलाई कामयाबी बनाउनमा हरेक बाटोमा अड्को थाप्ने गरेको लागिरहेको छ । यसलाई असफल बनाउनका लागि हरतरहका षढयन्त्रहरू भइरहेका छन् ।

यसकारण उनीहरूलाई जबसम्म अलग राज्य प्राप्त हुँदैन तबसम्म आफ्नो इलाकामा उनीहरूले चाहेको गर्न पाउँदैनन् भन्ने स्पष्ट भइसकेको छ । यसका केही ठूला कारणहरू छन् । एक त ममता बनर्जी सरकारले पहाडमा गोर्खा समुदायमाथि विभिन्न प्रकारका फुट ल्याउने कोशिस गरिरहेको छ । र अर्को सबैभन्दा ठूलो कुरा त यो हो कि गोर्खा समुदायमा जुन लेप्चा र भुटिया समुदाय रहेका छन्, उनीहरूलाई पनि विभाजित गर्ने कोशिस भइरहेको छ ।

साथ साथै गोर्खाल्याण्ड टेरिटोरियल एडमिनिस्ट्रेशनलाई प्राप्त हुने फण्डमा विभिन्न प्रकारका बाधा व्यवधान खडा गरिएको छ । यसबाट गोर्खाल्याण्ड टेरिटोरियल एडमिनिस्ट्रेशनको सत्तामा रहेको गोर्खा जनमुक्ति मोर्चा रुष्ट छ । गोर्खाल्याण्डलाई स्वायत्तता दिने प्रयोग परै असफल हुदै ...बाँकी ८ पेजमा

क्रान्तिकारी कमरेडहरू, के हामी यो हिम्मत गर्न सक्छौं ?

सर्वहारा वर्ग यतिबेला विगतका कतिपय उपलब्धि (स्थानीय सत्ता, आधार इलाका, जनमुक्ति सेना) जस्ता महत्वपूर्ण विषयहरू गुमाउन पुगेको छ । त्यतिमात्र होइन विगतमा सर्वहारा वर्गको आन्दोलन मुख्यतः सर्वहारा वर्गको मुक्तिका निमित्त दश वर्षका जनयुद्धको नेतृत्व गरेको एउटा हिस्सा नवसंशोधनवाद हुँदै प्रतिक्रियावादमा नराम्रोसँग पतन हुन पुगेको छ ।

● **दिनेश शर्मा**

प्रतिक्रियावादी वर्ग यतिबेला आफ्नो वर्गको सत्ता सुदृढरूपमा स्थापित गर्नका खातिर स्थानीय निर्वाचन सम्पन्न गर्दैछन् । दुई चरणको निर्वाचन सम्पन्न गर्दै तेश्रो चरणको तयारी गर्दैछ । राज्यले आफ्नो वर्गको हितको खातिर दोश्रो संविधान सभाको निर्वाचन, जनविरोधी संविधान निर्माण र यतिबेला स्थानीय निर्वाचन प्रतिक्रियावादी वर्गको निरन्तर प्रक्रिया हुन् । सर्वहारा वर्ग यतिबेला विगतका कतिपय उपलब्धि (स्थानीय सत्ता, आधार इलाका, जनमुक्ति सेना) जस्ता महत्वपूर्ण विषयहरू गुमाउन पुगेको छ । त्यतिमात्र होइन विगतमा सर्वहारा वर्गको आन्दोलन मुख्यतः सर्वहारा वर्गको मुक्तिका निमित्त दश वर्षका जनयुद्धको नेतृत्व गरेको एउटा हिस्सा नवसंशोधनवाद हुँदै प्रतिक्रियावादमा नराम्रोसँग पतन हुन पुगेको छ । अन्य कतिपय समुहहरू समेत आफुलाई कम्युनिष्ट हौ भन्ने साइन बोर्ड झुण्ड्याएर सोही प्रतिक्रियावादी वर्गको सेवक बनिरहेका छन् । यसरी हेर्दा नेपालको सर्वहारा वर्गीय क्रान्ति स्वभाविक रूपमा कमजोर भएको अनुभूति सबैले महसुस गरिरहेका छन् । वर्गीय मुक्ति आदोलन कहिले कमजोर त कहिले उत्कर्षमा पुग्नु पनि स्वभाविक प्रक्रिया नै हो । ठिक यही बेला सर्वहारा वर्गको एक मात्र क्रान्तिकारी पार्टी नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को बैठक बुद्धनगरको केन्द्रीय कार्यालयमा मित्रवत बहस र छलफल सहित क्रान्तिका महान अभिभारालाई पूरा गर्ने अठोटका साथ सम्पन्न भएको छ । यसले सर्वहारा वर्गलाई उत्पीडनमा परेका वर्गलाई आशा, विश्वास दिलाएर अगाडि बढ्ने निश्चित छ । तर यसका निमित्त अझै कतिपय मेहनतको आवश्यकता छ ।

१-विश्व सर्वहारा वर्गको मुक्तिको एकमात्र हतियार भनको मार्क्सवाद हो । विश्वको मजुदर आन्दोलनका बिचबाट १८४८मा कम्युनिष्ट घोषणपत्र मार्फत् सार्वजनिक भएको मर्क्सवाद जस्तो वैज्ञानिक सिद्धान्तका विरुद्ध विश्वका प्रतिक्रियावदी वर्ग मात्र होइन आफुलाई मार्क्सवादको हिमायती, सर्वहारा वर्गको हिमायती बताएर पनि मार्क्सवादलाई कमजोर बनाउन निकै ठुलो कसरत गरेको कुरा सर्वहारा वर्गले बिर्सनु हुँदैन । मार्क्सवादको खोल ओढेर मार्क्सवादलाई कमजोर बनाउन खोज्ने सबैखाले अवसरवादका विरुद्ध निर्ममतापूर्वक जुधेर अगाडि बढेको वर्ग संघर्षले १९४९ सम्म पुग्दा मार्क्सवाद अझै विकसित बन्न पुग्यो । मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवादका रूपमा उसले आफूलाई

सम्पादकीय

मुलुक नयाँ जनवादी क्रान्तिकै चरणमा

नेपाली सर्वहारा वर्गको अग्रदस्ताको रूपमा नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)ले आफूलाई दावी र प्रस्तुत गर्दै आएको छ। मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवादलाई उसले पार्टीको मार्गनिर्देशक विचार तथा सिद्धान्त मान्दछ । वर्ग संघर्ष, निरन्तर क्रान्तिको सिद्धान्त, बल प्रयोगको सिद्धान्त, सर्वहारावर्गको अधिनायकत्वजस्ता मालेमावादका आधारभूत सैद्धान्तिक प्रस्थापनालाई दृढतापूर्वक आत्मसात् गर्दै आएको पार्टीको रूपमा क्रान्तिकारी माओवादी नै नेपालको एकमात्र सिद्धान्तनिष्ठ पार्टी हो- को रूपमा स्थापित छ । समकालीन कम्युनिष्ट पार्टीहरू (माओवादीलगायत) सबैले क्रान्तिकारी माओवादीले विचार र क्रान्तिको केन्द्रको रूपमा यस पार्टीलाई लिदै, अथ्र्याउँदै र मान्दै आएका छन् । कम्युनिष्ट तथा वामपन्थी कित्तामा मात्र होइन, प्रतिक्रियावादी कित्तामा पनि यस पार्टीका अध्यक्षको सरल र सादगीपूर्ण जीवन पद्धति र शैलीको प्रशंसा हुने गरेको छ। क्रान्तिकारी माओवादीका अध्यक्ष मोहन वैद्य' किरण'को व्यक्तित्व नै सच्चा र आदर्शवान कम्युनिष्टको छवि बनेर नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनमा स्थापित छ।

क्रान्तिकारी माओवादीको हालै सम्पन्न केन्द्रीय समितिको बैठकले असोजमा पार्टीको राष्ट्रिय सम्मेलन गर्ने निर्णय गरेको छ। सम्मेलनमा प्रस्तुत गरिने दस्तावेजको समृद्धीकरणका लागि उसले अध्यक्ष किरणबाट प्रस्तुत दस्तावेजमाथि केन्द्रीय समितिको बैठकमा व्यापक छलफल चलाएको छ। बैठकले प्रस्तुत दस्तावेजहरू पारित गरेको छ । आन्तरिक फोरमहरू चलाएर सम्मेलनसम्म निरन्तर छलफल चलाउने पनि निर्णय गरेको छ । लामो समयपछि गर्न लागेको यो सम्मेलनलाई निकै महत्वका साथ हेरिएको छ।

वर्तमान संसदीय व्यवस्था, सत्ता र संविधानको खारेजीको माग गर्दै आएको यो पार्टीले यही सत्ताका हतियारहरू प्रयोग गरेर उसैको भण्डाफोर गर्ने र कमजोर बनाउन भूमिका खेल्ने नीति अख्तियार गर्दै आएको छ । दशवर्षे महान जनयुद्धको जगमा भएको १९ दिने जनआन्दोलनमार्फत् अढाइसय वर्षदेखिको सामन्ती राजतन्त्रको अन्त्य भएपछि नेपालमा राजनीतिक क्रान्ति सम्पन्न भयो, अब आर्थिक क्रान्ति गर्नुपर्छ भनेर सँगै जनयुद्ध लडेको एउटा हिस्सा पुरानो बद्नाम र कमजोर अवस्थामा रहेको संसदीय व्यवस्थालाई सुदृढ गर्नतिर लाग्दै गर्दा क्रान्तिकारी माओवादी भने राजनैतिक क्रान्ति अझै बाँकी रहेको निष्कर्ष निकाल्दै नयाँ जनवादी क्रान्तिको कार्यभार पूरा गर्न बाँकी रहेको ठहरमा छ।

एमाले, माओवादी केन्द्र, मसाल, मालेलगायतका सबै कम्युनिष्ट साइनबोर्ड झुण्ड्याएका पार्टीहरूले नयाँ जनवादी क्रान्ति पूरा भयो, नेपालमा पुँजीवाद आइसक्यो भनेर स्याल हुँइय्या मच्चाउँदै गर्दा मुलुक फेरि पनि अर्ध सामन्ती, अर्ध नवऔपनिवेशिक अवस्थामा रहेको, दलाल पुँजीवाद तथा नोकरशाही पुँजीवादको दबदबा बढेर गएको निष्कर्षका साथ नेपाली विशिष्टतामा आधारित सशस्त्र जनविद्रोहको फौजी कार्यदिशा मार्फत् नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गर्नुपर्ने धारणा अगाडि सार्दै आएको छ। उसले गर्ने राष्ट्रिय सम्मेलनमार्फत् नयाँ जनवादी क्रान्तिको स्पष्ट खाका प्रस्तुत गर्ने बताउँदै आएको छ।

क्रान्तिका लागि अनिवार्य रूपमा रहेको नयाँ ढंगको क्रान्तिकारी कम्युनिष्ट पार्टीको निर्माण, क्रान्तिकारी संयुक्त मोर्चा र क्रान्तिकारी सेनाको निर्माणका लागि ठोस तथा मूर्त खाका सम्मेलनमा अगाडि सारिने पनि नेताहरूले बताउँदै आएका छन्। त्यसैलाई मध्येनगर गरेर क्रान्तिकारी माओवादीले अन्य पार्टीहरूमा रहेका क्रान्तिकारीहरूलाई नयाँ जनवादी क्रान्तिको महान प्रक्रियामा एकताबद्ध र ध्रुवीकृत हुन सार्वजनिक आव्हान गर्ने निर्णय पनि गरेको छ।

सामन्तवादी र साम्राज्यवादी(विस्तारवादी) उत्पीडनको नेपाली समाजबाट अन्त्य नै नयाँ जनवादी क्रान्तिको मुख्य उद्देश्य रहँदै आएको छ । यहाँको अर्थतन्त्र, राजनीति, संस्कृतिमा अझै पनि सामन्तवाद(कमजोर रूपमा भएपनि) उपस्थिति छ भने साम्राज्यवादी (विस्तारवादी) हस्तक्षेप तथा उत्पीडन त अझ तीव्र रूपमा बढेर गएको छ । यसर्थमा क्रान्तिकारी माओवादीले भनेजस्तै नेपाली समाज अहिले नयाँ जनवादी क्रान्ति अर्थात् पुँजीवादी जनवादी क्रान्तिकै चरणमा छ। यसै दिशामा यो देशका सच्चा क्रान्तिकारी कम्युनिष्टहरू, सच्चा देशभक्तहरू गोलबन्द हुन जरुरी छ । यो नै अहिलेको ऐतिहासिक कार्यभार बनेर हाम्रा सामु खडा छ।

परिवर्तनको सम्वाहक

मूलबाटो

WELCOME WELCOME

मुख्य पृष्ठ समाचार विचार कुराकानी साहित्य प्रवास खेलजगत प्रविधि लिंगे जगत पर्यटन ENGLISH

सत्यतथ्य निष्पक्ष खबर तथा

विचारका लागि सधैं हेर्ने र पढ्ने गरौं।

www.moolbato.com

मानव ज्ञान सागरबाट प्रादुर्भावको उदाहारण हो-मार्क्सवाद

● पुष्पगोपाल श्रेष्ठ ●

हामी जन्मि हुर्केको समाज अर्थात सामन्तवादी समाज जसको सोच भन्नु नै यस्तो सिद्धान्तमा आधारित थियो-कि लुट, कि त अरुलाई लूट्न देउ । कि अरुको निम्ति मेहनत गर, कि त अरुलाई आफ्नो निम्ति काम गर्न लगाउ । कि अरुलाई आफ्नो दास बनाउ, कि त तिमी नै अरुको दास बन । यस कुराबाट के स्पष्ट पार्छ भने यस्तो समाजमा जन्मी हुर्की बढी त्यस समाजमा अनुशासित भएका मानिसहरूको नसा-नसामा अझ अर्को अर्थमा भन्ने हो भने आमाको दूध चुस्दादेखि नै, यस्तो मनोभावना, बानी र धारणा घुसेका हुन्छन्- कि दासहरूको मालिक, कि दासानुदास या त सानोतिनो सम्पतिवाला, सानोतिनो कर्मचारी, सानोतिनो अधिकारी अथवा बुद्धिजीवी । यसलाई संक्षेपमा भन्ने हो भने यस्तो मानिस जो केवल आफ्नो स्वार्थको मात्र ख्याल गर्दछ र अरुको उसलाई कति पनि वास्ता रहँदैन । आफ्नो मोज मस्तिमा अरु मरुन् या बाँचुन् उसलाई के मतलब ।

मार्क्सवादले त्यस्तो सामन्तवादी सोच 'आफू भलो त जगत भलो' भन्ने जस्ता गएगुज्रेको व्यक्तिबादलाई पुरै खारेज गर्दछ । त्यो पुरानो समाज जमिन्दारहरू र पुँजीपतिहरूद्धारा सारा मजदूरहरू र किसानहरूको उत्पीडनमा टिकेको थियो । जसलाई हामीले ध्वस्त पार्नु छ, र हामीले त्यस्ता जमिन्दारहरू र दलाल नोकरशाही पुँजीपतिहरूलाई सत्ताबाट गलहत्याउनु छ । तर, यसको निम्ति देशका सम्पूर्ण क्रान्तिकारी कम्युनिष्टहरू, देशभक्तहरू, वाम्पन्थीहरू तथा शोषित पीडित आम श्रमजीवी जनसमुदायलाई आपसमा एकताबद्ध तुल्याउनु जरुरी छ । इश्वरले यस्तो एकता कायम् गर्दैन । जसको लागि जिम्मेवार क्रान्तिकारी कम्युनिष्टहरूले राष्ट्रिय एकताको पहलकदमी लिन अग्रसर हुनु जरुरी छ ।

हामी मार्क्सवादीहरू इश्वरमाथि आस्था राख्दैनौं र हामीलाई के कुरा राम्रोसित थाहा छ भने ती पुरेत, जमिन्दार तथा पुँजीपतिहरूले आफ्ना शोषणकारी हित-सानका लागि नै इश्वरको नाम जप्ने र जपाउने गरिआएका थिए । अझ यसो भनुँ यस नैतिकतालाई सदाचारसम्बन्धी आदेश भन्नुको सट्टा उनीहरूले त्यसलाई भाववादी वा अर्ध-भाववादी उक्तिहरूको रूप दिने गर्थे जुन हरहमेसा त्यो ईश्वरीय आदेशको अनुरूप हुन्थ्यो ।

यसप्रकार उनीहरूले ढाँटछल गरी सामन्तीहरू (भूमिपतिहरू) तथा पुँजीपतिहरूको स्वार्थ संरक्षणार्थ मजदुरहरू, किसानहरू तथा सम्पूर्ण श्रमजीवी जनसमूदायको मथिंगलमा ध्वंगि सोच भर्ने काम गर्दै आईरहेका छन् । त्यसकारण हामी यस किसिमको सदाचारलाई सधैं नै अस्वीकार गर्दछौं । र हामी भन्दछौं- हाम्रो सदाचार सर्वहारावर्गको वर्गसंघर्षका हितहरूको पूर्णतः अधीनमा छ । हाम्रो सदाचार सर्वहारावर्गको वर्गसंघर्षका हितहरूबाट नै उत्पन्न पनि हुन्छ ।

बुर्जुवा समाजमा बहुमतीय इच्छाको विरुद्ध निर्दिष्ट गरिएको त्यो मक्किएर जीर्ण भइसकेको पुरानो थोत्रो सोचको सट्टामा हामी ती मजदूरहरू र किसानहरूको चेतनशील अनुशासन कायम गर्दै, हाम्रो देशभर्रा फैलिरहेका असंगठित र तितर-वितर रहिआएका लाखौं-करोडौं जनताको इच्छालाई साझा आकांक्षामा परिणत गर्ने उद्देश्यले, पुरानो समाजप्रति आफ्नो घृणामा नयाँ जनवादी क्रान्तिको निम्ति आफ्ना शक्तिहरूलाई एकताबद्ध सुसंगठित गर्ने दृढता, योग्यता र तत्परता पनि जोड्नु जरुरी छ । किनभने यस्तो संयुक्त आकांक्षाबिना हाम्रो पराजय अवश्यम्भावि छ । यस्तो एकता र मजदूरहरू तथा किसानहरूको सचेतन अनुशासन वेगर हाम्रो लक्ष्य निराशाजनक हुने निश्चित छ । जसको अभावमा हामी ती दलाल पुँजीपतिहरू भूमिपति(सामन्ती) र सबै प्रकारका प्रतिक्रियावादीहरूलाई पराजित तुल्याउन सक्नेछैनौं । यस्तै स्थिति रहिरहेमा हाम्रो लक्ष्य र उद्देश्य संघात्मक जनगणतन्त्रिय राज्यव्यवस्था कायम गर्ने कुरो केबल आकाशको फल आँखा तरी मर भने जस्तै हुनजान्छ ।

तसर्थ प्रत्येक क्रान्तिकारी कम्युनिष्टहरूले अत्यन्तै महत्वकासाथ बुझ्नु पर्ने कुरा भनेको, हामीलाई त्यस्तो सुगा-रटाइको आवश्यकता छैन । परन्तु हामीले प्रत्येक शिक्षार्थीको बुद्धिलाई आधारभूत तथ्यहरूको जानकारीद्वारा विकसित र उन्नत तुल्याउनु पर्दछ । त्यो पुरानो शिक्षा-प्रणालीले सामन्ती र पुँजीपतिहरूको निमित्त चाहिने नोकरहरू उत्पादन गर्दथ्यो र गरिरहेको छ जुन शिक्षा प्रणालीबाट प्रशिक्षित मानिस जसले त्यही कुरा लेख्नु र भन्नु पर्दथ्यो जसद्वारा ती सामन्तीहरू र पुँजीपतिहरू प्रसन्न रहन्थे । यसकारण हामीले त्यस्तो शिक्षा प्रणालीको अन्त्य गर्नु पर्दछ । तर त्यसको अन्त्य गर्नु पर्दछ र त्यसलाई नष्ट गर्नु पर्दछ भन्नुको अर्थ अवश्य पनि यो होइन कि हामीले त्यसबाट ती सबै कुराहरू लिनु पर्दैन भन्ने होइन, जुन मानवजातिले सञ्चित गरेको छ र मानिसहरूको निमित्त महत्वपूर्ण छ । निश्चितै रूपले हामीले गम्भीरतासाथ यसकुराको निर्क्यौल गर्नै पर्छ कुन कुरा सामन्तवाद र पुँजीवादको निमित्त आवश्यक थियो र कुन कुरा साम्यवादको निम्ति आवश्यक छ भन्ने अन्तर छुट्याउनु अत्यावश्यक छ ।

यसो भनिरहँदा फेरि साम्यवादको बारेमा जे कुरा किताबहरूमा लेखिएका छन् त्यसलाई मात्र हृदयङ्गम गर्नु ज्यादै ठूलो गल्ती हुनेछ । हामी आफ्नो काम कुराहरूमा अब खालि त्यही कुराहरू मात्रै दोहोऱ्याउँदैनौं जुन साम्यवादको सम्बन्धमा पहिले भन्ने गर्थ्यो, किनभने आज हाम्रा काम कुराहरू दैनिक तथा सर्वत्तोमुखी कामहरूसित सम्बन्धीत हुन्छन् । कामविना र संघर्षविना साम्यवादको किताबि ज्ञान विलकुलै बेकम्मा हुन्छ, किनभने त्यसले सिद्धान्त र व्यवहार बीचको पुरानो अन्तरलाई अर्थात् सामन्तवाद र पुँजीवादले हाम्रो मथिङ्गलमा कोचिराखेको सबभन्दा ठूलो अनिष्ट र दुर्भाग्य हो-व्यावहारिक जीवन र पुस्तक बिचको गहिरो खाडल । त्यस पुरानो अन्तरलाई भत्काउनै पर्छ जुन सामन्तवादी समाजको सबभन्दा घृणित लक्षण थियो ।

हामीले घोकन्ठे किताबी शिक्षा-प्रणालीबाट थुप्रै मार्क्सवादी, लेनिनवादी, माओवादी पुस्तकहरू पढेका छौं, उसो भए के हामीसित सिद्धान्तकारहरू छन् भनेर हामी गर्व गर्न सक्दैनौं र ? अहँ सक्दैनौं । किनभने मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद, मार्क्स, एंगेल्स, लेनिन, स्तालिन र माओले व्यवहारका आधारमा रच्नुभएको सिद्धान्त हो र यस सिद्धान्तको आमनिचोड उहाँहरूले ऐतिहासिक र क्रान्तिकारी यथार्थबाटै निकाल्नु भएको हो । यदि हामीहरू उहाँहरूको कृतिहरू पढने मात्र गछौं तर उहाँहरूको सिद्धान्तको चहकको सामुन्नेमा हाम्रो नेपालको इतिहास र क्रान्तिको वास्तविकताको अध्ययनतर्फ लम्कँदैनौ वा सिद्धान्तको दृष्टिले नेपालको क्रान्तिकारी व्यवहारबारे सावधानीपूर्वक सोचविचार गर्ने जमर्को गर्दैनौं भने हामीले आफू मार्क्सवादी सिद्धान्तकार हौं भनेर स्वाँगपार्न मिल्दैन । सिद्धान्तकार हुनको लागि कुनै पनि व्यक्तिले मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवादको सारतत्व मार्क्सवादी-लेनिनवादी-माओवादी अडान, दृष्टिकोण र पद्धति तथा औपनिवेशिक क्रान्ति सम्बन्धी लेनिन र स्तालिनका सिद्धान्तहरूको साँच्ची कै आत्मसात गरेको हुनुपर्छ र उसले नेपालका व्यावहारिक समस्याहरूको गहन र वैज्ञानिक विश्लेषण गर्न तथा ती समस्याहरूको विकासका नियमहरू पत्ता लगाउनमा यी सिद्धान्तहरू लागू गर्न समर्थ हुनुपर्छ ।

त्यस्तो घोकन्ठे किताबि शिक्षा-प्रणालीले मानिसहरूलाई यस्ता थुप्रै अनावश्यक, अनुपयोगी र निर्जीव ज्ञान प्राप्त गर्न विवश तुल्याउँथ्यो, जो दिमागमा अमित छाप बनी रहन्थ्यो र जसले गर्दा जन्मजातै भने जस्तो सामन्ती र पुँजीपतिहरूको नोकरमा परिणत गरिदिन्थ्यो । तसर्थ हामीले अत्यन्तै महत्वकासाथ मनन् गर्नु पर्ने कुरो भनेको मानव ज्ञानद्वारा संचित निधिलाई हृदयङ्गम् नगरिकन कोही पनि कम्युनिष्ट बन्न सक्तैनन् । स्वयम साम्यवाद जसको परिणाम हो सोको समग्र ज्ञान आत्मसात नगरिकनै केबल कम्युनिष्ट नाराहरू र साम्यवादी विज्ञानका निष्कर्षहरू मात्र रट्नु पर्याप्त छ भन्ने सोच्नु पनि ठूलो भुल हुनेछ । मानव ज्ञानको निधिबाट साम्यवादको प्रादुर्भाव कसरी भएको थियो भन्ने कुराको उदाहरण हो -मार्क्सवाद ।

किताबी ज्ञान मात्र आर्जन गरेका मानिसहरू अर्थात मार्क्सवादी ज्ञान-सागरमा दुबुल्कि मार्नुको नाममा उही घोकन्ठे किताबी शिक्षा-प्रणालीबाट हुर्की बढी कम्युनिष्ट बन्न आएका ती हिजोका नेतृत्वदाइ क्रान्तिकारी कम्युष्निट कहलाइएकाहरू, आज आएर संसदवादीहरूको पछि पछि लागेर तिनीहरू, सत्ता प्राप्तिको निमित्त ती देशी सामन्ती र पुँजीपति तथा विदेशि शक्ति-केन्द्रले चुस्दै फालेको हड्डिको निमित्त ऱ्याल काढ्दै उनीहरूकै पछि पछि लुते कुकुरझैं पुच्छर हल्लाउँदै स्याँ-स्याँ गर्दै कुदिरहेको हेर्नुपर्दा, स्वाभिमानि नेपालीहरूको निमित्त 'गर्नेलाई भन्दा देख्नेलाई लाज' हुन पुगेको छ । जसले गर्दा आज राष्ट्रिय स्वाधीनता जनतन्त्र र जनजिविका जस्तो समस्या अत्यन्तै जतिल बन्दै गइरहेको छ ; जसको निराकरण नगरी भएको छैन मात्र होइन, त्यस्ता कुरूप नमुनाको दुरगंधित हावा बिना रोक-टोक बहिरहन दिनु देशको निमित्त खतरा हो । यस्तो हावा पैदा गर्ने मुहानहरू हामीले थुन्नै पर्छ । हाम्रो सिंगै ...बाँकी ३ पेजमा

झर्रोटर्रो

कैलुब्राह

विकासे ढाँचा र अनुगमने यात्रा

यतिखेर नेपाल मण्डलमा आर्थिक वर्ष सकिएको छ । आर्थिक वर्ष सकिनेबेला विकासका काम पनि धमाधम जादूको छडीको गतिमा भएका छन् । नेपाल मण्डलमा उखानै छ 'जब पऱ्यो राती उसै बुढी ताती' । यो उखान पनि नेपाल मण्डलबाटै आविष्कार भएको हो । आफ्नै मण्डलाँ आविष्कार भा'को कुरो लागू नगर्नु पनि भएन । त्यसैले उखानलाई सिरोधार्य गर्दै नेपाल मण्डलमा विकासे दरबाजा पनि धमाधम खुल्दै जान्छन् । यो हाम्रो मण्डलको विकासे काइदा हो । यो विकासे काइदामा विभिन्न तहका लाउकेहरूलाई फाइदाको कुरो छ । सरकार चलाएका लाउके दलका लाउके नेताहरू, सरकारी कारिन्दाका लाउकेहरू, ठेकेदारहरू, सत्ताधारी दलका भुइँतहका चुल्ठे, मुन्द्रे, जगल्टे, शरीरैभरी ट्याटु खोपेका टाटेपाङ्ग्रे आदि आदि सबैलाई भागशान्ती पूजापाठ गरेर भोग दिन पर्च । त्यसैले पनि यो विकासे काइदा निकै फलिफाप र युग अनुकूलको छ ।

हरेक आर्थिक वर्षको जेठ र असारमा बजेट भाषण हुनाले पनि विकासे काइदा यस प्रकारको भएको हो । मुख्य कारण यहि हो । जेठ असारमा बजेट भाषण हुन्च । साउन कालो भैहाल्यो । भदौसम्म विनियोजित बजेटमाथि छलफल हुन्च । असोजमा दसैं पर्च । कार्तिकमा तिहार । मङ्सिरमा बजेट पारित हुन्च । पुस जाडो महिना भएकाले फासफुस भएर बित्छ । माघमा विकासका लागि बोलपत्र आह्वानको सूचना प्रकाशित हुन्च । फागुनमा ठेकेदारहरूले टेण्डर हाल्चन् । चैतमा टेण्डर पास हुन्च । बैसाखमा ठेकेदार हरूले साइड निरीक्षण गर्चन् । जेठमा काम सुरु गर्चन् । असारमा समाप्त पार्छन् । विलकुल रुटिन अन्सार काम भएको छ । यसरी नेपाल मण्डलको विकासे काम फत्ते हुन्च । यो प्रकृया कैयौं दशकदेखि चलिआएको छ । सनातनी चलनलाई तोड्न पनि त भएन । छलफल, बहस र सरकारी कागजात मिलाउन दस महिना लाग्च भने विकास दुई महिनामा सफाचट हुन्च । यो हो विकासको आधुनिक तरिका । यसलाई लोकतन्त्रे काइदा पनि भन्न सकिन्च । सबै भन्दा ठूलो कुरा कागजात मिलाउने हो । विकास त सामान्य कुरा हो । अरू देशाँ कागजात मिलाउन दुई मैना लाग्च र विकासे काम गर्न दश मैना लाउँचन् । हाम्रो देशाँ कागजात मिलाउन दश मैना लाग्च, विकासे काम गर्न दुई मैना लाग्च । नेपाली मनुवा यसै पनि संसारभर बहादुरको नामले प्रशिद्ध छन् । संसारका अरू मनुवाले गर्न नसक्ने काम नेपालीले गरे पो बहादुरको अर्थ र महत्व रहन्च । नत्र त अरू जस्तो भैगयो । अरू देशका मनुवा र हामी बिचको अन्तर भनेकै यहि त हो ।

विकासको अनुगमन सरकारका कारिन्दाहरूले गर्चन् । कारिन्दाहरूलाई स्थाई सरकार पनि भन्चन् क्यारे । मन्त्रीहरू त आउँचन् जान्चन् । सरकारलाई टेको पुरो लाएर अड्याई राख्ने त कारिन्दाहरू नै हुन् । अझ नेपाल मण्डलमा त नौ मैने सरकार न पऱ्यो । 'प्रभुको तोकैले नौ मैने सरकारै खायाँ' । पुरानो गीत पनि बदल्नु पर्ने भयो । नेपाल मण्डलमा सरकार पनि आफ्नै बलबुँतामा बन्दैन । रैतीहरूले चुनेर त पठाउँचन तर तिनरुलाई अनुमति भने प्रभुहरूले दिन्चन् । कारिन्दाहरू त लोकसेवाको लाइसन लिएर सिँहदरबार छिरेका हुन्चन् । लाइसनधारी भएकाले तिनलाई कोइ माइकालालले पनि हल्लाउन सक्तैन ।

कारिन्दाहरूको अनुगमन गर्ने काइदा पनि बडो गजबको छ । आफ्नो मण्डलमा भएको विकासको अनुगमन गर्न अर्काको मण्डलतिर जानु पर्च । ऐले सिँहदरबार भित्र जाने हो भने कुनै पनि मन्त्रालयमा बरिष्ठ अधिकृतदेखि सचिवसम्मका कारिन्दाहरू भेटिँदैनन् । सबै विकास हेर्न सात समुन्द्र पारी हानिएका छन् । कोही हानिने तरखरमा छन् । एकादुई मात्रै होइन थोकका थोकमा हानिन्चन् । नेपाल मण्डलको बजेट पनि विदेशबाटै दातामाता र प्रभुहरूले पठाइदिने भएकाले अनुगमन गर्न उतै जानु पनि मुनासिवै हो । आफ्नो मण्डलमा रैतीहरूबाट तिरोभरो र कर अशुलीबाट उठेको पैसाले सांसद, मन्त्री, कारिन्दाहरू र सरकारको सुरक्षामा खट्ने नानाथरीका फौजहरूलाई तलव भत्ता खानै ठिक हुन्च । विकास गर्नका लागि त प्रभुहरूसँग हार गुहार गरेर रिनपान र भीख मागेरै चलाउनु पर्च । त्यो रिनपान र भीख पनि विभिन्न आइएनजिओ र एनजिओहरूको झोलामा हालेर ल्याउनु पर्च । त्यसैले दातामाताहरू र आइएनजिओहरूका गोष्ठीहरूमा भाग लिन कारिन्दाहरू त जानै पऱ्यो क्यारे । बजेट फ्रिज गराउनु पनि त भएन । फेरि अर्को पटक माग्दा नपाइने हुन्च । त्यसैले सरकारी कारिन्दा जति सबै विदेशतिर विकासे अनुगमन गर्न गएका छन् । मौकामा चौका हान्नै पऱ्यो । अनुगमन पनि हुने भ्रमण पनि हुने । डाडु पन्यु हातमा हुनेले आफ्नो भाग ठूलो बनायो भनेर आरिस गरेर के नाप्चन् र अरूले । जाऊ जाऊ कारिन्दा हो सरकार त तिम्रै हो ।

१ साउन २०७४

kailubraha73@gmail.com

नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनमा एकीकरण र ध्रुवीकरण आजको टङ्कारो आवश्यकता हो

सम्पूर्ण पार्टीपंक्ति र जनपंक्तिलाई क्रान्तिकारी आशावादले समृद्ध बन्न र एकताबद्ध हुन विशेष अनुरोध गर्दछु ।

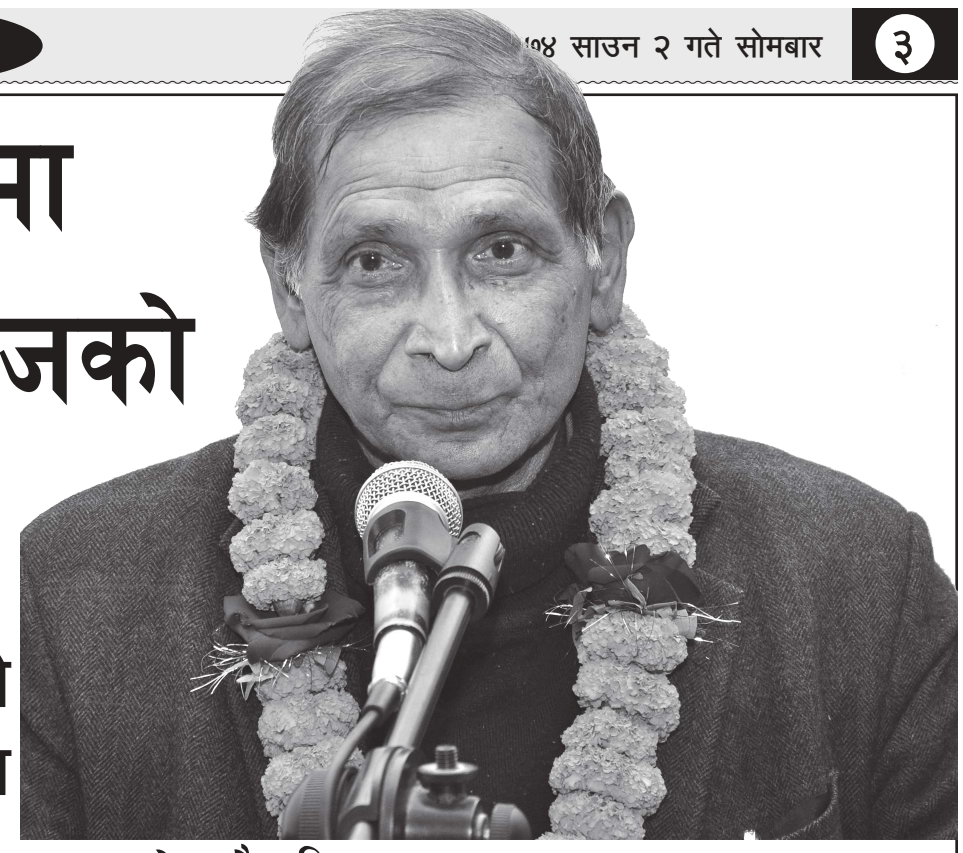

● **मोहन वैद्य'किरण'**, अध्यक्ष- नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)

नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को केन्द्रीय समितिको करिब एक साता लामो बैठक सम्पन्न भएको छ । बैठकले लिएका महत्वपूर्ण निर्णयहरू के के हुन् ? बताइदिनुस् न ।

पार्टीको केन्द्रीय समितिको यो बैठक राष्ट्रिय सम्मेलनको तयारीमा केन्द्रित रहेको छ । बैठकमा लिइएका आवश्यक निर्णयहरूबारे प्रेसवक्तव्यमार्फत् विस्तृत रूपमा प्रकाश पारिने छ ।

आसन्न राष्ट्रिय सम्मेलनलाई लक्षित गरी बैठकमा प्रस्तुत दस्तावेजहरूको मूल स्प्रिटबारे संक्षिप्तमा स्पष्ट पारिदिनुस् न । यसले प्रतिक्रियावादी, संशोधनवादी र अवसरवादीहरूको चौतर्फी घेराबन्दीलाई तोड्दै नयाँ जनवादी क्रान्तिको ऐतिहासिक कार्यभार पूरा गर्न सक्छ ? संक्षिप्तमा प्रकाश पारिदिनुस् न ।

राष्ट्रिय सम्मेलनमा प्रस्तुत दस्तावेजहरूको मूल स्प्रिट वर्तमान नेपाली समाजको स्वरूप र पार्टीको आमकार्यदिशाको निर्धारण गर्ने प्रश्नसित जोडिएको छ । पार्टी दस्तावेजमा देशलाई अर्धसामन्ती, अर्धऔपनिवेशिक र नवऔपनिवेशिक अवस्थामा रहेको र त्यसअवस्थाबाट मुक्तिका लागि नयाँ जनवादी क्रान्ति अपरिहार्य रहेको कुरा उल्लेख गरिएको छ। समग्रमा बैठकमा प्रस्तुत दस्तावेजहरू नयाँ जनवादी क्रान्तिको आवश्यकता, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिको विश्लेषण र पार्टीको आगामी कार्यभारलगायतका विषयमा आधारित रहेका छ । परिस्थिति जटिल छ, तर पनि प्रतिक्रियावादी, संशोधनवादी तथा विभिन्न प्रकारका अवसरवादीहरूद्वारा तेर्स्याइएका अवरोधहरूको सामना गर्दै नेपालमा नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गर्न सकिन्छ र गर्नु पर्दछ भन्ने बारेमा पार्टी दृढ रहेको छ ।

दस्तावेजमाथि केन्द्रीय सदस्यहरूबाट के कस्ता सुझावहरू आए ? बताउन मिल्छ ?

दस्तावेजहरू माथि सबै केन्द्रीय सदस्यहरूले धारणा व्यक्त गर्नु भएको छ। सबैको चिन्ता, चासो र जिज्ञासा पार्टीलाई देशको नयाँ विकल्पका रूपमा प्रस्तुत गरी कार्य गर्न योग्य बनाउनु पर्दछ भन्ने रहेको छ ।

बैठकले स्थानीय तहको निर्वाचनको क्रान्तिकारी उपयोगको नीतिको समीक्षामा के कस्ता निष्कर्ष निकाल्यो ? संक्षिप्तमा बताइदिनुस् न ।

स्थानीय निर्वाचनबारे पनि बैठकमा समीक्षा गरिएको छ। आवश्यक तयारीबिना नै निर्वाचनको उपयोग गर्नु परे पनि पार्टीको उपयोगसम्बन्धी नीति सही नै रहेको समीक्षा गरिएको छ । साथै, अहिलेको स्थानीय निर्वाचनमा सत्ताधारी र प्रतिपक्षी राजनीतिक दलहरूको बीचमा जुन गठबन्धनहरूको नाटक मञ्चन गरिए ती सबैबाट सिद्धान्त र पार्टी नीति होइन चुनाव जसरी पनि जित्नैपर्ने कुत्सित मान्यतालाई आधार बनाएको देखियो । यसले उनीहरूकै मान्यताअनुसार पनि संसदीय व्यवस्थामा प्रतिपक्षीको व्यवस्था हुनुपर्ने कुरालाई खण्डित गरिदियो । निर्वाचनमा अनेकैं विकृति विसंगति देखापरे ।

आगामी प्रदेश र केन्द्रीय निर्वाचनको उपयोग गर्ने सम्बन्धमा पनि केही छलफल भयो कि ?

आगामी प्रदेश र केन्द्रीय निर्वाचनको उपयोगबारे सामान्य कुराकानी त भयो, तर यसबारे आगामी केन्द्रीय समितिको बैठकमा नै निर्णय लिइने समझदारी बनाइयो ।

पार्टीलाई समेत प्रादेशिक संरचनामा लगिने निर्णय गरेको बुझियो । यसो गर्दा यो व्यवस्था, सत्ता र संविधानलाई नै स्वीकार गरेको अर्थ त लाग्दैन ? यसैलाई आधार बनाएर केही मान्छेहरूले यस्तो आरोप पनि लगाएका छन् नि ?

सामान्यतः पार्टीका संरचनाहरू क्रान्तिको उभार तथा उतार र संगठन एवं संघर्षका रूपहरूको विन्याससम्बन्धी मान्यतामाथि ध्यान दिएर बनाइएका हुन्छन् । पार्टीले राज्यको संरचना, प्रशासनिक आधार, संविधान, व्यवस्थालाई अस्वीकार गर्दै आएको कुरा स्पष्ट नै छ । तर पनि तात्कालिक रूपमा पार्टी कामको सुविधा र सरलताको दृष्टिले प्रशासनकै राज्यसंरचनाअनुरूप जानु हामीले उपयुक्त ठानेका छौं । तर हामीले राज्यको वर्तमान संरचनालाई भने स्वीकार गर्न सक्दैनौ र गरेका पनि छैनौं ।

विद्यमान निष्क्रियता र निराशालाई चिर्दै पार्टीलाई गतिशील र प्रभावशाली बनाउने विषयमा योजनागत रूपमा केही सोच्नु भएको छ कि ?

पार्टीलाई गतिशील र प्रभावकारी बनाउनका लागि सर्वप्रथम विचारधारा तथा राजनीतिक कार्यदिशालाई विकसित तथा समृद्ध तुल्याउन र तद्अनुरूप कुशल संगठकहरूको जालो तयार पार्न आवश्यक हुन्छ यो काम हामीले राष्ट्रिय सम्मेलनको प्रक्रियामा सम्भव गर्दछौं । यसपश्चात् हामी शुद्धीकरण सुदृढीकरणको प्रक्रियाबाट अगाडि बढ्दछौं । अनि हामी जुझारु संघर्षलाई विकसित तुल्याउने काममा लाग्दछौं । समग्र क्रान्तिको तयारीको प्रक्रियामा नै पार्टी गतिशील र प्रभावकारी बन्दै जान्छ ।

पार्टीभित्रका अन्तर्संघर्षको सही रूपमा संचालन हुन नसक्दा विगतमा पार्टी विभाजित हुन पुग्यो । अन्तर्संघर्षको व्यवस्थापनका सम्बन्धमा केही नयाँ विधिबारे सोच्नु भएको छ कि ?

पार्टीभित्र अन्तरसंघर्ष निरन्तर चलिनै रहन्छ र त्यसमा पनि सम्मेलन वा महाधिवेशनहरूमा अन्तरसंघर्ष अलि बढी प्रखर हुने गर्दछ । क्रान्तिकारी कार्यदिशालाई विकसित तुल्याउन र संगठनमा गति पैदा गर्नका लागि अन्तरसंघर्षले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको हुन्छ । जहाँसम्म अन्तरसंघर्ष सही ढंगले सञ्चालन गर्ने प्रश्न छ, यसमा हामीले विशेष ध्यान दिनु पर्दछ । समग्रका कमी, कमजोरी तथा शिक्षाबाट पाठ सिक्दै एकता-संघर्ष मुख्यतः उच्चस्तरीय रूपान्तरणमा जोड दिनु पर्दछ ।

बैठकले अन्य पार्टीमा रहेका क्रान्तिकारी पंक्तिलाई पनि एकता वा ध्रुवीकरणका लागि आव्हान गर्ने भन्ने निर्णय गरेको पनि सुनियो । यसको आधार र सम्भावनाबारे स्पष्ट पारिदिनुस् न ।

नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनमा एकीकरण र ध्रुवीकरण आजको टङ्कारो आवश्यकता हो । हामीले सच्चा क्रान्तिकारी कम्युनिष्टहरूलाई सही विचारधारात्मक तथा रणनीतिक कार्यदिशाका आधार एकताबद्ध तुल्याउने बारे निरन्तर चर्चा गर्दै आएका छौं । त्यसबारे यस बैठकमा कतिपय ठोस निर्णयहरू पनि लिइएका छन् ।

पार्टीले भन्दै आएको प्रतिक्रियाकाल अब सकियो कि छँदैछ ? यो कहिलेसम्म रहन्छ ?

पार्टीको भन्ने गरेको प्रतिक्रियाकाल भनेको प्रतिक्रियावादी वर्ग तथा त्यसको राज्यसत्ता बलियो र क्रान्ति कमजोर बन्न गएको अवस्था हो । केही निश्चित समयसम्म यो अवस्था रहन्छ । क्रान्तिको तयारीको प्रक्रियामा प्रतिकूलताको सामना गर्दै जाँदा प्रतिक्रियाकालको अन्त्य र उभारको काल विकसित हुने करा निश्चित छ ।

अन्तमा, असोजमा गर्ने भनेको राष्ट्रिय सम्मेलनबाट पार्टीले कुन दिशा समात्छ ? प्रतिक्रियावादी, संशोधनवादी र अवसरवादीहरूको चौतर्फी घेराबन्दी गरिरहेको अवस्थामा गर्न लाग्नुभएको राष्ट्रिय सम्मेलनको पूर्वसन्ध्यामा आम पार्टीपंक्ति र जनपंक्तिमा के आग्रह तथा आव्हान गर्न चाहनुहुन्छ ?

आज हामी नेपाली क्रान्ति, वर्गसंघर्ष र नयाँ ढंगको क्रान्तिकारी कम्युनिष्ट पार्टी निर्माणको एक विशिष्ट, नयाँ र जटिल मोडमा छौं । यस प्रकारको मोडमा नयाँ ढंगले अगाडि बढ्न र प्रतिक्रियावादी तथा दक्षिणपन्थी संशोधनवादीहरूद्वारा तेस्याईएका चुनौतीहरूको दृढतापूर्वक सामना गरी ऐतिहासिक राष्ट्रिय सम्मेलनलाई सफल तुल्याउन र सम्पूर्ण पार्टीपंक्ति र जनपंक्तिलाई दृढ मनोबल र क्रान्तिकारी आशावादीले समृद्ध बन्न र एकताबद्ध हुन विशेष अनुरोध गर्दछु ।

क्रान्तिकारी...

स्थापित गऱ्यो । तर आज मालेमावादका विरुद्ध एकातिर प्रतिक्रियावादी वर्ग दुश्मनले चौतर्फी हमला गरिराखेको छ भने अर्कोतिर मालेमावादको साइनबोर्ड देखाएर सम्पूर्ण गतिविधि वर्ग दुश्मनको पक्षमा गरिरहेका छन् । यो अवस्थामा सर्वहारा वर्गका सच्चा प्रतिनिधिहरूले आफूभित्र रहेका संकीर्ण घेरा तोडेर मालेमावादी विचारको रक्षा, प्रयोग र विकासका निमित्त आफूलाई माथि उठाउन सक्नु पर्दछ । किन कि, हाम्रो जस्तो टुक्रे उत्पादन प्रणाली भएको समाजका हामीहरूको चेतना पनि त्यही टुक्रे मानसिकताबाट विकसित हुन सकेको छैन । त्यसैले प्रतिक्रियावादी वर्गका विरुद्ध लड्न संशोनधनवाद, नवसंशोधनवादले छरेका ब्यापक भ्रमहरूलाई चिर्न र सर्वहारा वर्गको वैचारिक हतियार मालेमावादको रक्षा गर्न, सबैभन्दा पहिले आफैभित्र रहेका मनोरोगका विरुद्ध लड्ने हिम्मत र साहस गर्न जरुरी छ । यो सर्वहारा वर्गको पहिलो कर्तब्य हो ।

२- सर्वहारा वर्गको दोश्रो काम भनेका क्रान्तिकारी कार्यदिशा अवलम्बन गर्नु हो । कार्यदिशा अवलम्बन गरेर मात्र पुग्दैन त्यसलाई व्यवहारमा उतार्ने आँट र हिम्मत गर्न सक्नु पर्दछ । दश वर्षको जनयुद्ध, दश वर्षको शान्ति प्रक्रिया हुँदै यहाँसम्म आइपुग्दा वर्ग संघर्षले निकै घुम्ती, मोडहरू पार गर्दै यहाँ आइपुगेको छ भन्ने कुरालाई पनि हामी सबैले बुझ्नु पर्दछ। नेपालको विगतदेखि वर्तमानसम्मका वर्ग संघर्ष, राजनीतिक संघर्ष र त्यसले प्राप्त गरेका उपलब्धि र व्यहोर्न परेका क्षतिहरूमाथि समेत ध्यान दिंदै अबको क्रान्तिको रणनीति र कार्यनीति तय गर्न आवश्यक छ । विगतदेखि वर्तमानसम्मका नकारात्मक पक्षबाट पाठ सिक्दै सकारात्मक पक्षको सम्मानका साथ आत्मसातीकरण गरेर अगाडि बढ्ने अठोट गर्न सक्नु पर्दछ। तब मात्र हामीले सर्वहारा वर्गका बाँकी कार्यभारलाई पूरा गर्न सक्छौ । अन्यथा क्रान्तिकारी कार्यदिशा केवल निर्णयमा, केवल कागजमा, केवल शब्दमा मात्र सीमित हुन पुग्दछ । सर्वहारा वर्गले आफ्नो वर्गको मुक्तिको आशा र विश्वास यही पार्टीबाट गरिरहेका छन् । त्यसलाई सर्वहारा वर्गको प्रतिनिधि पार्टीले, पार्टीको नेतृत्वले कर्तब्यवोधका रूपमा ग्रहण गर्न सक्नु पर्दछ ।

३- मालेमावादको वैज्ञानिक तथा वैचारिक हतियार सशस्त्र जनविद्रोहको कार्यदिशासगै त्यसलाई कार्यान्वयन गर्न नेतादेखि कार्यकर्तासम्मको बुझाईको एकरूपतासहित एउटा चुस्त, दुरुस्त, लडाकु पार्टीको आवश्यक छ । आज हामी एउटा ब्यापक छलफलको प्रक्रियामा छौं। हामीसंग नेता, कार्यकर्ता र पार्टी पनि छ । तर नेता, कार्यकर्ताहरूमा बुझाईको एकरूपता बन्न सकेको छैन । जसले गर्दा कार्यान्वयनमा एकरूपता पैदा हुन सकको छैन । अनुसशासनमा एकरूपता पैदा हुन सकेको छैन । जसका एउटै वस्तुलाई हेर्ने र बुझ्ने मामिलामा फरक परिरहेको छन । विगतका कयौं विरासत तथा वैचारिकस्तरको न्यूनताका कारण विगतलाई बुझ्ने, वर्तमानमा टेकेर भावी क्रान्तिको खाका तयार पार्ने विषयमा कयौं समस्याहरू पैदा भएका छन् । त्यसको समाधान भनेको क्रान्तिप्रति इमान्दार भएर सोच्ने र समाज बदल्नका निमित्त सबैभन्दा पहिले हामी आफूलाई बदलिनका निमित्त आत्समीक्षा गर्न जरुरी छ । हाम्रा विरोधीहरूले के भन्छन् र के गर्दै छन् भन्ने आधारमा होइन । हामीले गर्नुपर्ने कर्तब्य के हो ? यति बेलाको माग के हो भन्ने बुझ्नु आवश्यक छ ।

क्रान्तिकारी पार्टीको सांगठनिक अवस्था र त्यसको अनुशासन अत्यन्तै कमजोर बन्न पुगको छ । टुट फुट, विभाजन र सुधारवादको जबर्जस्त प्रभावका कारण कैयौं कमजोरीहरू उद्घाटित हुन नसक्दा गलत चिन्तन व्यवहारले आफ्नो स्थान ओट्न सफल भयो। अबका दिनमा त्यो हुन दिनु हुँदैन। पार्टीको जिम्मेवार तहमा रहेर काम गरे पनि हुने, नगरे पनि हुने मानसिकताको अन्त गर्नु पर्दछ । जवस, मोर्चा संगठन र विभागीय कामलाई व्यवस्थित बनाउन सक्नु पर्दछ । यो विषयमा ब्यापक मात्रामा छलफलको आवश्यकता छ । बुझाईको एकरूपताको आवश्यक छ ।

४- सर्वहारा वर्गको हेडक्वार्टरलाई बलियो नबनाइकन कुनै पनि देशको क्रान्ति सम्भव छैन । तर हाम्रा कार्यशैली हाम्रा जीवनशैली र हाम्रा जीवन व्यवहारहरू त्यस्ता बन्न सकेको छैन । अराकजता, अनुशासनविहीनता जस्ता विषयहरूले सर्वहारा वर्गको हेडक्वार्टरलाई मजबुत बनाउनबाट रोकेको छ। हेडक्वार्टर, तत् तत् स्थानका हेडक्वार्टरहरू हुन् तर यति बेलाको आवश्यकता भनेको केन्द्रीयस्तरको हेडक्वार्टर नै हो । त्यसलाई मजबुत बनाउनु भनेको केन्द्रले तय गरेको नीति, योजना, कार्यक्रमलाई विना तोडमोड कार्यान्वयनमा लैजानु हो । यसमा पनि पार्टी खुल्ला हुन, बुझाईका विविधता हुनु मुख्य कर्तब्यबोधको कमी हुनुका कारण समग्रमा पार्टी कमिटीहरू मुख्यतः सर्वहारा वर्गको हेडक्वार्टर मजबुत बनाउन सकिएन । यसलाई कामको कार्य सूचीमा राख्न आवश्यक छ ।

५- संघर्षद्वारा नै हामीले हाम्रो वर्गको अधिकारलाई प्राप्त गर्ने हो । दुश्मनको जनविरोधी नीतिलाई कमजोर र बनाउने हो । अन्ततः सर्वहारा वर्गको हातमा सत्ता ल्याउने हो । वर्ग रहँदासम्म वर्ग अन्तरविरोध रहने कुरा र वर्ग अन्तरविरोध रहँदासम्म वर्ग संघर्ष जारी रहने कुरा निर्विकल्प जस्तै हो । त्यसैले वर्ग संघर्ष जारी छ । तर वर्ग संघर्ष अत्यन्तै कमजोर अवस्थामा छ । वर्ग संघर्ष कमजोर भएकै कारण यतिबेला हाम्रा वर्ग दुश्मन शक्ति संशोधनवादी शक्तिहरू र यथास्थितिवादी शक्तिहरूले राम्रैसँग टाउको उठाउने मौका पाएका छन् । स्थानीय तहको निर्वाचन उनीहरूले गरको गतिविधि होऊन् या अन्य गतिविधि होऊन् । सर्वहारा वर्गको पार्टीलाई चौतर्फि घेराबन्दी गर्ने, कमजोर बैचारिकस्तर भएका व्यक्तिहरूलाई विविध प्रकारका प्रलोभनमा पारेर उसको राजनीतिक जीवन समाप्त बनाउने काममा सबै खाले शक्तिहरू कम्मर कसेर लागेको देखियो । तर त्यो क्षणिक हो भन्ने कुरा हामीले बुझेका छौं ।

बुर्जुवा शक्ति मात्र होइन हमीले मित्र शक्तिका रूपमा परिभाषा गरेका केहि सिमित राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग समेत दिग्भ्रमित बन्न पुगेको आभाष हुन्छ। जसले गर्दा पार्टी भित्रका कमजोर ब्यक्तिहरूमा केही छट्पटी पैदा भएको देखिन्छ । कमजोर धरातल उभिएको मानसिकतालाई रोक्ने, वर्ग दुश्मनको दमनात्मक नीतिलाई कमजोर बनाउँदै लैजाने साना तर चोटिला वर्ग संघर्षको आवश्यकता छ । त्यस विषयमा पनि गम्भीरतापूर्वक सोच्न जरुरी छ । त्यसको प्रयोग गर्न जरुरी छ । तब मात्र क्रान्तिकारी को हो र होइन भन्ने कुराको निर्क्यौल गर्न सकिन्छ। तबमात्र क्रान्तिकारी पार्टी निर्माणको दिशामा अगाडि बढ्न सक्छ। त्यो पार्टीले मात्र क्रान्तिको रथ हाँक्न सक्छ ।

अन्तमा, के भन्न सकिन्छ भने संकीर्णता, कोठे राजनीतिक मानसिकतालाई त्याग्ने आँट, हिम्मत सबैले गरौं ! मालेमावादको वैचारिक हतियारलाई भुत्ते होइन, धारिलो बनाउन कोशिस गरौं ! मानव जातिको मुक्तिका लागि आजसम्म भएका वर्ग संघर्षको उच्च मुल्याङ्कन गर्दै मुख्यतः दश वर्षको जनयुद्धले प्राप्त गरेका अधिकारहरूको हकदार बन्ने कोशिस गरौं ! क्रान्तिका बाँकी कार्यभार पूरा गर्न आँट गरौं ! क्रान्ति अनिवार्य छ । क्रान्ति सम्भव पनि छ। सबै प्रकारका अवसरवाददेखि होसियार भएर अगाडि बढौं !

मानव...

पार्टीले यी मुहानहरू थुन्ने कामको जिम्मा लिनु पर्छ । र पार्टी स्कूलले पनि यसै गर्नु पर्छ । बेला बेलामा देखा पर्ने यस्ता कुरूप नमुनाको दुषित हावाहरूको आ-आफ्नै ऐतिहासिक जराहरू छन् । सिंगो पार्टीमा अब प्रभुत्वशालि नरहेतापनि यीनले अझै लगातार गडबडी मचाउँछन् र यी हामीमाथि आइलाग्छन् । त्यसकारण यिनीहरूको प्रतिरोध गर्नु र यिनको अध्ययन गर्नु विश्लेषण गर्नु र व्याख्या गर्नु जरुरी छ ।

हामीले अत्यन्तै महत्वकासाथ हेक्का राख्नै पर्ने कुरो भनेको हामी नेकपा(क्रान्तिकारी माओवादी)को सदस्य भएर पनि नेपालका समस्याहरूप्रति आँखा चिम्लन्छौं र मार्क्सवादी कृतिहरूबाट एकाध त्यो पनि सिलसिला टुटेको निष्कर्षहरू र सिद्धान्तहरू रत्ने मात्र गर्छौं भने निसंदेह हामी निकम्मा सावित हुनेछौं र सैद्धान्तिक मोर्चामा हाम्रा उपलब्धिहरू साँच्ची नै ज्यादै कम हुनेछ, अझ यसलाई यसो भन्दा ठिक होला, हाम्रा उपलब्धिहरू साँच्चीनै नहुनुको बरावर हुनेछ । यस अर्थमा हामी सचेत हुनैपर्छ । परम्परागत उही सुगा रटाइ किताबी शिक्षा-प्रणालीबाट माथि उठी, व्यावहारिक जीवन र पुस्तकबीचको गहिरो खाडललाई पुरेर विज्ञानमा आधारित मार्क्सवादी शिक्षा अध्ययन गर्न, वैज्ञानिक पद्धतिमै आधारित रहेर मार्क्सवादी-लेनिनवादी-माओवादी अडान र दृष्टिकोणसँगै सोही तरिका अनुसार इतिहास र क्रान्तिको सिलसिलामा उत्पन्न हुने व्यावहारिक समस्याहरूको सही ढङ्गले व्याख्या गर्न र नेपालको आर्थिक, राजनीतिक, सैनिक, साँस्कृतिक तथा अन्य समस्याहरूको वैज्ञानिक व्याख्या र सैद्धान्तिक विवेचना गर्न सक्ने गरी दिलोज्यानले अध्ययनरत हुनुको सँगसँगै व्यवहारत कार्यक्षेत्रमा सकृयता जटाउनु पनि जरुरी छ ।

०७४/०३/२२

ताहाचल, काठमाडौं, नेपाल

संसद्वादी...

जनसंख्याको आधारमा १ सय ६५ निर्वाचन क्षेत्र कायम गरी प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रबाट एक जना रहने गरी पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणालीबमोजिम निर्वाचित हुने १ सय ६५ सदस्य रहने उल्लेख छ ।

यसैबीच, उपेन्द्र यादवको संघीय समाजवादी फोरम र बाबुराम भट्टराईको नयाँ शक्ति पार्टी नेपालले भने २४० निर्वाचन क्षेत्र स्वीकार गर्न नसक्ने बताएका छन् । साथै उनीहरूले संघीय संसदको भन्दा प्रदेशको निर्वाचन पहिले गराउन पनि माग गरेका छन् ।

यादव र भट्टराईले संयुक्त वक्तव्य जारी गर्दै संविधान संशोधन प्रक्रियालाई तत्काल टुंगो लगाउन आग्रह गरेका छन् । संविधान संशोधनले आगामी निर्वाचनका लागि सहज वातारण बनाउने भन्दै उनीहरूले संशोधन नगरिए गम्भीर राजनीतिक संकट ल्याउने उनीहरूको जिकिर छ ।

उनीहरूले २४० निर्वाचन क्षेत्र कायम राख्दा संघीयता र समावेशिता सहितको लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक प्रणालीलाई प्रतिकूल असर पार्ने तत्कालै निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण आयोग गठन गरी संसद र प्रादेशिक निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण कार्य सुरु गर्न माग गरेका छन् ।

यादव र भट्टराईले भनेका छन्, संघीयता, गणतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता, समावेशिता जस्ताविषयलाई नकारात्मक प्रभाव पार्ने र उल्ट्याउन खोज्ने कुनै पनि गतिविधि हामीलाई स्वीकार्य हुने छैन ।'

कार्ल मार्क्स र मार्क्सवादी राजनीतिक अर्थशास्त्रको निर्माण

"विज्ञानमा फराकिलो र सम्मपरेको बाटो हुन सक्दैन । केही व्यक्तिमात्र विज्ञानको उज्वल टाकुरामा पुग्न सक्दछ जो थकाईको त्रासविना त्यसको चटाने पहाडमा घम्री घम्री अघिबढ्न तयार हुन्छ" -कार्ल मार्क्स

मार्क्स कसरी अर्थशास्त्रको अध्ययनतर्फ मोडिए ?

एकजना विख्यात अर्थशास्त्री प्रो. जोसेफ ए. सुम्पिटरले मार्क्सलाई "भविष्यद्रष्टा, समाजशास्त्री, अर्थशास्त्री र गुरुको रूपमा" प्रसंशा गरेका छन् (२०११:३-४५) । उनको भनाई छ ".....आर्थिक सिद्दान्तकारको रूपमा मार्क्स प्रकाण्ड विद्धान हुन....जसलाई म एक अतुलनीय बुद्धी भएको ब्यक्ति र एक सिद्ध पुरुष मान्दछु ।"

महान फ्रेडरिक एंगेल्सले मार्क्सको मृत्यू पछि लेखेका छन् "मानव जातिले ....सवभन्दा प्रतिभावान त्यो मस्तिष्क गुमाएको छ, जसको अभावमा मानव जातीको उच्चता नै बुच्चो भएकोछ " (स्तेपानोभा, २०५७ : १९५) ।

यी महान ब्यक्ति ५ मे १८१८ मा राइनी प्रसियाको ट्रियर शहरमा जन्मेका कार्ल मार्क्स हुन्, जसले विश्वविद्यालयमा विधिशास्त्रको विद्यार्थी हुँदा नै इतिहास र दर्शनको स्वअध्ययन गरेका थिए । फलतः उनले आफ्नो पढाई १८४१ मा "एपिक्यूरसको दर्शनमाथि विद्यावारिधिको प्रवन्ध लेखेर" पुरा गरे । १८४२ मा उनी "राइन सामाचार" को प्रधान सम्पादक बने । मार्क्सको सम्पादकत्वमा उक्त पत्रिकाको क्रान्तिकारी जनतांत्रिक धार मुखरित हुन थाले पछि सरकारले त्यो पत्रिकालाई दमन गरेको कारण १८४३ मा बन्द हुन पुग्यो । लेनिनले उल्लेख गरे अनुसार मार्क्सले "राइन समाचारपत्र"लाई योगदान दिएका बढी महत्वपूर्ण लेखहरूमध्य मोजेल उपत्यकाको मदिरा उत्पादक किसानहरूको अवस्था सम्बन्धी थियो । त्यस घटनाले उनलाई के महशुस गरायो भने उनी राजनीतिक अर्थशास्त्रमा चाहिने जति जानकार थिएनन् । त्यसपछि उनले गम्भीरतापूर्वक यस विषयको अध्ययन गर्न थाले (लेनिन, मार्क्सवादका संस्थापकहरू....) । स्वयम् मार्क्सले पनि यो कुरो स्वीकारेका छन् कि १८४२-४३मा आफू "राइन समाचार"को संपादक रहँदा "भौतिक स्वार्थहरू" बारे छलफलमा भाग लिंदाखेरी उनलाई राजनीतिक अर्थशास्त्रको अध्ययन गर्ने प्रेरणा मिलेको थियो । १८४३मा उनले राजनीतिक अर्थशास्त्रको अध्ययन थालेका थिए । मार्क्सद्धारा लिखित १८४४को "आर्थिक तथा दार्शनिक पाण्डुलिपिहरू" त्यसैको परिणाम थियो जहाँ पुँजीवादलाई एक शासवत र अपरिवर्तनीय परिघटना मान्ने ब्रुर्जुवा अर्थशास्त्रीहरूको विरुद्ध मार्क्सले पुँजीवादभित्रका अन्तरविरोधहरूलाई उजागर गरे जसले पुँजीवादी व्यवस्थालाई नै विनास गर्नेछन् ।

मार्क्सको अर्थशास्त्रमा अध्ययन यति गम्भीर थियो कि त्यसबारे गेयोर्ग भेयर्टले (१८४६) लेखेका छन्,"सिंहमर्मर जस्तो निधार र बाक्लो कपाल भएका यी ब्यक्ति साँच्चिकै एकला बृहस्पति देखिन्छन् । कम्युनिष्ट पार्टीका नेता मानिएका यी व्यक्ति रातोदिन राजनीतिक अर्थशास्त्रको इतिहास लेख्ने काममा लागेका छन् । यो मान्छेले दिनको चार घण्टा भन्दा बढी नसुतेको पनि धेरै बर्ष भइसक्यो (स्तेपानोभा, (१९८३:२२) ।

मार्क्स र एंगेल्सले १८४३ देखि आर्थिक साहित्यको अध्ययन थालेका भए पनि त्यसबखत उनीहरूको मुख्य ध्यान र शक्ति द्धन्द्धात्मक भौतिकवादी दर्शनको आधारभूत तत्वहरूको विशेष अध्ययन गर्नमा केन्द्रित रह्यो । फलत : १८४६ मा उनीहरूले संयुक्त रूपमा एउटा दार्शनिक कृति "जर्मन विचारधारा" लेख्न सके जसमा इतिहास सम्बन्धी भौतिकवादी धारणा र सामान्यतः द्धन्द्धात्मक भौतिकवादको ब्याख्या गरिएको थियो । उक्त धारणाको प्रतिवादनबाट राजनीतिक अधिरचना आर्थिक ब्यवस्थामाथि आधारित रहन्छ भन्ने पुष्टि भयो । यसबाट के निष्कर्ष निस्कियो भने पुँजीवादी समाजको मुख्य आधार पुँजीवादी उत्पादन प्रणाली हो । उक्त धारणाको प्रतिपादनले मार्क्स-एंगेल्सका सामू विद्यमान पुजीवादी समाजको गतिको आर्थिक नियमको अध्ययन गर्नुपर्ने गम्भीर कार्यभार प्रस्तुत गऱ्यो । उक्त अध्ययनलाई मार्क्सले निम्न रूपमा प्रस्तुत गरेका छन् :

"अध्ययनबाट म के निष्कर्षमा पुगेको छु भने कानुनी सम्वन्धहरूका साथै राज्यका रूपहरूलाई सोझै बुझ्न सकिदैन र तिनीहरूको ब्याख्या मानवीय मनको कथित सामान्य प्रगतिबाट गर्न सकिदैन, बरु तिनीहरूको जराहरू जीवनको भौतिक अवस्थामा रहेका छन् ..... मानिसहरूले जुन सामाजिक उत्पादन गर्दछन्, त्यसमा उनीहरूका माझ निश्चित सम्बन्धहरू कायम हुन्छन् । .....उक्त उत्पादन-सम्बन्धहरू भौतिक उत्पादक शक्तिहरूको निश्चित चरणको अनुरूप हुन्छन् । उक्त उत्पादन-सम्बन्धहरूको कूल योग नै समाजको आर्थिक संरचना हो । यो संरचना नै त्यस्तो वास्तविक आधार हो, जसमाथि कानुनी तथा राजनीतिक अधिरचनाहरू उभिएका हुन्छन् र जस्को अनुरूप सामाजिक चेतनाका सामान्य चरित्रलाई निर्धारण गर्दछ । मानिसहरूको चेतनाले उनीहरूको सत्तालाई निर्धारित गर्दैन बरु त्यसको विपरित, उनीहरूको सामाजिक सत्ताले मानिसको चेतनालाई निर्धारित गर्दछ" (राजनीतिक अर्थशास्त्रको आलोचनामा योगदान, भूमिका, पृ-२०) ।

यसरी कुनै खास समयमा समाजको विद्यमान उत्पादन - तरिकाले सो समाजका मानिसहरूको जीवन-पद्दतिलाई निर्धारित गर्दछ भन्ने निष्कर्षमा मार्क्स पुगेको देखिन्छ ।

मार्क्सको समाधिमा दिएको भाषणमा एंगेल्सले मार्क्सको दुई महत्वपूर्ण आविष्कारहरूको चर्चा गरेका छन् । ती हुन : इतिहास सम्बन्धी भौतिकवादी धारणा र अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त (जुन मार्क्सको आर्थिक सिद्धान्तको आधारशीला हो) । उक्त दुइ सिद्धान्तहरूको आविष्कार पछि नै समाजवाद विज्ञानमा परिणत हुन सक्यो ।

मार्क्स-एंगेल्सले १८४३-१८४६ मा इतिहास सम्बन्धी भौतिकवादी धारणाको प्रतिपादन गर्दा राजनीतिक अधिरचना आर्थिक व्यवस्थामाथि आधारित रहन्छ भन्ने जुन निष्कर्ष निकाले एंगेल्सले त्यसलाई ठोस तथ्यहरूबाट पुष्टि गर्न सकिने बताए: "जुन निश्चयकासाथ हामी दिइएको ९नष्खभल० गणितीय सिद्धान्तहरूबाट एउटा नयाँ गणितीय प्रस्थापनाको विकास गर्न सक्तछौ, त्यतिकै निश्चयकासाथ हामी विद्यमान आर्थिक सम्बन्धहरू र राजनीतिक अर्थशास्त्रका सिद्धान्तहरूबाट सामाजिक क्रान्ति कुनै पनि बेला हुन सक्ने कुरोलाई सावित गर्न सक्तछौं" (मार्क्स-एंगेल्स, संकलित रचनाहरू, भाग-४ , पृ. ३६२) ।

आर्थिक सिद्धान्तको निर्माण

क) मार्क्सले १८४३ देखि स्मिथ, रिकार्डो, से, सिस्मण्डी, मिल, आदि ठूला-ठूला अर्थशास्त्रीका कृतिहरूको अध्ययन थालेका थिए । मार्क्सद्धारा लिखित १८४४को आर्थिक तथा दार्शनिक पाण्डुलिपिहरू त्यसैको परिणाम थियो । तर मार्क्सभन्दा अलि पहिलेदेखि नै एंगेल्सले अर्थशास्त्रको अध्ययन थालेको पाउँछौ । उनले १८४३ मा राजनीतिक अर्थशास्त्रको आलोचनाको रूपरेखा ९इगतष्लिभक या ब अचष्तष्त्रगभ या उयष्तिष्अर्बा भ्अयलकथ० लेखे जो १८४४ मा प्रकाशित भएको थियो । यो लेखलाई मार्क्सले "राजनीतिक अर्थशास्त्रको आलोचनामा योगदानको (१८५९) भूमिका" मा "आर्थिक प्रवर्गहरूको आलोचनावारे उच्च दर्जाको निवन्ध" भनेर तारिफ गरेका छन् । उक्त लेखको प्रकाशन पश्चात नै मार्क्स र एंगेल्सका वीच्ुअयलकतबलत भहअजबलनभ या ष्भबक दथ अयचचभकउयलमभलअभू सुरु भएको थियो । उक्त लेखमा एंगेल्सले भनेकाछन् ," ... निजी सम्पत्तिले मानिसहरूलाई स्वार्थीबनाउँछ जसको कारण एउटा जमिनदार अर्को जमिन्दारको विरुद्ध, एउटा पुँजीपति अर्को पुँजीपतिको विरुद्ध र एउटा मजदुर अर्को मजदुरको विरुद्ध बैरभापूर्ण स्थितिमा काम गर्दछन् । समान स्वार्थहरूको झगडाको नतिजास्वरूप आजसम्मको मानवजातिको अवस्था अनैतिक छ र त्यसको परिणाम हो प्रतिस्पर्धा" (Marx- Engels, C.W.VOL-3, P-432) । उनले त्यसै लेखमा अगाडि भनेका छन्, "निजी सम्पतिको केन्द्रिकरणको यो नियमले ....मध्यम वर्गहरू झनझन विलाएर जान्छन् र अन्तमा विश्व लाखपति र खाकपति , ठूला जमिन्दार र गरिब किसान ज्यामीहरूमा विभाजित हुन्छ । ... सामाजिक स्थितिमा पुरा परिवर्तन, विपरित स्वार्थहरूको विलयन, निजी सम्पत्तिको उन्मूलन नभएसम्म यस्तो परिणाम आउनै पर्छ र आउनेछ" (उही पृ. ४४१)। कार्ल मार्क्सले पनि १८४४को आर्थिक तथा दार्शनिक पाण्डुलिपिहरूमा निजी सम्पति पुँजिवादी समाजमा श्रमको विशिष्ट स्वरूप, "पृथकृत श्रम" (भकतचबलनझभलत बिदयगच० को परिणाम भएको देखाएका छन् , "....निजी सम्पति प्रिथकृत मानवीय जीवनको प्रकटित अभिब्याक्ति हो । यसको गति-उत्पादन र उपभोग - अहिलेसम्मका सम्पूर्ण उत्पादनको गतिको प्रकट रूप हो । धर्म, परिवार, राज्य, कानुन, नैतिकता, विज्ञान, कला अदि उत्पादनका विशेष नियम अन्तर्गत पर्दछन्" (उही ,पृ. २ ९६) । पृथकृत श्रमको आर्थिक आधार बनेको निजी स्वमित्वको उन्मूलन आबश्यकछ भन्ने मार्क्सले प्रमाणीत गरे । मार्क्स र एंगेल्सले पुँजीवादको अन्त्य र समाजवादको आवश्यकता जन्माउने दुइ प्रमुख कारण भेट्टाए :

- श्रम र पुँजी वीचको अन्तर्विरोध (यो पुँजीपतिहरू धनी हुने र मजदुरहरू गरिव हुने तथ्यमा आधारित छ) ।
- पुँजीवादी प्रतिस्पर्धाको नियम (यसले क्रान्तिको जन्म दिन्छ)

ख) मार्क्सले १८४७ मा "दर्शनको गरिबी" लेखेर प्रकाशित गरे (पेरे जोसेफ प्रुँधोको (१८०९-६५) दरिद्रताको दर्शनको उत्तर) । यसमा मार्क्सले पहिलो पटक के देखाएर भने पुँजीवादी व्यवस्थालाई एक प्राकृतिक ब्यवस्था र पुँजीवादका आर्थिक नियमहरूलाई शास्वत र अपरिवर्तनीय ठान्ने शास्त्रीय अर्थशास्त्रीहरूको धारणाको उल्टो पुँजीवादी उत्पादनका नियमहरू पनि अस्थाई प्रकृतिका छन् र पहिलेका उत्पादन प्रणालीहरू झै यो पुँजीवादी उत्पादन प्रणालीले पनि अधिक उच्च सामाजिक ब्यवस्थाका

सीताराम तामाङ

लागि स्थान छोड्नु पर्नेछ । "दर्शनको गरिब" मा मार्क्सले वर्ग-संघर्षको सिद्धान्तलाई अघि बढाए । उनले सर्वहारा वर्गलाई एक विकासमान वर्ग माने जो "वर्ग आफैमा" बाट "आफ्ना लागि वर्ग" मा पीवर्तन हुँदै थियो,जसले बुर्जुवासँग आफ्नो भिन्नता रहेको बुझेको थियो र पुँजीवादी दासता मेट्न, वर्गहिन समाज निर्माणका लागि संघर्ष गर्दै थियो । का. लेनिनले मार्क्सलाई यो कुराको श्रेय दिएकी उनले प्रथम पटक आर्थिक र राजनीतिक संघर्षलाई एक अटुट सूत्रमा जोडे । मार्क्सको यो पहिलो परिपक्क कृति थियो जसमा उनले मार्क्सवादी आर्थिक सिद्धान्तका आधारभूत प्रस्थापनाका रूपरेखा प्रस्तुत गरेका थिए ।मार्क्स आफैले उक्त कृतिका बारे लेखेका छन्,"....बीस बर्षको परिश्रम पछि पुँजीमा जुन सिद्धान्तको विकास गरियो, त्यो सिद्धान्त उक्त कृतिमा भुणावस्थामा छ" (C.W. Vol – 6, Preface) ।

ग) "ज्यालादारी श्रम र पुँजी" मार्क्सले १८४७ मा ब्रुसेल्समा रहँदा त्यहाँ निर्वासित जर्मन मजदुर समाजलाई दिएको राजनीतिक अर्थशास्त्र सम्वन्धी ब्याख्यान थियो जो १५४९ मा प्रकाशित भयो । सो ब्याख्यानमा मार्क्सले पुँजीवादी समाजमा उत्पादन-सम्वन्धहरूको वास्तविक स्वरूपलाई स्पष्ट पारेका छन् । ज्यालादारी श्रम र पुँजीवीचको सम्वन्ध परस्परमा अन्तर-निर्भर रहन्छ भने पुँजीपति र मजदुरको स्वार्थहरू एक अर्काको ठीक उल्टो छ र तिनीहरूवीचको सम्वन्ध एकदमै बैरभावयुक्त हुन्छ । पुँजीवादी शोषणको आर्थिक आधार भनेको मजदुरद्धारा पैदा गरिने मूल्य उसले पाउने पारिश्रमिकको मूल्यभन्दा बेसी हुन्छ र सो बेसी अंश नै पुँजीपतिको नाफा हो । पुँजीवादी समाजमा नाफा र ज्याला एक अर्काको उल्टो अनुपातमा रहन्छ र जति, जति पुँजी र उत्पादक शक्तिहरूको बृद्धि हुन्छ , त्यति , त्यति नै बढी मात्रामा मजदुरहरूको शोषण हुन्छ । यही "कृति" नै मार्क्सको दोस्रो महान खोज "बेशी मूल्यको सिद्धान्त"को आधार बन्न पुग्यो ।

घ) १८४८को क्रान्तिको हारपछि मार्क्स एंगेल्सले पेरिस छोड्नु पऱ्यो । १८४९ मा मार्क्स पेरिसबाट निस्कासित भए र लण्डन बसाई सरे । १८५० देखि राजनीतिक अर्थशास्त्रको अध्ययनलाई फेरि सुरु गरे । उँहाको अध्ययनको मुख्य थलो वृटिश म्युजियम थियो जहाँ उनले बर्षौसम्म दिनहुँ विहान ९ बजेदेखि वेलुकी ७ बजेसम्म बसेर लगनका साथ अध्ययन गरे । उनले दिउँसो म्युजियम पुस्तकालयमा र साँझ तथा रातीमा अवेरसम्म डेरामा बसेर अध्ययन गरे । १८५३ पछि उनी अन्य काममा ब्यस्त भएकाले अक्टोवर १८५७ देखि फेरी आफ्नो आर्थिक अनुसन्धानको काममा लाग्न सके र कठो परिश्रमबाट मे १८५८ सम्ममा एक भब्य कृति तयार पार्न सके । वीच-वीचमा छुटे पनि उनी यो काममा पन्ध बर्षदेखि लागेका थिए । यसलाई १८५७-५८को आर्थिक पाण्डुलिपिहरू ९भ्अयलकष्ञ :बलगकअचष्ठतक या ज्ञडछठ(छड० भनेर जानिन्छ जसलाई पुँजीको पहिलो मस्यौदाको रूपमा लिइन्छ । यसमा मार्क्सले पुँजीवादी ब्यवस्थाको आलोचनात्मक ब्याख्या गरेका छन् जस्लाई पुँजी, जमिन्दारी सम्पत्ति, ज्यालादारी श्रम, राज्य, विदेश ब्यापार र विश्व बजारको क्रमवद्ध अध्ययन गरिएको छ । मार्क्सवादी इतिहासमा यस कृतिको ठूलो महत्व छ किनभने यसमा अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्तको जग हालिएको छ ।

अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त मार्क्सको अर्को महत्वपूर्ण आविष्कार थियो । यसको मद्दतले मार्क्सले बुर्जुवा समाजको शोषणको सारतत्व पत्ता लगाए, सर्वहारावर्गको ऐतिहासिक भूमिका, समाजवादी क्रान्तिको आवश्यकता र अनिवार्यता प्रमाणित गरे । १८५७-५८ को पाण्डुलिपिमा बैज्ञानिक समाजवादको पनि समुचित विकास पाईन्छ ।

उक्त पान्डुलिपिहरूको सुरुमा "प्रस्तावना" राखिएकोछ जुन मार्क्सले १८५७मा लेखेका थिए । मार्क्सले उक्त "प्रस्तावना"मा मार्क्सवादी राजनीतिक अर्थशास्त्रको विषयवस्तु र पद्दतिको तरिकाको साथै भौतिक उत्पादनलाई प्राथमिक स्थानमा राखेकाछन् । अमूर्तवाट मूर्ततर्फ अघि बढ्ने बैज्ञानिक पद्दतिलाई पहिलोपटक राजनीतिक अर्थशास्त्रको क्षेत्रमा लागु गरियो ।

ङ) १८५७-५८ को आर्थिक पाण्डुलिपिहरू निकै मोटो थियो । त्यसलाई खण्ड, खण्ड गरेर छाप्नु पर्ने भयो । मार्क्स संक्षिप्त रूप दिएर छाप्दै जाने पक्षमा थिए । उनले १८५८मा प्रकाशनका लागि पहिलो भाग तयार गर्ने काम थाले । आफ्नो पन्ध्र बर्षको अनुसन्धानको परिणाम भएकोले त्यसको सारतत्वमा मात्र होइन, त्यसको लेखाईको रूपमा पनि ध्यान पुऱ्याइएको थियो । उक्त कृति "राजनीतिक अर्थशास्त्रको आलोचना योगदान " (पहिलो भाग) नामबाट १८५९ मा प्रकाशित भयो । यो पुस्तकमा माल र मुद्रासित सम्वधित अध्यायहरू मात्र समावेश गरियो । अर्को भाग पुस्तकमा "पुँजी सम्वन्धी अध्याय" लाई समावेश गर्ने योजना थियो ।

मार्क्स: राजनीतिक अर्थसास्त्रको आलोचनामा योगदान

मार्क्सको विख्यात कृतिहरूमध्य एउटा हो यो कृति । त्यसको भूमिकामा ऐतिहासिक भौतिकवादको आधारभूत प्रस्थापना प्रस्तुत गरिएको छ । मार्क्सको यो विचार उनको आर्थिक अनुसन्धानका लागि पनि पथप्रदर्शक सिद्धान्त बनेको थियो ।

- "सामाजिक उत्पादनमा ... मानिसहरूका बीच त्यस्ता निश्चित सम्बन्धहरू कायम हुन्छन् , जुन अपरिहार्य र उनीहरूको इच्छाबाट स्वतंत्रछन् । उक्त उत्पादन सम्बन्धहरू उनीहरूका भौतिक उत्पादक शक्तिहरूको विकासको एक निश्चित चरणअनुरूप रहन्छन् । उक्त उत्पादन संम्बन्धहरूको कुलजोड नै समाजको आर्थिक ढाँचा बन्छ । सो ढाँचा यस्तो वास्तविक आधारहो, जसमाथि कानूनी तथा राजनैतिक अधिरचना उभिएको हुन्छ । र जसको अनुरूप सामाजिक चेतनाका निश्चित रूपहरू रहन्छन् । भौतिक जीवनको उत्पादन तरिकाले सामान्यतः सामाजिक,राजनीतिक तथा बौद्धिक जीवन-प्रकृयाहरूलाई निर्धारित गर्दछ । मानिसहरूको चेतनाले उनिहरूको सत्तालाई निर्धारित गर्दैन, बरु त्यसको उल्टो, उनीहरूको सामाजिक सत्ताले मानिसहरूको चेतनालाई निर्धारित गर्दछ । आफ्नो विकासको कुनै खास चरणमा, समाजका भौतिक उत्पादक शक्तिहरू, जुन विद्यमान उत्पादन सम्बन्धहरूभित्र आफु क्रियाशील रहेका हुन्छन् , तीसित-अर्थात त्यसको कानुनी अभिव्यक्तिको रूपमा भन्ने हो भने-सम्पति सम्बन्धहरूसित बाजिन जान्छन् । उक्त सम्बन्धहरू उत्पादक शक्तिहरूको विकासको अनुरूप बन्न छाडेर तिनीहरूको निम्ति बन्धन बन्दछन् । अनि सामाजिक क्रान्तिको युग सुरु हुन्छ । आथिर्क आधारमा परिबर्तन भएपछि सम्पूर्ण विशाल अधिरचना धेरथोर छिटोसित फेरिन्छ ।"
- मार्क्सले उक्त भूमिकामा अर्को पनि सिद्धान्त प्रतिपादन गरेका छन् , "कुनैपनि सामाजिक व्यवस्थाभित्र हुन सक्ने सबै उत्पादक शक्तिहरूको विकास हुनभन्दा पहिला सो व्यवस्था कहिल्यै नष्ट हुदैन र पुरानो समाजको गर्भभित्र आफ्नो अस्तित्वका भौतिक अवस्थाहरू परिपक्क हुनुभन्दा अघि नयाँ उच्च उत्पादन सम्बन्धहरू कहिलेपनि देखापर्दैनन्"
- मार्क्सले पुँजीवादी सामाजिक आर्थिक ढाँचाको बारेमा लेखेका छन् ,"पुँजीवादी उत्पादन सम्बन्धहरू उत्पादनको सामाजिक प्रकृयाको अन्तिम बैरभावपूर्ण रूप हुन्-बैरभाबपूर्ण बैयक्तिक बैरभाबको अर्थमा होइन, बरु समाजमा ब्यक्तिहरूको जीवन अबस्थाहरूबाट उत्पन्न बैरभाबको अर्थमा हो । त्यस्का साथै पुँजीवादी समाजको गर्भ भित्र विकसित भैरहेका उत्पादक शक्तिहरूले उक्त बैरभाबको समाधानका लागि भौतिक अबस्थाहरू सृजना गर्दछन् । त्यसैले यो सामाजिक ढाँचा मानव समाजको प्राग-ऐतिहासिक चरणको अन्तिम अध्याय रहेकोछ ।"

मार्क्सले निकाल्नु भएको उक्त निष्कर्षहरू साँच्चिकै क्रान्तिको वीजगणितको रूपमा अंकित छ ।

हामीले माथिनै भनिसकेका छौं कि "राजनीतिक अर्थशास्त्रको आलोचनामा योगदान" राजनीतिक अर्थशास्त्र सम्बन्धी विशाल ग्रन्थको पहिलो भाग थियो । यसमा बस्तु सम्बन्धी अध्याय र मूद्रा सम्बन्धी अध्याय समावेश गरिएको छ । "पुँजीवारे" उपशिर्षक राखिएको छ ता पनि त्यसवारे चर्चा छैन । मार्क्सको सुरुको योजना अनुसार "पुँजीवारेको अध्ययन" आलोचनाको दोस्रो भागमा राख्ने बनेको थियो र त्यसैमा अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्तको व्याख्या समेत प्रस्तुत गरिने थियो । तर पछि मार्क्सले उक्त योजनामा फेरबदल गरे र पुँजीको सम्बन्धमा एउटा छुट्टै कृतिको रूपमा लेख्ने योजना बनाए । त्यसैको नतिजा थियो "पुँजी" को प्रथम भाग जो १८६७मा प्रकाशित भएको थियो ।

पुँजी–एक युगान्तकारी कृति

मार्क्सवादी आर्थिक सिद्धान्तको विशद व्याख्या र पूर्ण अभिव्यक्ति पाएको मार्क्सको कृति हो "पुँजी" । मार्क्सले १८४३ मा राजनीतिक अर्थशास्त्रको अध्ययन सुरु गरेदेखि जीवनको अन्तिम क्षणसम्म यो वृहद कृतिको रचनामा लागि परे । यसरी ४० वर्षको अनवरत अनुसन्धान र समर्पित परिश्रमको फल थियो "पुँजी" । उनको महान कृति "पुँजी" निम्नानुसार प्रकाशित भयो:

पुँजी खण्ड-एक: पुँजीको उत्पादन प्रकृया (१८६७)। यो पुस्तकको मुख्य विशेषताहरू (क) प्रथम अध्यायमा प्रस्तुत श्रमको द्धिधात्मक चरित्र हो जुन उपभोक्ता मुल्यमा अर्थात विनिमय प्रकट हुन्छ । (ख) नाफा, व्याज र भूमिकर जस्ता आफ्ना विशेष रूपबाट स्वतन्त्र अतिरिक्त मुल्यको विश्लेषण । (ग) कथित प्रारम्भिक सञ्चय जसले पुँजीवादी समाजको प्रादूर्भाव देखाउछ ।

पुँजी खण्ड-दुई : पुँजीको परिचालनको प्रकृया (फ्रेडरिक एंगेल्सद्धारा सम्पादित (१८८५)। यो पुस्तकको मुख्य विशेषता भनेको पुँजीनिरन्तर गतीशिल अवस्थामा रहन्छ र आफ्नो मूल्य वृदिनै यसको मुख्य उद्देश्य हुन्छ । आफ्नो परिचलन कृयामा पुँजीले तिन चरण पार गर्दछ र क्रमश तिन रूपधारण गर्दछ (क) नगद पुँजी (ख) एत्पादक पुँजी र (ग) व्यापारिक पुँजी यसले पुँजीको निरन्तर परिचलन तथा मूल्य र अतिरिक्त मूल्यको सृजना निरूपण गर्दछ ।

पुँजी खण्ड-तीन : समग्ररूपमा पुँजीवादी उत्पादन प्रकृया (फ्रेडरिक एंगेल्सद्धारा सम्पादित: (१८९४)। यो पुस्तकमा मार्क्सले पुँजीवादी उत्पादन प्रणालीको सम्पत्तिको उत्पादन गर्ने निरपबाद प्रणाली होइन, त्यसको उल्टो निश्चित अवस्थामा पुगेर आफ्नो विकासमा आफै वाधा पुऱ्याउछ भन्ने देखाएका छन् ।

पुँजी खण्ड-चार: बेशी मुल्यको सिद्धान्त (काउत्स्कीद्धारा सम्पादित : (१९०५-१०) वेशी मूल्यको सिद्धान्त पनि तीन भागमा लेखिएकोछ :

भाग-एक: प्रकृततंत्रीहरू र एडम स्मिथमाथि लेखिएको छ ।

भाग-दुई : डेभिड रिकार्डोमाथि लेखिएको छ ।

भाग-तीन : शास्त्रीय र सतही अर्थशास्त्रीका वीच विभेदको ब्याख्या गरिएको छ ।

"पुँजी"मा प्रस्तुत मार्क्सको आर्थिक शिक्षा राजनीतिक अर्थशास्त्रमा पूर्ण कायापलट थियो, एक वास्तविक क्रान्ति थियो । पुँजीवादी व्यवस्थालाई नित्य र अपरिवर्तनीय ठान्ने बुर्जुवा अर्थशास्त्रीहरूका विपरित मार्क्सले पुँजीवादी समाजको परिचलनको आर्थिक नियम पत्ता लगाए , यससमाजको उत्पत्ति, विकास र पतनको प्रकृयाको अनुसन्धान गरे र यस सन्दर्भमा लेनिनले लेखेका छन्, "पुँजीवादी समाज अनिवार्यतः समाजवादी समाजमा विकसित हुनेछ भन्ने निष्कर्ष मार्क्सले पूर्णतः र विशेषतः आधुनिक समाजको संचालनको आर्थिक नियमबाट नै निकालेका थिए ।" "पुँजी" मार्क्सको ४० बर्षको कष्टसाध्य अध्ययन र अनुसन्धानको फल थियो । मार्क्सको जिवनकालमा (१८६७) पुँजीको प्रथम खण्ढ मात्र प्रकाशित भएको थियो । बाँकी खण्डहरू अधुरो नै रहेको थियो । उनको भित्र फ्रे. एंगेल्सले (मार्क्सको मृत्यूपछि) दोस्रो खण्ड (१८८५) र तेस्रो खण्ड (१८९४) प्रकाशनको लागि तयार गर्न ११ बर्षसम्म गम्भीर अध्ययन कार्य गरेका थिए । एंगेल्सको कठोर श्रमको अति उच्च मूल्यङ्कन गर्दै लेनिनले लेखेका छन् कि "पुँजी"को दोस्रो र तेस्रो खण्ड "दुई महान व्यक्तिहरू - मार्क्स र एंगेल्स - को कृतिहरू हुन्"। एंगेल्सको मृत्यू पछि पुँजीको खण्ड- चारको प्रकाशन कार्ल काउत्सकीले (१९०५-१९१०)मा गरेका थिए । तर उनले मुल पाठको कति पय ठाउहरूमा संशोधन गरेकाले १९५४-१९६१मा शोभियत संघको कम्युनिष्ट पार्टीले तिनलाई सच्याएर मुख्य पाण्डुलीपि अनुसार पाप्ने काम गरेको थियो ।

"पुँजी" आर्थिक मात्र नभएर दार्शनिक कृतिपनि हो । मार्क्सले आफूले प्रयोग गरेको द्धन्द्धवादी पद्दतिवारे यसरी लेखेका छन् , "मेरो द्धन्द्धवादी पद्दति हेगेलको पद्दतिबाट फरक मात्र नभएर त्यसको ठीक उल्टो छ । ... हेगेलको द्धन्द्धवाद टाउकोमा उभिएको छ । यदी तपाई त्यसको रहस्यमय आवरणभित्र लुकेको युक्तिपूर्ण सारतल देखाउन चाहानुहुन्छ भने त्यसलाई त्यसको खुट्टामा उभ्याउनु पर्नेछ । (पुँजीको दोस्रो जर्मन संस्करणको भूमिकाबाट)।"

"पुँजीमा मार्क्सको भौतिकवादी द्धन्द्धात्मकताको सवभन्दा गहन र सर्वाङ्गिण रूपमा पुष्टि तथा विकास भएको छ । मार्क्सले तर्कशास्त्र (छुट्टै किताव) छोडेका छैनन् तापनि उनले "पुँजी" को तर्क छोडेका छन् । पुँजीमा एउटै विज्ञान अन्तर्गत भौतिकवादको तर्कशास्त्र, द्धन्द्धवाद र ज्ञान सिद्धान्तको उपयोग गरिएको छ" (लेनिन)।

"पुँजी" मार्क्सवादको तेस्रो सङघटक अंग-वैज्ञानिक साम्यवादको सबैभन्दा गहन र व्यापक आर्थिक अध्ययन हो । पुँजीवादी शोषण ब्यवस्थाको रहस्य खोल्ने अतिरिक्त मूल्यको सिद्धान्त, सर्वहारावर्गको विश्व ऐतिहासिक भूमिकाको, समाजवादी क्रान्ति र सर्वहारा अधिनायकवादको अनिवार्यताको अति महत्वपूर्ण बैज्ञानिक प्रमाण थियो ।

यस प्रकार "पुँजी" मा मार्क्सवादका आपसमा जेलिएका तिनै संङघटक अङ्गहरूको गहन वैज्ञानिक पुष्टि तथा विकास भएको पाईन्छ ।

"पुँजी" जस्तो अमर कृति प्रकाशित भएपछि मार्क्सको महान सुसंगत र अखण्ड शिक्षाले वास्तवमा नै अर्थसाश्त्रले बैज्ञानिक आधार प्राप्त गऱ्यो, समाजवादलाई कल्पनावादबाट विज्ञानमा परिणत गर्ने प्रक्रिया अन्तिम रूपमा पुरा भयो (स्तेपानोमा,१९८२:२५५)।

कार्ल मार्क्सको कठोर श्रमको प्रतिफलको रूपमा मार्क्सवादी अर्थसाश्त्रको निर्माण भएको थियो ।

पार्टीमा 'तीन गर र तीन नगर' सिद्धान्तको आवश्यकता र महत्वबारे माओ

मार्क्सवाद लागु गर, संशोधनवाद होइन

के गर्ने र के नगर्ने भन्ने बारे अध्यक्ष माओले सुत्रवद्ध गर्नु भएका यी तीन बटा सिद्धान्तहरू मध्ये मूख्य मार्क्सवाद लागु गर संशोधनवाद होइन भन्ने हो । मार्क्सवादको अभ्यास गर्ने, हार्दिकताका साथ चीन तथा विश्वका बहुसंख्यक जनताका हितको सेवा गर्ने कुनै पनि व्यक्तिले एकताको लागि काम गर्दछ र खुला तथा स्पष्ट हुन्छ । संशोधनवादको अभ्यास गर्ने व्यक्तिले शोषक वर्गको अल्पसंख्यको सेवा गर्दछ, अनिवार्यतः फुटका निम्ति काम गर्दछ र जालझेल तथा षडयन्त्रमा रमाउंछ । अध्यक्ष माओले प्रतिनिधित्व गर्नु भएको मार्क्सवादी-लेनिनवादी कार्यदिशा र अन्य अवसरवादी कार्यदिशाका बीच गत ५० वर्ष भरी पार्टीमा चलेका संघर्षहरू अन्तिम विश्लेषणमा मार्क्सवाद लागु गर्ने कि संशोधनवाद लागु गर्ने भन्ने प्रश्नमा नै केन्द्रित थिए । यो सर्बहारा क्रान्तिको भविष्यसंग, सर्बहारावादी राजनीतिक पार्टीको चरित्रसंग र सर्बहारावर्गको अधिनायकत्वको भाग्यसंग सम्बन्धित अहं महत्वको प्रश्न हो । त्यसकारण, सर्बहारा वर्गको पार्टी निर्माणका निमित्त 'मार्क्सवाद लागु गर संशोधनवाद होइन' भन्ने सिद्धान्त अति आवश्यक छ, यसले हामीले अवलंवन गर्नु पर्ने राजनीतिक दिशा तय गर्दछ र यसले हाम्रो पार्टी तथा राज्यले आफ्नो चरित्र कहिल्यै बदल्ने छैन भन्ने कुराको सुनिश्चित गर्ने छ ।

मार्क्सवाद र संशोधनवाद दुई पूर्ण विपरित वैचारिक पद्धतिहरू हुन् । मार्क्सवाद सर्बहारा वर्गको वैचारिक पद्धति हो, यो संसारलाई सही तरिकाले बुझ्न र रूपान्तरण गर्नका निमित्त सबै क्रान्तिकारीहरूको हातमा रहेको शक्तिशाली हतियार हो । मार्क्सवादले सर्बहारा वर्ग र अन्य श्रमजीवि जनताका आधारभूत हितहरूको प्रतिनिधित्व गर्दछ । यसले सर्बहारा वर्ग र विश्वका अन्य श्रमजीवि जनतालाई आफ्नो मुक्ति प्राप्त गर्ने, सबै प्रकारका शोषकवर्गहरू र पुँजीपति वर्ग माथि विजय प्राप्त गर्ने र साम्यवाद प्राप्तिका निमित्त बहादुरीपूर्वक संघर्ष गर्ने बाटो देखाउंछ । संशोधनवाद अर्थात दक्षिणपंथी अवसरवाद पुँजीपतिहरूको अन्तर्राष्ट्रिय चिन्तन प्रवृत्ति हो । अध्यक्ष माओले उल्लेख गर्नु भएको छ, ' मार्क्सवादका आधारभूत सिद्धान्तहरूको निषेध गर्नु र यसको सार्बभौम सत्यको निषेध गर्नु संशोधनवाद हो ।' (८०) संशोधनवादीहरूले समाजवाद र पुँजीवाद तथा सर्बहारा अधिनायकत्व र पुँजीवादी अधिनायकत्वका बीचको भिन्नतालाई छलपूर्वक नामेट पार्छन् । आधारभूत मार्क्सवादी सिद्धान्तलाई विकृत गर्न र त्यसको अन्तरवस्तुलाई मिल्काउनका निम्ति तिनीहरूले क्रान्तिको झण्डा हल्लाउंछन् र मार्क्सवाद-लेनिनवादको घुम्टो ओड्छन् । सबै भन्दा पहिला तिनीहरूले पुँजीपतिवर्गलाई ग्राह्य हुने र तीनका आवश्यकता पुरा गर्ने कुराहरूलाई अगाडि सार्छन् । संशोधनवादीहरूले प्रयोगमा ल्याउने चालवाजीहरू यी नै हुन् । सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वको अवस्थाभित्रबाट संशोधनवादीहरूले अझ चलाखीपूर्ण तरिकाले काम गर्छन्, जनतालाई धोका दिन र क्रान्तिलाई क्षति पुऱ्याउनका निम्ति झुटको प्रचारहरू गर्दै अझ चतुऱ्याईंपूर्वक आफ्ना रूपहरू फेर्ने गर्छन् ।

लेनिनले औंल्याउनु भएको थियो कि वस्तुतः अवसरवादीहरू, 'पुँजीपति वर्गको राजनीतिक टुकडी, यसको प्रभावको चालक र मजदुर आन्दोलनमा यसका दलालहरू हुन्' । (८१) अवसरवादी तत्वहरू पुँजीपति वर्ग तथा साम्राज्यवाद, संशोधनवाद र प्रतिक्रियावादद्वारा परिचालित हतियारहरू हुन् र यी सर्बहारा वर्गको पार्टीभित्र रहेका तिनका दलालहरू हुन् । भित्रैबाट मोर्चा कस्न सजिलो हुन्छ भन्ने कुरा हाम्रा आन्तरिक र वाह्य दुश्मन दुबैलाई राम्रोसंग थाह छ । क्रान्तिलाई ध्वंश गर्ने र सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वलाई मिल्काउने काममा जमिन्दार तथा पुँजीपतिबर्ग भन्दा पार्टीभित्र घुसपैठ गरेका संशोधनवादी तत्वहरू अगाडि आउनु उनीहरूको लागि रुचिकर हुन्छ र विशेषतः जमिन्दार तथा पुँजीपतिबर्ग अत्यन्त अपहेलित भएको सन्दर्भमा यस्तो हुनु स्वाभाविक हो । यदि संशोधनवादीहरूले समाजवादी मूलुकमा पार्टी र राज्यको सत्ता कब्जा गर्न सफल भए भने ईतिहास पछि फर्कन सक्छ, देशले रङ बदल्न सक्छ र सर्बहारा तथा अन्य श्रमजीविवर्गले पुनः एक पटक उत्पीडनको अनुभूत गर्ने छन् । पार्टी र सरकारको सत्ता हड्पेर ख्रुश्चोभ-ब्रेजनेभ गुटले सोभियत संघमा आफ्नो मंच खडा गरे पछि पहिला तिनीहरूले लेनिनद्वारा स्थापना गरिएको सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्व भएको राज्यलाई सामाजिक साम्राज्यवादी सत्ता भएको देशमा रूपान्तरण गरे । हाम्रो देशमा, महत्वाकांक्षी, षडयन्त्रकारी, ठग र कहिल्यै पश्चाताप नगर्ने पुँजीपंथी लिउ शाओची तथा लिन पियाओहरूका सन्दर्भमा विषय अलि भिन्न रूपमा देखा परे पनि त्यसको प्रकृति भने उस्तै थियो । वैचारिक राजनीतिक मोर्चामा होस् वा दैनिक जीवनमा तिनीहरू शीर देखि पैतालासम्म बुर्जुवाकरण भएका थिए, पुरै कुहीसकेका थिए । अध्यक्ष माओले भन्नु भएको छ, 'संशोधनवाद सत्तामा पुग्नुको अर्थ पुँजीपतिवर्ग सत्तामा पुग्नु हो' । (८२) यो पूर्ण सत्य हो ।

मार्क्सवाद लागु गर संशोधनवाद होइन – यो गलत कार्यदिशाबाट सही कार्यदिशालाई पृथक गर्ने मूख्य मापदण्ड हो । मार्क्सवाद लागु गर्नु भनेको सर्बहारावर्गको सिद्धान्तलाई समात्नु हो र द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादी दृष्टिकोण अनुसार समाज विकासका वस्तुगत नियमहरूलाई आत्मसात गर्नु हो । यो भनेको सही राजनीतिक कार्यदिशा तथा सिद्धान्तहरूको व्याख्या गर्न र सर्बहारा वर्ग तथा आम जनसमुदायलाई क्रान्तिको विजयसम्म नेतृत्व प्रदान गर्नका निमित्त हरेक ऐतिहासिक अवधिमा वर्गहरूका बीचको संबन्धलाई वैज्ञानिक ढङले विश्लेषण गर्नु हो । संशोधनवादी मूखियाहरूले शोषक वर्गका स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्दछन् । आदर्शवादी तथा अधिभूतवादी विश्व दृष्टिकोणलाई ग्रहण गरेर तिनीहरूले गलत कार्यदिशाको व्याख्या गर्छन् त्यसलाई लागु गर्दछन् र सर्बहारा वर्गको क्रान्तिकारी ध्येयलाई ध्वंशगर्ने प्रयत्न गर्दछन् । यसरी, मार्क्सवाद लागु गर्नेहरू र संशोधनवाद लागु गर्नेहरूका बीचमा नितान्त विपरित वर्गस्वार्थ र विश्व दृष्टिकोण रहन्छ र स्वभावतः तिनीहरूले क्रान्तिमा नितान्त भिन्न परिणाम निकाल्ने खालका भिन्न कार्यदिशाको व्याख्या गर्दछन् ।

समाजवादको ऐतिहासिक अवधिका लागि अध्यक्ष माओले अगाडि सार्नु भएको आधारभूत कार्यदिशाको मूल मूद्दा सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वलाई सुदृढ गर्न आवश्यक छ, पुँजीवादको पुनर्स्थापना रोक्नु पर्दछ र समाजवादी क्रान्तिलाई अन्तिम विन्दुसम्म पुऱ्याउनु पर्दछ भन्ने हो । यो कार्यदिशाले सर्बहारा वर्गको र संपूर्ण श्रमजीवि जनताको आधारभूत हितको प्रतिनिधित्व गर्दछ, यसले मान्छेको ईच्छा भन्दा बाहिर रहने समाज विकासका वस्तुगत नियमहरूको प्रतिविम्वन गर्दछ । हामी पार्टीको आधारभूत कार्यदिशामा अडिग रह्यौं भने हाम्रो पार्टी र राज्यलाई समाजवादी बाटोमा निरन्तर अगाडि बढाउन संभव हुन्छ । हामीले यो बाटो विरायौं भने, पुँजीवादी गलत बाटोतिर लाग्ने खतरा पैदा हुन्छ । यसकारण समाजवादी काल भरी पार्टीको आधार भूत कार्यदिशालाई दरोगरी समातिएको छ या त्यसलाई बदलिएको छ भन्ने कुरा नै संशोधनवादबाट मार्क्सवादलाई अलग गर्ने मापदण्ड हो । लिन पियाओ र उसको गुट हाम्रो देशबाट मिल्काईएका जमिन्दार तथा पुँजीपति वर्गका साथै साम्राज्यवाद, संशोधनवाद तथा वाह्य प्रतिक्रियावादका दलालहरू हुन् । यस्ता प्रतिक्रियावादी वर्गका स्वार्थ र आकांक्षाको प्रतिनिधित्व गर्दै तिनीहरूले संशोधनवादी कार्यदिशा लागु गरे र प्रतिक्रान्तिकारी कुको षडयन्त्र रचे । तिनीहरूको आपराधिक उद्देश्य पार्टी र राज्यको उच्चस्तरको सत्ता हत्याउनु थियो, पार्टीको आधारभूत कार्यदिशा र राजनीतिक सिद्धान्तहरूलाई पूर्णतः बदल्नु थियो, सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वलाई मिल्काउनु थियो र पूंजीवादको पुनर्स्थापना गर्नु थियो । पार्टीभित्र यी दुई कार्यदिशाका बीचको संघर्षमा आधारभूत अन्तर यहांनेर थियो कि एउटा पक्षले सर्बहारा वर्गको प्रतिनिधित्व गर्दथ्यो भने अर्कोले पुँजीपति वर्गको र एउटाले समाजवाद चाहन्थ्यो भने अर्कोले पुँजीवादको पुनर्स्थापना । समग्रमा, एउटा पक्षले मार्क्सवाद लागु गर्दथ्यो भने अर्कोले संशोधनवाद ।

मार्क्सवादले पार्टीभित्र चल्ने संघर्षलाई समाजमा चल्ने वर्गसंघर्षको प्रतिविम्व मान्दछ । हामीले पार्टीमा चल्ने दुई-लाईनका बीचको संघर्षलाई वर्ग विश्लेषणको विधीको प्रयोग गर्दै वर्ग संघर्षको मार्क्सवादी दृष्टिकोणबाट हेर्नु पर्दछ । जव सम्म समाजमा वर्गसंघर्षहरू रहन्छन् तव सम्म पार्टीको दुई-लाईन संघर्षमा ढिलासुस्ति हुन सक्दैन । पार्टीमा चल्ने संशोधनवादी तत्वहरूका विरुद्धको संघर्षलाई हामीले सधै वर्गीय आधारमा हेर्नु पर्दछ । संशोधनवाद लागुगर्ने आपराधिक उद्देश्यलाई छल्नका निम्ति लिन पियाओ र उसका चाकरहरूले पार्टीमा चल्ने दुई-लाईन संघर्षको प्रकृतिलाई विकृत गर्न हर उपाय प्रयोग गरे, कथित 'उपल्लो र तल्लो तह'का (८३) बीचका अन्तरविरोधहरू हुन् भन्ने भनाईको आविष्कार गरे र पार्टी भित्रको संघर्षलाई व्यक्तिगत सत्ता संघर्षका रूपमा गलत अर्थ लगाउन कोशिस गरे । यी सबै पूर्णतः हास्याष्पद र विषालु कुराहरू थिए ।

सर्बहारा वर्ग र पुँजीपति वर्ग तथा मार्क्सवाद र संशोधनवादका बीचको संघर्षमा कुनै पनि संझौता हुन सक्दैन । हामी कम्युनिष्टहरू द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी हौं र हामीले वर्गयुक्त समाजमा वर्ग संघर्ष संधै सामाज विकासको चालक शक्ति हुन्छ र सर्बहारा वर्गको विकास पनि सधैं आन्तरिक संघर्षको माध्यमबाट हुन्छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्दछौं । यस कारण, हामीले वर्ग संघर्ष र दुई-लाईन संघर्षको वस्तुगत अस्तित्वलाई मात्र मान्दैनौ बरु यसको विकास प्रक्रियाको अनुगमन गर्दछौं र सकृय संघर्ष मार्फत यसलाई दिशानिर्देश पनि गर्दछौं । हामीले वर्गदुश्मन माथि आक्रमणगर्न पहलकदमी लिनु पर्दछ, संशोधनवादको आलोचना गर्नु पर्दछ र संधै पार्टी र राज्यका कुनै पनि तहमा वुर्जुवा व्यक्तिवादीहरू, महत्वाकांक्षी र षडयन्त्रकारीहरूबाट नेतृत्व हडप्ने काम रोक्नका निम्ति सतर्क रहनु पर्दछ । हामीले निरन्तर क्रान्तिकारी आलोचना चलाउनु पर्दछ, राजनीतिक, वैचारिक तथा सैद्धान्तिक मोर्चामा संशोधनवादीहरूका झुटहरूको भित्रैसम्म पुगेर हेर्नु पर्दछ र तिनीहरूका घातक प्रभावलाई नामेट पार्नु पर्दछ ता कि हाम्रो पार्टी र राज्यले अध्यक्ष माओको क्रान्तिकारी कार्यदिशा अनुरूप संधै प्रगति गरिरहोस् ।

एकताबद्ध होउ नफुट

पार्टी एकताको रक्षागर्ने कुरा सर्बहारा क्रान्तिको विजयका निमित्त अमूल्य संपत्ति हो । अध्यक्ष माओले यसका दुई पक्ष औल्याउनु भएको छ, ' एउटा पार्टीको आन्तरिक एकता हो र अर्को पार्टी तथा जनताको एकता हो । कठिनाईलाई पारगर्नका निम्ति यी दुई बटा महत्वपूर्ण हतियारहरू हुन, सबै पार्टी सदस्यले तिनलाई हुर्काउनु पर्दछ ।' (८४) शोषक वर्गहरूको उन्मुलन गर्न र साम्यवाद साकार पार्नका निम्ति सर्बहारा वर्ग र सम्पूर्ण श्रमजीवि जनसमुदायलाई नेतृत्व प्रदान गर्ने योग्यता हासिल गर्न सर्बहारा वर्गको राजनीतिक पार्टी सही राजनीतिक कार्यदिशा र आफ्नै संगठनको मजवुतीमा भर पर्नु पर्दछ । एकतावद्ध पार्टीले मात्र व्यापक जनसमुदायलाई एकजुट पार्न सक्दछ, विशाल तथा वलियो क्रान्तिकारी सेना निर्माण गर्न सक्दछ, आफ्ना पार्टी भित्र र बाहिरका दुश्मनलाई पराजित गर्न सक्दछ र क्रान्तिकारी संघर्षमा विजय हासिल गर्दछ । क्रान्तिकारी एकता विना क्रान्तिकारी विजय हुन सक्दैन । क्रान्तिकारी एकता र क्रान्तिकारी विजय सधै घनिष्ट रूपले जोडिएका हुन्छन् । यसकारण, सर्बहारा वर्ग र यसको राजनीतिक पार्टीले पार्टीको एकतालाई निरन्तर बलियो बनाई रख्ने कुरालाई क्रान्तिको विजय र निर्माणका निम्ति एउटा अनिवार्य सर्तका रूपमा लिएको छ र क्रान्तिकारी एकताको रक्षालाई आफ्नो संघर्षको नारा बनाएको छ । जस्तो कि अन्तर्राष्ट्रिय गीतले दावी गरेको छः 'सबै आ-आफ्नो ठाउंमा डटौं, मानिसको अन्तर्राष्ट्रिय जाति हुनेछ ।' (८५)

पार्टी एकतालाई जोगाउन सही कार्यदिशाको कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नु पर्दछ । चिनीया कम्युनिष्ट पार्टी संपूर्ण चिनीया जनताको नेतृत्वदायी केन्द्र हो । पार्टी एकताबद्ध भए मात्र हरेक कामका लागि यसको एउटै विचार, एउटै चाहना र एउटै दिशा हुन्छ र सही राजनीतिक सिद्धान्तहरूलाई पूर्णतः लागुगर्न सकिन्छ । क्रान्तिकारी संघर्षका अप्ठ्यारा बर्षहरूमा अध्यक्ष माओको दुरदर्शी नेतृत्व अन्तरगत पार्टीको आफ्नै आन्तरिक एकता र पार्टी तथा जनताका बीचको एकतामा भर परेर पार्टीले नयां जनवादका निमित्त आम कार्यदिशाको कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्न, तीन प्रमूख दुश्मनहरूलाई परास्त गर्न र सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वको स्थापना गर्न सकेको थियो । यसरी नै मुक्त भैसके पछि, समाजवादको ऐतिहासिक अवधी भरी आधारभुत कार्यदिशाको कार्यान्वयनको सुनिश्चित गर्न, आन्तरिक तथा वाह्य दुश्मनहरूको बारंबारको आक्रमणलाई परास्त गर्न र समाजवादी क्रान्ति तथा निर्माणमा महान विजयहरू हासिल गर्न पार्टी सफल रह्यो ।

एकताका निम्ति काम गर्ने वा फुटाउन प्रयास गर्नेः यो गलत कार्यदिशाबाट सही कार्यदिशालाई पृथक गर्न हामीलाई सक्षम बनाउने एउटा महत्वपूर्ण मापदण्ड हो । जव हामी एकताका कुरा गर्छौं, त्यसको अर्थ हामीले सिद्धान्तमा आधारित एकता हो, अध्यक्ष माओद्वारा नेतृत्व गरिएको केन्द्रीय समितिको वरिपरि गोलबन्द हुनु हो, अध्यक्ष माओको क्रान्तिकारी कार्यदिशाका आधारमा एकता हो – अतः मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओत्सेतुङ विचारधारामा आधारित एकता हो, भन्ने बुझ्दछौं । यी सिद्धान्तहरूलाई दरोसंग पक्डेर मात्रै सिङो पार्टीमा सच्चा एकता पैदागर्न र सही कार्यदिशा कार्यान्वयन गर्नका निम्ति अगाडि बढन संभव छ । पार्टी भित्र रहेका अवसरवादी कार्यदिशावाला नेताहरूले राजनीतिक क्षेत्रमा संशोधनवाद लागु गरेर संगठनात्मक क्षेत्रमा फुटको काम गरिरहेका हुन्छन् । फुटवादको राजनीतिक र वैचारिक स्रोत संशोधनवाद हो । संशोधनवादी तत्वहरू संधै फुटवादी हुन्छन्, यो हाम्रो पार्टीमा दुई कार्यदिशाका बीचमा चलेका सबै संघर्षहरूले सावित गरेको वस्तुगत नियम नै हो ।

जनवादी क्रान्तिको युगमा छन तु-सु, लो चाङ-लुङस् तथा चाङ को-थाओ कंपनी (८६) मध्ये केहिले विरोधी गुटहरू बनाए र अरुले आफ्नै केन्द्रीय समिति स्थापित गरे । ती सबैले पार्टीलाई फुटाउने षडयन्त्र गरे । चु चिन-पाई, लि लि-शान, (८७) वाङ मिङ र अरु सबैले सांगठनिक क्षेत्रमा गुटवन्दी गरे, तिनीहरूले केन्द्रीय समितिमा अध्यक्ष माओको नेतृत्वलाई अस्वीकार गरे र सही कार्यदिशा ग्रहण गर्ने कमरेडहरू माथि आक्रमण गरे । समाजवादी क्रान्तिको युगमा काओ काङ, जाओ शु-शिह, (८८) पेङ ते-हुई र लिउ शाओ-चीहरू सबैले संगठनात्मक क्षेत्रमा पार्टी विरोधी गुटहरू बनाए अथवा सत्ता हत्याउन र पुनर्स्थापनाका लागि फुटवादी गतिविधी गर्न ...बाँकी ७ पेजमा

सामाजिक सञ्जाल

*खडेरिले आक्रान्त काभ्रे,भकुण्डेका किसानहरू बर्षात लाई निमन्त्रणा दिन भ्यागुता (भ्यागुत्ती बिच वैवाहिक समारोह आयोजना गरि बाजागाजा र दलबलका साथमा लामै दुरिको यात्रा गर्ने गर्दछन । श्त्यता उदारीकरण र भुमण्डलिकरणरुपि चक्रब्युहको बन्धनले आक्रान्त नेपाली जनजीवन लाई स्वतन्त्र, स्वाधिन, समृद्धिमा बदल्ने क्रान्तिको खोजी गर्न संसदबादी (माके सहबास द्वारा समाजबाद जन्माउन चाहन्छन । आखिर समाजमा ब्याप्त रुढीबाद राजनितिमा पनि कसरी नदेखियोस र ?– **ईश्वर तिमिल्सिना***

*सामाजिक संजालमा साइबर क्राइम गर्ने आदत लागेकाहरूलाई साइबर अपराध गर्ने बिकृत मानसिक रोगी मनुवाहरूलाई कारबाही गरेको मन परेको छैन। तर यो तिनलाई सुधार्नको लागि गर्नै पर्ने राम्रो काम हो। – **सुरेश गौतम***

*नाङ्गा,भोका नेपालीहरूको डाटा देखायो बिदेसी INGo हरूबाट पैसा कुम्ल्यायो आफ्ना छोराछोरीलाई बिदेशमा पढायो,आफू करोडौंको गाडीमा हिड्यो करोडौंको घरमा बस्यो देश र जनता जाउन भाँडमा ? साम, दाम, दण्डभेद प्रयोग गऱ्यो, स्मार्ट सिटिका, इटोइलेटका,बुलेट ट्रेनका सपना बेच्यो चुनाव जित्यो म नै सबैभन्दा ठूलो भन्यो । थुइक तिमीहरूलाइ ए देशका स्वघोषित मसिहाहरू हो । – **अर्जुन खड्का***

*उग्र क्रान्तिकारी उग्र दक्षिणपन्थी दिशामा गएर पतन हुन्छ भन्ने भनाईको विप्लव नेतृत्वको नेकपाले माओवादीको उद्गम थलो रोल्पामा पुगेर शानदार रूपमा पुष्टि गरेको छ । थवाङवासी जनताले अब आफ्नो क्रान्तिकारी चरित्रलाई पुनर्पुष्टि गर्नुपर्ने अवस्था आएको छ । क्रान्तिकारी माओवादीले विप्लव समूह वाम खोल ओडेको दक्षिणपन्थी समूह हो भनेर गरेको विश्लेषण पनि सही सावित भएको छ । एक झुटलाई पुष्टि गर्न हजारौं झुटको सहारा लिएको अब प्रष्ट भयो ।– **केशरमणि कट्टुवाल***

मुलुक...

वर्गदृष्टिसँगको कुराकानीमा बताए ।

असोजमा राष्ट्रिय सम्मेलन

सम्पन्न केन्द्रीय समितिको बैठकले पार्टीको राष्ट्रिय सम्मेलन असोजमा गर्ने निर्णय गरेको छ । निर्णय अनुसार असोज २१ गतेका लागि सम्पर्क मिति तय गरिएको छ । सम्मेलनका लागि साउन १५ सम्म छुटेका पार्टी सदस्यहरूको नवीकरण गरिसक्ने, जिल्ला जिल्लाको भेला, सम्मेलन गर्ने आदि निर्णय गरिएको छ । सम्मेलनमा प्रतिनिधित्वको विधि तय गर्दै बैठकले जिल्ला पार्टीबाट १ जना स्वतः प्रतिनिधि हुने, ५० जना सदस्य बराबर २ जना प्रतिनिधि हुने, १०० जना सदस्य बराबर ३ जना, १५० सदस्य बराबर ४ जना र सोभन्दा माथि ५ जना प्रतिनिधि छनौट गरिने निर्णय गरेको छ ।

पार्टी अब प्रादेशिक संरचनामा

बैठकले सत्तासँग संघर्ष गर्न सहज हुने हुँदा हाल अभ्यास गर्दै आएको राज्य पार्टी संरचनालाई भंग गर्दै अब पार्टीलाई प्रादेशिक संरचनामा लगिने निर्णय गरेको छ । पार्टीसँगै मातहतका मोर्चा, जबसहरूको सांगठानिक संरचनालाई पनि प्रादेशिक प्रारूपमा लगिने छ । केन्द्रीय समिति लगत्तै शनिबार बसेको पार्टीको सचिवालय बैठकले प्रादेशिक संरचना अनुसार नै नेताहरूको कार्यविभाजन समेत गरेको छ ।

निर्वाचन उपयोगको नीति सही

यसैबीच, बैठकमा राजनैतिक प्रतिवेदनमा अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थिति, राष्ट्रिय परिस्थितिको विश्लेषणका साथै विश्व कम्युनिष्ट आन्दोलन र नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनको मिहिन ढंगले चर्चा गर्दै २० पृष्ठ लामो यस दस्तावेजमा स्थानीय तहको निर्वाचनको क्रान्तिकारी उपयोगको नीतिको समीक्षालगायतका विषयमा चर्चा गरिएको छ ।

प्राप्त जानकारी अनुसार निर्वाचनको क्रान्तिकारी उपयोग नीति मूलतः सही रहेको चर्चा गरिएको छ । निर्वाचन चिन्ह नहुनु, मतदाता नामावलीमा अधिकांश नेता, कार्यकर्ता, शुभचिन्तकको नाम नहुनु, निर्वाचन परिचालनका लागि खर्च अभाव हुनुलगायतका प्रतिकूलतालाई चिर्दै दिएको उम्मेदवारी र प्राप्त जनमतबाट महत्वपूर्ण अनुभव हासिल गरेको उल्लेख गरिएको छ ।

पार्टी नीति उलंघन गर्नेलाई कारबाही गरिने

बैठकले पार्टीको नीति तथा अनुशासनभन्दा बाहिर गएर कार्य गर्ने नेता कार्यकर्तालाई कारबाहीको दायरामा ल्याउन अनुशासन आयोग बनाउने निर्णय गरेको छ । पार्टी नीति विपरीत समाजिक सञ्जालका भित्ताहरूमा जथाभावी लेख्ने, नीति र नेतृत्वका विरुद्ध बोल्दै हिड्नेलाई अब कडाइ गरिने भएको छ । सांगठानिक, आर्थिकलगायतका अराजक प्रवृत्तिहरूमाथि कडाइ गर्नका लागि यस्तो आयोग बनाउन लागिएको एक केन्द्रीय सदस्यले बताए ।

एकता तथा ध्रुवीकरणको लागि आव्हान गरिने

मालेमावादलाई पथप्रदर्शक सिद्धान्त मान्ने, बल प्रयोगको सिद्धान्त, निरन्तर क्रान्तिको सिद्धान्त, वर्ग संघर्ष, सर्वहारावर्गको अधिनायकत्व, नयाँ जनवादी क्रान्तिको कार्यदिशा, वर्तमान संविधानको खारेजी लगायतका विषयमा सहमत हुन आउने पार्टी र व्यक्तिलाई एकता वा ध्रुवीकरणमा आउन पार्टीले विशेष आव्हान गर्ने पनि बैठकले निर्णय गरेको क्रान्तिकारी माओवादीको कार्यालय स्रोतले जानकारी दियो ।

यसैबीच, बैठकमा क्रान्तिका लागि अनिवार्य सर्तको रूपमा रहेको नयाँ ढंगको क्रान्तिकारी पार्टीको निर्माण, क्रान्तिकारी संयुक्त मोर्चा र क्रान्तिकारी जनसेना निर्माणका लागि राष्ट्रिय सम्मेलनसम्म पुग्ने बेलासम्ममा एउटा आधार तयार पार्ने विषयमा पनि सघन छलफल भएको बैठकमा सहभागी एक केन्द्रीय सदस्यले बताए । समकालीन कम्युनिष्ट आन्दोलनमा वैचारिक केन्द्र तथा क्रान्तिकारी धारको नेतृत्व गरिरहेको रूपमा स्थापित नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)ले राष्ट्रिय सम्मेलनबाट नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गर्नका लागि लिने अगामी नीतिका बारेमा आमूल परिवर्तनका पक्षधर राजनीतिक पंक्ति, जनसमुदाय तथा अन्तर्राष्ट्रिय भाइचराहरूले नजिकबाट चासो राखिरहेका छन् ।

क्रान्तिकारी..

पार्टी केन्द्रीय कार्यालयको तर्फबाट संचालित २५ हजारका ८ वटा कुपन प्याड नबुझाएको, सदस्यता नवीकरण गरेका कमरेडहरूको फारम नबुझाएको र छानविनबाट उक्त आरोपहरू पुष्टि भएकाले पार्टी र जवसका सम्पूर्ण जिम्मेवारीबाट तामाङलाई निष्काशित गरिएको व्यहोरा सो वक्तव्यमा उल्लेख गरिएको छ ।

पार्टीकी काठमाडौं जिल्ला संयोजक शारदा महतले २९ असारमा जारी गरेको वक्तव्यमा पार्टीबाट निष्काशित तामाङको कुनै पनि भ्रममा नपर्न पार्टीपंक्ति तथा जनसमुदायमा अनुरोध गरिएको छ ।

समकालीन क्रान्तिकारी रचनाकार र तिनका वैशिष्ट्य एवम् प्रवृत्ति

जगदीशचन्द भण्डरी

सर्वहारावर्गको क्रान्ति कर्म र संघर्षलाई तिरोहित गर्नमै विचारविहीन लेखकहरू लाग्दछन् भने तिनका अराजक एवम् अवसादमूलक अभिव्यक्तिले उत्साही क्रान्तिकारी जनतालाई सहयोग पुऱ्याउने भन्दा पराजित मानसिकता निर्माण गर्न मद्दत गर्दछन् ।

अहिलेको समय सामन्तवाद, दलाल पुँजीवाद, साम्राज्यवाद तथा विस्तारवाद विरुद्ध क्रान्तिकारी विद्रोहको समय हो । दलाल पुँजीवाद तथा विस्तारवादका पिट्ठु र चाकरहरूको दमन, जालझेल र षड्यन्त्रका विरुद्धमा क्रान्तिकारी शक्तिका साथै क्रान्तिकारी उत्पीडित जनता उठ्ने क्रममा क्रान्तिविरोधी र राष्ट्रविरोधी तत्व सलबलाएका छन् र तिनले आफ्नो प्रतिक्रियावादी शासन सत्तालाई दरिलो बनाउन संसदीय पद्धतिका चुनावी प्रक्रियालाई अगाडि बढाएका छन् ।

यस क्रममा समयोचित वर्गसंघर्षको उदात्त पक्षलाई जनवादी-समाजवादी साहित्यकारहरूले आफ्ना रचनाको प्रमुख विषयवस्तु बनाएका छन् र समकालीन यथार्थलाई रचनामा भित्र्याएका छन् । विशेषतः मार्क्सवाद, लेनिनवाद र माओवादको विरोधी तत्व-प्रतिक्रियावादमा पतन भएको-एकथरि मार्क्सवादी पंक्ति आफुलाई क्रान्तिकारी र परिवर्तनकारी मान्दै आएको छ र तिनका लेखकहरू आफूलाई समाजवादी मान्न थालेका छन् । मालेमावादी दर्शन र विचारका विपरीत संसदीय-बुर्जुवा शासन सत्तामा आफ्नो मुक्ति देख्ने उक्त तत्वको घनिष्ठ सम्बन्ध प्रतिक्रियावाद, समन्वयवाद र आदर्शवादसँग रहेको छ ।

क्रान्तिकारी वा प्रगतिवादी साहित्यमा हुनुपर्ने सर्वहारा वर्गप्रतिको आस्था, सर्वहारा अधिनायकत्वप्रतिको दृढता, वर्गसंघर्ष र बल प्रयोगको क्रान्तिकारी सिद्धान्त र प्रवृत्तिप्रति विश्वास, मुक्तिको उत्कट चाहना, जीवनमा प्रेम र आस्था, क्रान्तिकारी उत्साही भावना, विचारमा स्पष्टता, सर्वहारा तथा उत्पीडित वर्गप्रति प्रेम, भविष्यप्रतिको विश्वास प्रभृत्ति वैशिष्ट्य नै क्रान्तिकारी लेखक र तिनका सिर्जनामा रहन्छन् । सर्वहारा वर्गको वर्गसंघर्ष र सर्वहारा मानवतावादको निम्ति समर्पित क्रान्तिकारी तत्वसँग एकाकार भई लागेको सर्जक यथार्थवादका विपरीत ध्रुवमा उभिन सक्दैन । क्रान्तिको यस जनवादी अवधिमा क्रान्तिकारी लेखक/सर्जकहरूमा कुनै द्विविधा छैन । उसको बाटो उवडखावडयुक्त छ र अगाडि-पछाडि तथा पछाडि-अगाडि बढ्दै जानुपर्ने भएकाले कहिलेकाहिँ भ्रम सिर्जना हुन सक्छ तापनि आफ्नो दिशा र गन्तव्यका सम्बन्धमा स्पष्ट हुनु र अनेकौं अप्ठ्याराहरूलाई पन्छाउँदै सिर्जन कर्ममा बढ्नु पर्दछ ।

राजतन्त्रको विस्थापन र बुर्जुवा गणतन्त्रको स्थापना भएपश्चात् दलाल पुँजीवादी तथा सामन्ती तत्वसँगै संशोधन-नवसंशोधनवादी-दक्षिणपन्थी तत्वको मेल भएबाट क्रान्तिकारी विचारधारामा आवद्ध केही लेखक-कविहरू पनि त्यसै प्रतिक्रियावादी भावधारामा समर्पित भई त्यसकै गीत गाउन थालेका छन् । वास्तवमा दलाल पुँजीवादी सत्ताका विरुद्ध ती लेखकहरू क्रान्तिकारी जनताका पक्षमा नओर्लिई निराशा, रहस्य, असन्तोष, दुखेसो, गुनासो पोखेर आफ्नो पलायनवादी तथा निराशावादी दृष्टिकोण प्रकट गर्दै आएका छन् । आज हामी के देख्छौं भने क्रान्तिका विरुद्ध कुण्ठा र स्खलित नायकप्रति स्तुतिभाव तिनका विशेषता भएका छन् । संसदीय सत्ता र व्यवस्थामा जनताको परिवर्तनको आकांक्षा मुखरित हुन नसक्ने कुरालाई ढाकछोप गर्ने नियत तिनमा रहेको छ ।

सर्वहारावर्गको क्रान्ति कर्म र संघर्षलाई तिरोहित गर्नमै विचारविहीन लेखकहरू लाग्दछन् भने तिनका अराजक एवम् अवसादमूलक अभिव्यक्तिले उत्साही क्रान्तिकारी जनतालाई सहयोग पुऱ्याउने भन्दा पराजित मानसिकता निर्माण गर्न मद्दत गर्दछन् । वर्ग संघर्ष, क्रान्ति र परिवर्तनलाई मूर्तीकरण नगरी आफूलाई दलाल पुँजीवादी व्यवस्थामा स्थापित गर्ने र बुर्जुवाकरणमै आफ्नो भविष्य देख्ने तथा सर्जकीय अर्थहीन चमत्कारलाई आफ्नो मौलिकता बनाउने अभियानमा कथित उमुक्त पुस्ताका साथै नारीवादी र नश्लीय चेतनासँग सम्बन्ध लेखक समुदाय देखा परेको छ । त्यस्ता लेखकहरूका रचना क्रान्तिकारी जस्ता देखिए पनि तिनको अन्तर्यमा क्रान्तिको विरोध रहन्छ । दलाल पुँजीवादी प्रतिक्रियावादी सामन्ती शोषण र अत्याचारबाट मुक्तिको अभिकामना नगरी त्यसैमा एकाकार बनी गरिने परिवर्तनको स्वरले वर्गीय उन्मुक्ति हुन सक्तैन, यसर्थ दलाल पुँजीवादी-सामन्ती सत्ताबाट सर्वहारा तथा उत्पीडित जनतालाई मुक्तिको बाटोमा लगाउनु र त्यसप्रति प्रतिबद्ध भई सिर्जनामा लाग्नु क्रान्तिकारी लेखकहरूको दायित्व हो । जनतन्त्र तथा राष्ट्रिय स्वाधीनताको मुक्तिघोषलाई नस्वीकार्ने तत्व आफैमा कलाविरोधी र जनविरोधी पनि हो ।

नेपाली जनताको संघर्षलाई दुर्बल बनाउने तत्व कदापि क्रान्तिकारी हुन सक्तैन । दलाल वर्गलाई नै संप्रभु तथा सबल बनाउने संविधान र त्यसप्रतिको प्रतिबद्धताले क्रान्तिकारी बनाउदैन बरु संशोधन-नवसंशोधन तथा दक्षिणपन्थी बनाउँछ । नेपालमा स्थापित यो नयाँ सत्ता दलाल पुँजीवादी-सामन्ती राज्य सत्ता हो र यसप्रति दलाल तथा सामन्त वर्ग प्रसन्न रहेको छ । यसकारण देशी-विदेशी प्रतिक्रियावादीद्वारा समर्पित शासन सत्ताका विपक्षमा उभिनु र तिनको शोषण-अत्याचारबाट उत्पीडित वर्गलाई मुक्ति दिनु नै आजको साहित्यको उद्देश्य हुनु पर्दछ । यसक्रममा दलाल पुँजीवादी-सामन्ती तत्व र सर्वहारा तथा उत्पीडित वर्गका बिचको अन्तर्विरोधको पहिचान गरी क्रान्तिकारी विचार र सौन्दर्यको अभिव्यक्ति दिई उत्पीडित वर्गको चेतना विस्तारका साथै विद्रोहको मार्ग प्रशस्त गर्नु नै अहिलेको सर्जक र सिर्जनाको ध्येय हुन सक्छ ।

बुर्जुवापन्थता र दक्षिणपन्थता एवम् संशोधन-नवसंशोधन पन्थताका विरुद्ध-साहित्यकार र तिनका सिर्जना गाँसिनु अति आवश्यक छ । त्यसो गर्न सकेमा मात्र सर्जकको युगीन दायित्व निर्वाह भएको मान्न सकिएला । अहिलेका सर्जकका मुख्य कार्यभार/दायित्व निम्न रहेका छन् :

क) अहिलेको सामाजिक जीवनको सम्बन्धमा क्रान्तिकारी विषयवस्तुको चयन आफ्ना रचनामा गर्नु ।

ख) नयाँ जनवादी क्रान्तिका साथै जनवादी अधिनाकत्वको पक्षमा उभिई जनतन्त्र र स्वाधीनतालाई आफ्ना रचनामा प्रश्रय दिनु तथा संघर्षका निम्ति उत्प्रेरित गर्नु ।

ग) स्थापित बुर्जुवा गणतन्त्रका विरुद्ध जनगणतन्त्रको पक्षधर हुनु ।

घ) लोकतन्त्रको अर्थ संसदीय पद्धति हो भन्ने कुराको विरोध गर्नु ।

ङ) रेट्रो लोकतन्त्र ९च्भतचय-म्भयअचभअथ० का विरुद्ध उभिनु ।

च) सर्वहारा तथा उत्पीडित वर्गका पक्षमा दृढतापूर्वक लाग्नु ।

छ) जनताको सांस्कृतिक तथा सांघर्षिक चेतनालाई उठाउनु र विद्रोहतर्फ लाग्न हौसल्याउनु ।

ज) प्रतिक्रियावाद उन्मुख तथा प्रतिक्रियावादी तत्वको भण्डाफोर गर्नु ।

झ) वर्ग सङ्घर्ष र बल प्रयोगको विचारलाई प्रभावशाली रूपमा राख्नु ।

ञ) अन्धविश्वास तथा रुढिवादी मान्यताका विरुद्धमा उभिनु ।

ट) आमूल परिवर्तनको भावनालाई बलियो बनाउनु ।

ठ) वुर्जुवापन्थी तथा दक्षिणपन्थीका विरुद्ध जनचेतना निर्माण गर्नु ।

ड) सर्वहारा मानवतावाद तथा सर्वहारा अधिनायकत्वको पक्षमा खरो रूपमा देखिनु ।

ढ) दलाल पुँजीवादी तथा सामन्ती तत्वका विरुद्ध निर्मम आलोचना र प्रहार गर्नु ।

ण) साम्राज्यवाद तथा विस्तारवादका विरुद्ध खरो रूपमा उत्रनु ।

त) जनयुद्ध, सशस्त्र संघर्ष र जनआन्दोलनलाई समर्थन गर्नु र उदात्त आदर्शप्रति प्रतिबद्ध रहनु तथा त्यसको चित्रण गर्नु ।

यिनै कतिपय पक्षमा लाग्नु र कला सौन्दर्य तथा मूल्यप्रति अडिग भई सिर्जनाकर्ममा होमिनु एवम् विद्रोहको धरातल निर्माण गर्नु नै क्रान्तिकारी रचनाकारका वैशिष्ट्य तथा प्रवृत्तिगत पहिचान हुन् ।

ब्रिटिस गोर्खा आन्दोलन :

'रूप अनेक व्यथा एक'

● अधिवक्ता फडिन्द्र कार्की

ब्रिटिश गोर्खाहरूको आन्दोलनको इतिहासमा , बिभेद र असमानता बिरुद्धको औपचारिक आन्दोलनले थुप्रै आरोह अवरोह पार गरिसकेको तथ्य फेला पार्न सकिन्छ । ब्रिटिस गोर्खा सैनिक आन्दोलनलाई अगाडी बढाउने शिलशिलामा नेपाल र बेलायतमा थुप्रै आन्दोलनहरू भए ति आन्दोलन कहिले सडकमा भए , कहिले अदालतमा भए भने, कहिले सदन सम्म पनि पुग्यो तर आन्दोलनले पुर्णता पाउन सकेन, भन्ने गुनासो गोर्खाहरूबाट प्रशस्तै सुन्न सकिन्छ । आन्दोलन केही अमुक सँगठनरुहले जानेर या नजानेर आवसीय भिसा , सन् १९९७ पछिकालाई समान पेन्सन दिने गोलमोटल माग राखेर आँसिक माग सम्बोधनमा लगेर आन्दोलन टुँग्याउने काम गरे , आन्दोलनलाई घुमाउरो पारामा सामान्य सेवा सुविधा र पैसा सँग साट्ने काम गरे भन्ने गुनासो बहुसङ्ख्यक भुपु गोर्खाहरूको मुखबाट सुन्न सकिन्छ । इतिहासमा नेपालीहरूले साम्राज्यवाद र तिनका मतियार बिरुद्द भयानक लडाई लडेको कुरा थाहा पाउन सकिन्छ । कनै समय बेलायत/ अंग्रेज बिरुद्ध र प्रथम , द्धितिय विश्वयुद्ध पछि धेरै मुलुकहरूमा गोर्खाहरूले बेलायतको तर्फबाट युद्ध लडेको तथ्य पनि पढ्न र सुन्न पाइन्छ ,उक्त समयमा कतिको मृत्यु भयो,कति घाइते- अपाङ्ग भए, कति बेपत्ता भए , कति यूद्धबन्दी भए,कति हराए ,परिवारमा कति क्षति पुगो, यसको सत्य तथ्य विवरण हाल सम्म, कुनै पनि निकायबाट उपलब्ध हुन नसक्नु र क्षतीपुर्ती पाउन नसक्नु गोर्खाहरूका निम्ति ठुलो बिडम्बना हो । गोर्खाहरूले के पाय भन्दा पनि कति गुमाए यो गहन छलफल र समिक्षाको बिषय हो ।

भारत र बेलायत सरकारले दुई पक्षिय सन्धि, ७ नोभेम्बर सन् १९४७ मा भारतिय (उबथ(अयमभ) र गोर्खा सैनिक भागबण्डा सम्बन्धी सम्झौता गर्नु र ९ नोभेम्बर सन् १९४७ मा नेपाल,भारत र बेलायत सरकार बिच अर्को त्रिपक्षीय सम्झौता गरि , उक्त ७ नोभेम्बर सन् १९४७ को बेलायत र भारत बिच भएको दुई पक्षीय सन्धिलाई गोर्खा भर्ती सम्बन्धी त्रिपक्षीय सन्धिको अभिन्न अङ्ग मानिने कुरा र तत्कालिन नेपालका जहानिया राणा शासकका प्रतिनिधि पद्म शमशेरले ७ नोभेम्बर सन् १९४७ मा दुई देशले गरेको सम्झौताको प्रतिवाद गर्नुको साटो , प्रतिष्ठा विपरित र भाडाका सिपाहीको रूपमा प्रयोग नगरे ठिकै छ भन्ने खालको निरिह प्रतिक्रिया र सहमति दिएको देखिन्छ । देशको सार्वभौमसत्ता ,राष्टिय अखण्डता, स्वाधिनता माथी हस्तक्षेप गर्दै, २१ औं शताब्दीमा पनि कुनै न कुनै रूपमा गोर्खाहरूलाई दास बनाउनु र भाडाका सिपाहीको रूपमा प्रयोग गर्दै तेस्रो दर्जाको नागरिकको व्यवहार गर्नु, तलब,पेन्सन, सेवा सुविधामा विभेद गर्नु,युद्द्को समाप्ती पछि सेवा बाट बिचमै निकाली रित्तो हात घर पठाउनु,नेपालले आफ्ना अवकास प्राप्त ब्रिटिस गोर्खा लाई बेलायतमा बसोबास गरेको भन्दै नागरिकता बाट बन्चित गरी राज्य विहिनताको स्थिति सिर्जना गरिनु र नेपाली ढुकढुकी लिएर बाँच्न र नेपाली भएर मर्न पाउने अधिकारबाट बन्चित गरिनु वा गैह् आवसिय नागरिकको कोटीमा राखिनु,अनुशासनको हौवा दिदै ह्वाई काण्ड, ब्रुनाई काण्ड जस्ता घटना घटाई गोर्खालाई रित्तो हात नेपाल फर्काइनु, गोर्खाहरूको जतिसुकै क्षमता भए पनि मेजर भन्दा माथी जान नदिनु, विर गोर्खाली भनेर दिएका भिसि तक्मा जालसाझ र झुक्यानमा पारी बेलायत फर्काइनु, आतङकवादको नामम नेपालका असल छिमेकीहरूका बिरुद्द युद्द्को अग्र भागमा गोर्खालाई प्रयोग गरिनु जस्तै इराक,मलेसिया, कार्गिल,फकल्याण्ड,अफगानिस्तान जस्ता धेरै मुलुकहरूमा लगायत अन्य विविध नाममा असमानता र विभेद गरिने कुराले सच्चा नेपाली मन मुटुमा गहिरो चोट पर्नु र आक्रोसित हुने कुरा स्वभाविक हो ।

नेपाली जनताको अभिभावक, नेपाल सरकारले कहिल्यै पनि अभिभावकत्व ग्रहण गर्न सकेन, औचित्यहिन ,असमान र बिभेदकारी सम्झौतालाई अघि बढाईरह्यो । पछिल्लो समय ब्रिटिस गोर्खा भुतपुर्व सैनिक सँघ (बिगेसो) ले चरणबद्ध आन्दोलनहरू गर्दै, आएको कुरा विभिन्न मिडियाहरूमा आइरहेको छ । यतिबेला(बिगेसा) भुतपुर्व गोर्खा र गोर्खा सैनिक परिवारका हक, अधिकारका निम्ति बेलायतमा र नेपालमा कानुनी लँडाई लडिरहेको छ भन्ने कुरा पनि बेलायत र नेपालका मिडियाहरूमा आइरहेको छ । सँयुक्त राष्टसँघको वडापत्र ,मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणा पत्र ,अन्तराष्ट्रिय कानुन ,विभिन्न सन्धि र महासन्धी, सम्झौताहरू, नेपालको सँविधान अनुसार र गोर्खा भर्ती सम्बन्धी सन् १९५३ मा नेपाल र बेलायत सरकार बिच भएको नेपालमा भर्तीकेन्द्र खोल्ने सम्झौताको सन् १९६८ देखि नविकरण समेत भएको तथ्य फेला नपरेको हुँदा , मृत , औचित्यहिन, असमान र विभेदपुर्ण सन्धिको बिषयमा अन्य गोर्खा सगठन र कानुनी सल्लाहाकारहरू समेत मौन रहेको देखिन्छ । सधै विभेद गर्ने बेलायत र हेपाहा प्रवृति बोकेको भारत सँग गरिएका ती कुनै पनि सन्धि/ सम्झौता पालना गरिराख्नु उचित नभएको, परिस्थितिमा मौलिक परिवर्तन आएको, एउटा पक्ष बेलायतले सन्धिको ठाडो उल्लघन अर्को पक्ष भारतले घुमाउरो पारामा उत्त सन्धिको उल्लँघन गरेको र यो विषय सार्वजनिक सरोकारको विषय भएको भन्दै उक्त सन्धि खारेजको माग गर्दै (बिगेसा) का सभापती पदम सुन्दर लिम्बु र विदेश विभाग प्रमुख उत्तम प्रसाद राई निवेदक भई मिति २०७४ साल जेठ २६ गते सर्बोच्च अदालतमा रिट दर्ता गरेको कुराले अब ब्रिटिस गोर्खाले न्यायको सास फेर्ने सकेत देखिन्छ ।

सर्बोच्च अदालतले विपक्षी नेपाल सरकार ,प्रधानमन्त्री तथा मन्त्री परिषदको कार्यालय र नेपाल सरकार ,परराष्ट्र मन्त्रालयका नाममा उक्त असमान र विभेदकारी सन् १९४७ को सन्धि र सन्धिले सिर्जना गरेका विभेद र असमानताको विषयमा लिखित जवाफ पेश गर्न अग्राधिकार सहित कारण देखाउ आदेश जारी गरेको कुराले स्वाभिमान नेपाली र गोर्खाहरूमा एक किसिमको खुसि छाएको हुनुपर्छ । यस भन्दा अघि पनि गेसो , सत्याग्रह जस्ता गोर्खा सगठनहरूले आन्दोलन गरेता पनि ति आन्दोलन केबल बिभेद र असमानताको विरुद्द सामान्य हाँगा छिमल्ने काम मात्रै भएका थिए भने, अहिले (बिगेसो) ले ति असमानता र बिभेदको जरा उखेलेर फाल्ने प्रयत्न गरिरहेको हुँदा, यति बेला (बिगेसो) लाई अन्य गोर्खा सँगठनहरूले समेत साथ दिनु समय सान्दर्भिक हुने देखिन्छ । अन्तमाः बाटो जुनसुकै हिँड`पनि पुग्ने गन्तव्य एउटै हो भन्ने कुरालाई मनन गर्ने र आत्मसाथ गर्ने हो भने अब अन्य सँगठनले पनि (बिगेसा) ले पहिल्याएको बाटो हिँड्नुको कुनै विकल्प छैन । ब्रिटिस गोर्खामाथी भएको अन्यायको अन्त्य निश्चित छ । न्याय पथमा (बिगेसो) लागेको छ । आम न्यायप्रेमी नेपाली जनसमुदाय र गोर्खाहरू सबै सबैले हरतरहले सहयोग गर्न आबस्यक छ । गोर्खाको जित निश्चित छ ।

advocate15305@gmail.com

(लेखक गोर्खाहरूका बारेमा अध्ययन/अनुसन्धान गरिरहनु भएका कानुन व्यवसायी हुन् ।)

कविता

नेपाल महिमा

✍ लेखबहादुर कार्की

हाम्रो नेपालको झण्डामा पनि
बुझ्नुपर्छ हेर नेपाल पनि
गरिब राष्ट्र छ नेपालमा पनि
राष्ट्रको इतिहास बोकेको पनि
इतिहासमा योद्धाहरूको सहिद भएको पनि
पाइन्छ खुन बगेको खोजी हेरे पनि
नेपाली खुन दानमा झुक्यौ
हाँसी हाँसी फाँसी गयौ कहिले लुक्यौ
धेरै नै खुन नेपाली माटोमा
यो नेपाली धर्तीमा भोग खाए ताहा
१९९३ सालबाट नेपालमा
खुनै खुनले भिज्न गयो यो माटोमा
भनेनन् बुवा पनि, छोरा यहाँ
खुनको बलिदान दिए यही माटोमा
रुन्छिन् नेपालमा आमा हाम्रो काखमा
देख्दैनौं हामी आमा रोएको आज यहाँ
ए आमा हामी नेपाली भएर आज यहाँ
दुःख सारा सखाप पायो आज हामीले यहाँ
ए आमा नरुनु आँसु झारेर यहाँ
संकट सखाप पारौं आज नेपालमा
ए नेपाली ! आमा खुनको नदी भयो यहाँ
सारा सखाप पाऱ्यौ हामीले यहाँ
ए आमा नरुनु तिमी आँसु झारेर
तिमीलाई रुवायौ हामी छोरा भएर
नेपाली आमा खुनको नदी भयो यहाँ
केहिरहेन यस जमिनमा
दूधको धारा खायौं आमाको हामीले यहाँ
पाइनन् आमाले सुख सन्तोष मनमा
ए आमा मनमा नदुखाउनु यहाँ
यस्तै पाऱ्यो समयको परिस्थितिमा
नेपाल आमा हजुरका लालाबाला हुँ
ए आमा चित्त दुखाई तिमी नरुनु
नेपाल आमा तिमी हौ मतृभूमि यहाँ
माया गरेर राखौं आमालाई तहाँ
विभिन्न जातजाति भएको यो देश नेपाल
विभिन्न धर्ममा रहेको यो देश नेपाल
बुद्धको जन्म भएको यो देश नेपाल
हिमालको शक्ति भएको यो देश नेपाल
ए आमा आषिक देऊ हाम्रो देशमा
दुःख पाए नेपालीले हेर यहाँ
भस्मै भै सक्यो सारा देशमा
आषिक पाए हुन्थ्यो यो देशमा
ए आमा बर देऊ छोराहरूमा
तिम्रै लालावाल भए यो देशमा
गरिब संख्या भएको यो देश नेपाल
कलाकारखान नभएको यो देश नेपाल
विदेशको दासी बन्ने यो देश नेपाल
दुःख र कष्टमा खेल्ने यो देश नेपाल
ए आमा छोरा गए सारा गरिब भएर
विदेशमा बस्नु पऱ्यो हेर दासी भएर
आफ्नै देश र माटाको सम्झना भएर
बस्छन् नेपाली धर्धर रोएर
हुँदैन घुस मागेर खानु
बेर छैन देश डुवेर जानु
नयाँ नेपालको विकास गर्नु
कहिले हुँदैन हामी पछाडि सर्नु
दाजुभाइ दिदी र बहिनी
विकास गरु हामी सबै मिलि
आफ्नो हेर देशको लागिमा
प्राण त्याग्नु पर्छ राम्रो पार्नुमा
भ्रष्टाचारी अत्याचारीमा
घुसखोरी हेर दुरचारीमा
बचाउन हामीले नलागु ताहाँ ॥

विद्रोह

✍ अधिवक्ता फडिन्द्र कार्की

जब, कर्णालीहरूलाई भोक लाग्न थाल्दछ
बटारिन थाल्दछन्, विचारका आन्द्राहरू ।
अनि फट्छन् आक्रोशका ज्वालामुखीहरू
परिणत हुनेछन् विद्रोहमा ॥

जब, सतलज र जि.एम.आर.हरू पिउन थाल्दछ
नेपाल आमाको रगत र पसिना ।
अनि टुट्न शुरु हुन्छ धैर्यका बाँधहरू
परिणत हुनेछन् विद्रोहमा ॥

जब, कालापानीमा विदेशी बुट बजारिन थाल्दछ
छचल्किन थाल्छन् गहभरि आँशु ।
अनि आउनेछ स साना खोल्सीहरूमा सुनामी
परिणत हनेछन् विद्रोहमा ॥

जब, शासक विदेशी सामु लम्पसार पर्न थाल्दछ
कुँडिन थाल्दछन् नेपाली मनहरू ।
अनि प्यारो लाग्न थाल्दछ स्वाधिनता
परिणत हुनेछन् विद्रोहमा ॥

जब, जनता सचेत र जागरुक बन्न थाल्दछ
संगठित हुन शुरुवात हुन्छ ।
अनि क्रान्ति विगुल फुक्दै जान्छन्
परिणत हुनेछन् विद्रोहमा ॥

मार्क्सवाद...

बुर्जुवा मूख्यालयहरू खडा गरे । बुर्जुवा महत्वाकांक्षी र षडयन्त्रकारी लिन पियाओ हाम्रो पार्टीको सबभन्दा ठूलो फुटवादी थियो । आफ्नो संशोधनवादी कार्यदिशा र प्रति-क्रान्तिकारी राजनीतिक सिद्धान्तलाई कार्यान्वयन गर्न र अध्यक्ष माओका सर्बहारावादी क्रान्तिकारी सिद्धान्तहरूको विरोध गर्न उसले संगठनमा अरुले भन्दा धेरै अन्धभक्तहरू भर्ती गऱ्यो, गुटहरू निर्माण गऱ्यो, प्रतिक्रान्तिकारी शक्तिहरूलाई उक्सायो, बुर्जुवा मूख्यालयहरू खडा गऱ्यो र अध्यक्ष माओद्वारा नेतृत्व गरिएको केन्द्रीय समितिको विरोध गऱ्यो । उ र उसका मतियारहरूले हाम्रो पार्टी, हाम्रो सेना र क्रान्तिकारी कित्ता भित्रको एकतालाई ध्वस्त गर्न सक्नेजति सबै काम गरे । आफ्नो लक्षलाई अगाडि बढाउन तिनीहरूले कार्यदिशामा संशोधन गरे, कार्यकर्ताको छनोटमा पक्षपाती व्यवहार गरे र 'मूठ्ठीभरको रक्षाका लागि बहुसंख्यक माथि लातहान्ने' प्रतिक्रियावादी कार्यदिशा लागु गरे । (८९) तिनीहरूले 'शक्तिको पुनर्वितरण गर्न' र 'नेतृत्वको अधिकारका निम्ति संघर्ष' गर्न चाहेको हल्ला चलाए जस्ले अन्तिममा तिनीहरूलाई हाम्रा महान नेता अध्यक्ष माओको हत्या गर्ने, अर्को केन्द्रीय समितिको स्थापना गर्ने र संशोधनवादी सोभियत सामाजिक साम्राज्यवादसंग आत्मसमर्पण गर्ने व्यर्थ आशाका साथ सशस्त्र प्रतिक्रान्तिकारी कुगर्ने सम्म पुऱ्यायो । यो सबैले स्पष्ट देखाउंछ कि डांका, षडयन्त्रकारी र फुटवादी लिन पियाओ सम्पूर्ण पार्टी, सेना र जनताको दुश्मन थियो । क्रान्तिकारी एकतालाई ध्वंश गर्ने र पार्टी फुटाउने उद्देश्यले चलाएका उसका आपराधिक गतिविधीलाई ढाकछोप गर्न लिन पियाओले 'हामी सहमत नभए पनि हामीले समर्थन गर्नु पर्छ' भन्ने ढोंग गऱ्यो । यो भ्रान्त धारणाले पार्टी तथा क्रान्तिकारी कित्तामा एकताको वैचारिक आधारलाई बेवास्ता गर्छ, क्रान्तिकारी सिद्धान्त र संशोधनवाद विरोधी संघर्षलाई हामीबाट अस्वीकार गराउने आशामा यसले एकताको वर्गीय अन्तर्वस्तुलाई अस्वीकार गर्छ । यसलाई हामीले पूरा आलोचना गर्नु पर्दछ ।

पार्टी एकता आफै पैदा हुदैन । समाजमा वर्गहरू र वर्ग संघर्ष रहेसम्म, पार्टीमा एकता चाहने र फुट चाहने दुई कार्यदिशाका बीच संघर्ष अनिवार्य रहने छ । अध्यक्ष माओले भन्नु भएको छ, 'कुनै एउटा पार्टीको बाहिर अरु पार्टीहरू हुन्छन, एउटा पार्टी भित्र समुहहरू हुन्छन, संधै यस्तै हुने गरेको छ ।' (९०) पार्टीलाई बलियो बनाउने आवश्यक सर्त पार्टी भित्र संघर्षको सही परिचालन हो । हाम्रो पार्टीमा सांगठनिक हिसाबले जोडिएका तर वैचारिक हिसाबले पुरा नजोडिएका थुप्रै कमरेडहरू हुनुहुन्छ । (९१) त्यसकारण पार्टीमा सधैं पुँजीवादी र निम्न पुँजीवादी विचारहरू अभिव्यक्त भैरहन सक्छन्, यसले पार्टीको एकतामा अवरोध पैदा गर्दछ । त्यसमाथि, थुप्रै गद्दारहरू, गोप्य दलालहरू, पुँजीवादी महत्वाकांक्षीहरू र गैर श्रमजीवि तत्वहरू पनि पार्टीमा घुस्न संभव छ । यस्ता व्यक्तिहरू पार्टी भित्र घुसेका जमिन्दार तथा पुँजीपति वर्गका दलालहरू हुन् र पूजीवादी पुनर्स्थापनाको योजनालाई कार्यान्वयन गर्न तिनीहरू सधैं फुटवादी गतिविधीमा संलग्न हुन्छन् र पार्टी एकतालाई ध्वंश गर्न खोज्छन् । यसले पार्टीमा हुने फुटका अभिव्यक्तिहरू किन वर्ग संघर्षका प्रतिविम्वहरू पनि हुन भन्ने स्पष्ट गर्दछ । पार्टी एकताको रक्षा गर्न र यसको पंक्तिलाई चोखो राख्नको लागि हामीले मार्क्सवादी-लेनिनवादी सिद्धान्तमा आधारित रहेर पार्टी भित्र सक्रियता पूर्वक संघर्ष संचालन गर्नु पर्दछ ।

यो संघर्षलाई सही तरिकाले संचालन गर्नका निम्ति दुई किसिमका अन्तर्विरोधहरूमा स्पष्ट फरक गर्नु आवश्यक छ । कमरेडहरूलाई विचारमा स्पष्ट पार्ने र उनीहरू संग एकतावद्ध हुने दुई उद्देश्य पुरागर्नका निम्ति गल्तीगर्ने कमरेडहरूको सन्दर्भमा एकता, आलोचना, एकताको (९२) र 'भविष्यमा गल्ती नगर्न पुराना गल्तीहरूबाट सिक्ने र विरामीलाई बचाउन रोगको उपचार गर्ने' (९३) सिद्धान्त अनुसार काम गर्नु पर्दछ । हाम्रो पार्टीमा घुसेका सानो संख्याका खराब तत्वहरूको सन्दर्भमा भने तिनीहरूको पुरा भण्डाफोर गर्नु पर्दछ, दृढता पूर्वक संघर्ष गर्नु पर्दछ र तिनीहरूलाई पार्टीबाट निष्कासन गर्नु पर्दछ । हामी दृढतापूर्वक संशोधनवादीका फुटवादी गतिविधीका विरुद्ध छौ, तर हामीहरू उनीहरूसंग डराउदैनौ । अवसरवादी कार्यदिशा अंगाल्ने नेताहरूका पार्टी फुटाउने बारंबारका प्रयत्नहरू किन सफल हुन सकेनन् ? तिनीहरू किन सफल हुन सकेनन् भने हामीसंग महान नेता अध्यक्ष्य माओको नेतृत्व छ, केन्द्रीय समिति छ, हामीसंग मार्क्सवादी-लेनिनवादी कार्यदिशा छ र हामी अवसरवाद र संशोधनवादका विरुद्ध निरन्तर संघर्षमा छौं । तिनीहरू किन असफल भए भने पार्टी र जनताका मुटुहरू ताल मिलाएर धडकिन्छन्, पार्टीका सबै सदस्यहरू एकता चाहन्छन् र फुटको विरोध गर्छन् । यसरी, जव अवसरवादी कार्यदिशा अंगाल्ने नेताहरूले पार्टीलाई फुटाउन खोजे तिनीहरू पूर्णतः असफल भए र लज्जाजनक परिणाम हात पारे । यी सबै गलत कुराबाट मुक्त भै सके पछि पार्टी झन शुद्ध, झन बलियो र सधै भन्दा बढी एकताबद्ध भएको छ । अवसरवाद र संशोधनवादका विरुद्धको संघर्षका बीचबाट नै हाम्रो पार्टीको विस्तार भएको छ र फुटबादका विरुद्ध संघर्ष गरेर नै एकता बनेको छ ।

खुला र स्पष्ट होउ, छलछाम र षडयन्त्र नगर

कुनै व्यक्ति खुला र स्पष्ट छ या उसले छलछाम र षडयन्त्र गर्छ ? यसले सर्बहारा क्रान्तिकारीहरू र बर्जुवा महत्वाकांक्षीहरूका बीचमा विभाजन रेखा कोर्दछ । अध्यक्ष माओको कार्यदिशाको विरोध गर्न र संशोधनवादी कार्यदिशा लागु गर्न पार्टीभित्र घुसेका बुर्जुवाका दलालहरूले अनिवार्यतः फुटलाई उक्साउन खोज्छन् । तिनीहरूले अवलम्वन गर्ने कार्यनीतिक उपाय भनेको हर प्रकारका छलछाम र षडयन्त्र गर्नु हो । हामी कम्युनिष्ट पार्टीका सदस्यहरूले क्रान्तिकारी एकतालाई जोगाउदै र संधै खुला र स्पष्ट हुदै अध्यक्ष माओको क्रान्तिकारी कार्यदिशालाई दृढतापूर्वक पक्डिनु पर्दछ ।

खुला र स्पष्ट हुने कुरा पार्टी स्पिरिटलाई आत्मसात गर्ने सर्बहारा वर्गका गुणहरू हुन् । मानव जातीको ईतिहासमा सर्बहारा वर्ग सबैभन्दा महान् क्रान्तिकारी वर्ग हो, यो यस्तो वर्ग हो जुन सबै भन्दा दुरदर्शी, सबै भन्दा निस्वार्थी र क्रान्तिमा सबै भन्दा जुझारु हुन्छ । ईतिहास जुन दिशामा अगाडि बढेको हुन्छ सर्बहारा वर्गले त्यसैलाई अंगाल्छ । यसको वर्गस्वार्थ श्रमजीवि जनताको वर्गस्वार्थ संग पूर्णतः मेल खान्छ । यो वर्ग आफ्नो उद्देश्य न्यायपूर्ण छ र क्रान्तिमा अन्तिम विजय निश्चित छ भन्ने कुरामा विश्वस्त छ । त्यसकारण, सर्बहारा वर्ग र सर्वहारा वर्गको पार्टी सधै खुला र स्पष्ट हुन्छन्, तिनीहरूले आफ्नो राजनीतिक विचार र उद्देश्यलाई सधै खुला घोषणा गर्दछन् । आजको १०० वर्ष भन्दा पहिले कम्युनिष्ट पार्टीको घोषणा पत्रमा मार्क्स र एडेल्सले गंभीरतापूर्वक घोषणा गरिसक्नु भएको थियो, 'कम्युनिष्टहरूले आफ्ना दृष्टिकोण र उद्देश्यहरू लुकाउन अस्वीकार गर्छन् । विद्यमान सामाजिक अवस्थालाई बलपूर्वक मिल्काएर मात्र आफ्ना उद्देश्य पुरा गर्न सकिने कुरा उनीहरूले खुला घोषणा गर्दछन् । कम्युनिष्ट क्रान्तिले सबै शासक वर्गहरू थर्कमान होउन् । सर्बहारा वर्गसंग हतकडी बाहेक आफ्नो भन्नु केही छैन । तिनीहरू संग जित्नकालागि संसार छ ।' (९४) चीनिया कम्युनिष्ट पार्टीको सातौं राष्ट्रिय महाधिवेशनको राजनीतिक प्रतिवेदनमा माओले स्पष्ट औंल्याउनु भएको थियो, 'हामी कम्युनिष्टहरूले हाम्रा राजनीतिक दृटिकोणहरू लुकाउदैनौ । निसन्देह, हाम्रो भविष्य वा अधिकतम कार्यक्रम चीनलाई समाजवाद र साम्यवादसम्म पुऱ्याउनु हो । हाम्रो पार्टीको नाम र मार्क्सवादी विश्व दृष्टिकोण दुबैले अतुलनीय चमक र वैभवशाली भविष्यको उच्च आदर्श प्रति स्पष्ट निर्देश गर्दछन् ।' (९५)

खुला र स्पष्ट हुनु भनेको सर्बहारा वर्गको पार्टीको जुझारु कार्यशैली हो र सही कार्यदिशाको पुर्ण कार्यान्वयनको महत्वपुर्ण ग्यारेन्टी हो । अध्यक्ष माओले भन्नु भएको छ, 'सर्बहारा वर्गको निमित्त सबभन्दा धारिलो र प्रभावकारी हतियार भनेको गंभीर तथा जुझारु वैज्ञानिक दृष्टिकोण हो ।' (९६) हाम्रो पार्टी हरेकको हितका निमित्त निर्माण भएको छ, यो चीन तथा विश्वका जनसंख्याको अत्यधिक बहुसंख्याको सेवामा छ । व्यापक जनसमुदायको उच्चतम हितको सेवा गर्ने बाहेक यो व्यक्तिगत स्वार्थको पछि लाग्दैन । हार्दिकताका साथ जनताको सेवा गर्नु हामी कम्युनिष्टहरूको उच्चतम उद्देश्य हो । यस उद्देश्यबाट सुरु गरेर हाम्रो पार्टीका कार्यक्रम, कार्यदिशा र राजनीतिक सिद्धान्तहरू निर्धारित हुन्छन् । यसकारण यसले व्यापक जनसमुदायको न्यानो समर्थन प्राप्त गर्न सकेको छ । जसरी किसान तथा मजदुरको ठूलो हिस्सा हामी संग छ त्यसरी नै सत्य हाम्रो पक्षमा छ । क्रान्तिकारी कार्यदिशा अनुरूप विजय पूर्वक अगाडि बढनका निम्ति जब हामीले अध्यक्ष माओका सर्बहारावादी राजनीतिक सिद्धान्तहरूलाई कार्यान्वयन गर्न जान्छौं, त्यति बेला दृढ अडान लिन, सबैले देख्ने गरी हाम्रो झण्डालाई उंचो उठाउन, तथ्यमा आधारित रहेर वैज्ञानिक दृष्टिकोणका साथ व्यापक क्रान्तिकारी जनसमुदायका बीचमा प्रचार-प्रसार गर्न, तिनीहरूलाई परिचालन गर्न र जनसमुदायको सेवामा लगाउने गरी राजनीतिक कार्यदिशा तथा सिद्धान्तलाई आत्मसात गराउन हामीलाई योग्य बनाउने कुराहरू यी नै हुन् ।

खुला र स्पष्ट हुने कुरा प्रत्येक कम्युनिष्टमा हुनु पर्ने राजनीतिक गुणहरू हुन् । जस्तो अध्यक्ष माओले भन्नुभएको छ, 'एउटा कम्युनिष्ट क्रान्तिको हितलाई आफ्नै जीवन सरह मान्ने र आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थलाई क्रान्तिको अधिनमा राख्ने विशाल ह्दयको हुनु पर्दछ, उ दृढ एवं सक्रिय हुनु पर्दछ, उसले सधै सिद्धान्तको पालन गर्नु पर्दछ र गलत विचार तथा कार्यहरूको ... विरुद्ध अथक संघर्ष चलाउनु पर्दछ ।' (९७) पार्टीमा प्रवेश गरेको दिनदेखि नै एउटा कम्युनिष्टले उसको संपूर्ण जीवन पार्टीको उद्देश्य प्रति समर्पित गर्नु पर्दछ । यसकारण, कम्युनिष्टहरू खुला र स्पष्ट हुनु पर्दछ, आफ्ना राजनीतिक दुष्टिकोणहरूलाई जनतासम्म पुऱ्याउन र सबै हानिकारक गतिविधी र गलत प्रवृत्तिहरूका विरद्ध संघर्ष गर्न हिम्मत गर्नु पर्दछ । संगठनात्मक मोर्चामा, पार्टीको सिद्धान्त अनुरूप उनीहरू व्यवहारमा खुलस्त हुनु पर्दछ । कार्यशैलीमा, उनीहरूले वुर्जुवा राजनीतिज्ञहरूले जस्तो व्यवहार गर्नु हुदैन, छलछाम र षडयन्त्रमा लाग्नु हुदैन ।

छलछाम र षडयन्त्र शोषक वर्ग र तीनका राजनीतिक पार्टीका विशेषता हुन् । शोषक वर्गका स्वार्थ र आम जनसमुदायका स्वार्थ ठीक विपरित हुन्छन् । शोषक वर्गहरूले सर्बहारा वर्ग र आम श्रमजीवि जनतामाथि शोषण र उत्पीडन गर्ने आफ्नो असली नियत घोषणा गर्न साहस गर्दैनन्, त्यसकारण तिनीहरूले सधैं आम मानवजातीको हित नै आफ्नो हित हो भन्ने वकवास गर्दछन् । उनीहरूले प्रत्येक दिन प्रतिक्रान्तिका निमित्त काम गरे पनि आफ्नो प्रतिक्रियावादी हैकमको रक्षा गर्नका निम्ति तिनीहरूले श्रमजीवि जनतालाई धोका दिन र शोषक वर्गको अधिनायकत्वको स्वरूपलाई लुकाउन सधैं 'परोपकार, न्याय र सदाचार', 'स्वतन्त्रता, भ्रातृत्व र समानता' (९८) आदि जस्ता वकवासपुर्ण शव्दहरू भट्याई रहन्छन् । पार्टीमा लुकेका अवसरवादी कार्यदिशावाला मूखियाहरू सबैले सर्बहारा र श्रमजीवि जनताका मुठ्ठीभर दुश्मनहरूका स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्दछन् र आफ्नो प्रतिक्रियावादी राजनीतिक उद्देश्यलाई खुला घोषणा गर्न सक्दैनन् । यसरी तिनीहरू जालझेल र षडयन्त्रमा मात्र बांच्न सक्छन् । यदि तिनीहरूले आफ्नो छल, षडयन्त्र र आफ्नो सामर्थ्य बढाउने हर गलत प्रयास तथा झुट प्रचारहरूलाई रोक्ने हो भने तिनीहरू एक दिन पनि अगाडि बढ्न सक्दैनन् । हाम्रो पार्टीको ईतिहासमा देखापरेका अवसरवादी कार्यदिशावाला सबै मूखियाहरू विना अपवाद जालझेल र षडयन्त्र गर्ने काममा निपुण रहेका छन् । हामीलाई मन परे पनि नपरे पनि वस्तुतः यस्ता व्यक्तिहरू अझै छन् । सबै अवसरवादी र संशोधनवादीहरूको चरित्र नै तिनीहरूको आचरण हो र त्यो तिनीहरूको प्रतिक्रियावादी वर्ग चरित्रद्वारा निर्धारित हुन्छ ।

लिन पियाओ र उसको पार्टीविरोधी गुटले प्रतिक्रान्तिकारी संशोधनवादी कार्यदिशा अवलम्वन गऱ्यो र प्रतिक्रान्तिकारी कार्यनीति सहित पाखण्डपूर्ण दोहोरो भूमिका प्रयोग गऱ्यो । राजनीतिक क्षेत्रमा, तिनीहरूले पार्टी र समाजवादको समर्थन गर्ने वहाना गर्दथे तर भित्र गोप्य तरिकाले तिनीहरूले आफ्ना चक्कुहरू तिखार्ने र क्रान्तिकारी नेताहरूको, सर्बहारा वर्गको अधिनायकत्वको र समाजवादी प्रणालीको बदनाम गर्ने गर्दथे । तिनीहरूले सैद्धान्तिक क्षेत्रमा, जनतालाई प्रभावमा पार्नका निमित्त 'यस्तो-यस्तो भन्ने हवाला' दिदै केही मार्क्सवादी-लेनिनवादी वाक्यांशहरू ओकल्ने गर्दथे तर वास्तविक अर्थमा भने धोका दिने, सही र गलतका बीचमा अन्यौल पैदा गर्ने र मार्क्सवाद-लेनिनवादलाई बंग्याउने, विकृत गर्ने र खण्डित गर्ने गर्दथे । संगठनात्मक क्षेत्रमा तिनीहरूले 'एकता'को देखावटी आह्वान गर्दथे तर वास्तविक अर्थमा उनहिरूले गलत तत्वहरूलाई भर्ति गर्ने, आफ्नो स्वार्थ अनुरूप गुटहरू निर्माण गर्ने वुर्जुवा मूख्यालयहरू खडागर्ने र अन्नतः फुटपरस्त गतिविधिमा संलग्न हुने गर्दथे । तिनीहरूको कार्यशैली बाहिर मानेको जस्तो गर्ने तर वास्तवमा विरोध गर्ने, एक तरिकाले बोल्ने अर्को तरिकाले सोच्ने र बहुरूप प्रदर्शन गर्ने हुन्थ्यो । जव यी कुराहरू खुल्थे, आफुलाई छायामा पार्न र पुनः अगाडी आउनका लागि उपयुक्त समय पर्खिन तिनीहरूले आत्मालोचना गरेको बहाना गर्दै र गोहीको आंसु चुहाउदै आफ्नो रक्षा गर्दथे । छोटोमा, लिन पियाओ र उसका मुठ्ठीभर पिछलग्गुहरूले 'हातमा केही उद्धरणहरू बिना देखा नै नपर्ने, 'जिन्दावाद' नभनी मुखै नखोल्ने र अगाडी राम्रा कुरा गर्ने तर पछाडीबाट छुरा धस्ने' प्रतिक्रान्तिकारी षडयन्त्रकारीहरूको एउटा गुट खडा गरे । (९९) सर्बहारा वर्ग र संपूर्ण श्रमजीवि जनताका डरलाग्दा दुश्मनहरू तिनीहरू नै थिए । 'प्रोजेक्ट नं ५७१को रूपरेखा'मा (१००) रहेको तिनीहरूको सशस्त्र प्रतिक्रान्तिकारी कुको योजनामा तिनीहरूले आफुलाई षडयन्त्रकारीको गिरोह र प्रतिक्रान्तिकारी बुर्जुवा महत्वकांक्षी भएको कुरा खुलासा गरे । स्वभावतः तिनीहरूले सबै षडयन्त्रकारी र महत्वाकांक्षीहरू कै जस्तो भाग्य बेहोरे, तिनीहरूको लज्जास्पद अन्त भयो र पुरै बढारिए ।

(प्रस्तुत लेखांश 'चिनियाँ कम्युनिष्ट पार्टी बारे आधारभूत बुझाई ((शांघाई १९७४)' पुस्तकबाट लिइएको हो)

दैनिकी दुर्वाच्य... रामचन्द्र हुमागाई

कुकरको पुच्छर बाँङ्गाको बाङ्गै

असार २६ गते । हिजो नेपाल राष्ट्र बैंकले चालु आर्थिक वर्षका लागि भन्दै मौद्रिक नीति सार्वजनिक गऱ्यो तर सरकारको वार्षिक बजेटसँग मेलै नखाने गरी । भन्ने गरिन्छ, 'उल्फाको धन फुपुको श्राद्धमा काम लाग्छ' नभन्दै नेपालका अर्थ शास्त्रीहरूलाई पनि यस्तै बाँनी परेको छ । जो नेता आए पनि जस्तो नेता आए पनि बुर्बक नै आउँने हुन भन्नेकुरा अर्थ शास्त्रीहरूलाई राम्ररी थाहा छ, त्यसैले त कहिले भारतीय प्रभावमा परेर गाडि खरिद गर्ने नीति खुकुलो बनाउँछन्, कहिले भारमै उत्पादित बस्तु आयातमा खुकुलो गाँठो पार्छन् । आखिर यहाँका अर्थशास्त्रीहरू पनि कानै चिरिएका जोगी न नहुन् ? घुमाइ फिराई अर्थशास्त्रमा भारत कै साथ, नेपालीको भने जे व्यवस्था आए पनि टाँगमुनी हात ! उधाहरणका लागि नेपाल आफैं आत्मनिर्भर भैसकेको तरकारीमात्रै भारतबाट वार्षिक ८ अर्बको अयात गरेर उनीहरूलाई चित्त बुझाउँछौं । कतिपय भारतकै राज्यहरूमा एक प्रान्तमा आत्मनिर्भर भैसकेको सामग्री अकृ प्रान्तबाट आउन पाउँदैन ।

असार २७ गते । यसै वर्षको दशैंमा राजधानीका जनताले मेलम्चीको पानीले नुहाउँन पाउँने समाचार फुक्ताफुक्तै थाकेका सञ्चारकर्मी आजबाट भन्न थालेका छन्, 'यो दशैंमा मेलम्चीको पानी आउँदैन' । 'त्यसोभए कहिले आउँछ त ?' जवाफमा सम्बन्धित मन्त्रालयका कार्मचारी बताउँछन्, 'हामीले छ आउँनै पर्छ भनेका छौं तर प्राविधिकहरू, 'भ्याइन्न' भनिरहेका छन्' । यसको मतलव 'अहिलेसम्मको लगानी आर्यघाटको खरानी' भएकै हो त ! मानिसहरू काकाकुलको जीवन वाँचिरहे पनि धैर्यको बाँध नटुटाउँने हिम्मत भएकाहरू माथि यत्रो अन्तरघात ! धिक्कार छ नेपाल सरकार !

असार २८ गते । माओवादी केन्द्रको निर्वाचन समीक्षा बैठकमा पार्टीको हारको कारणका विषयमा छलफल चलेछ, 'आत्मविश्वास, गुटस्वार्थ, व्यक्तिवाद, आफैंभित्रको अन्तरघात र ओभर कन्फिडेन्स'को विषय उठेछ, राम्रै लाग्यो । गुटैगुटका नाइकेहरूको जमघटमा गुटवन्दी नभए के हुन्छ त ? त्यसमाथि सत्तास्वार्थका लागि सहयात्रीलाई धोका दिएर र जनताको पीडामाथि आहाल खेल्ने गुटले गुटमाथिको महागुटबाट धोका नखाए कसले खान्छ त ? भन्ने गुनासो चिया पसल र भट्टीहरूमा पो सुन्न थालिएको छ । होस् गर है अन्य पार्टीका चोखा नेताहरू कतै तिमीहरूलाई पनि यस्तै गुट र उपगुटले घेरिरहेका हुनसक्छन् । राजनीति जस्तो धोकाको खानी अन्त कतै छैन ।

असार २९ गते । आज बुढा हजुरवा भानुभक्त आचार्यको २००४ औं जन्मजयन्ती परेको छ । नेपाली साहित्यमा रामायणलाई उल्था गरेर ठूलो गुण लगाएका आचार्य जँगबहादुर शैलिका थिए भन्ने आजका प्रगतिबादी साहित्यकार हरूको सँख्या निकै भए पनि त्यो जमानामा को कस्तो हुनुपर्थ्यो भन्ने कुराको निर्क्योल पहिले हुनुपर्थ्यो तर त्यसो हुन सकेको छैन । यिनै आजका साहित्यकार भित्र गहिरिएर पस्ता सामन्ती शैली मात्रै होइन, निरँकुशताले समेत भरिपूर्ण मात्रा बढी पाईन्छ । अब सवाल उठ्छ, यो राम्रो कि त्यो राम्रो ? यो भन्दा पनि समवेदनशिल प्रश्न त नेपाली साहित्यका मूर्धन्य व्यक्तिलाई नेपालमा भन्दा नेपाली भाषी बढी भएका बिदेशी खेतखलियानमा बढी आदर दिएको पाईन्छ ।

असार ३० गते । स्थानीय तहको निर्वाचनपछि आमूल परिवर्तका लागि १० वर्ष जनयुद्ध लडेर १० वर्ष अगाडी शान्तिमार्गमा आएका माओवादी घटक सरकारमा लिप्त माओवादी केन्द्र र घाटघाटको पानी पिइरहेका अन्य गुटगत घटक समेत निर्वाचनको परिणाम पछि गँभीर भएर समीक्षामा रहेको समाचार आज बजारमा हातोहात बिक्री भैरहेको छ । जँगबहादुरको प्रभावमा राजनीति परिचालित र उसैको निर्देशनमा निर्देशित शासन पद्धतिमा रमाएको समाजमा माओवादी राजनीति फिका त हुने नै भयो तै पनि आफैंभित्रको गुट र फुटको दुर्गन्धित चरित्रलाई परित्याग नगरी जनताको राजनीति सफल हुनै सक्तैन भन्ने ज्ञान नभएका बुर्बक नेताहरू छउन्जेल यस्तै हुन्छ, भन्ने विषयको ज्ञान भने हुनै पर्छ ।

असार ३१ गते । आजका अखवारमा गरिब नेपाली र बुर्जुवा दुबैथरि नेपालीका समाचार आए । बुर्जुवा नेपालीलाई गाउँगाउँमा जाँदा कम तेल खाने गाडि चाहियो रे, त्यसैले निर्वाचन आयुक्तलाई एउटा गाडिको तीन करोड मूल्य बरावरको पाँचवटा गाडि किन्न छोटो र सिधा बाटो अपनाएर सचिव गोपी नाथ मैनालीलाई सरुवा गरेर बाटो खुलाइएछ । अर्को समाचार भनेको तिनै निर्वाचन आयुक्तले तय गरेको निर्वाचनमा भागलिने गरीव नेपालीका लागि परिचयपत्र पनि वितरण गरिएछ । क्या मज्जा यो भन्दा अगाडि गरिएको वादा नवनिर्वाचित काँङ्ग–म्रेडहरूले पूरा गरेरै देखाए, गरीवि हटाउँनुको साटो गरिवी देखाएर सर्लक्कै उम्किने मिलेको ? यो काँग्र–म्रेड के लेखेको भन्नु होला । काँग–म्रेड भनेको काँग्रेस र एमाले हो । साथमा हुदाहुँदै काठमाडौं महानगर पालिकालाई अर्न्ताष्ट्रिय स्तरको बनाउँने घोषणा पनि नवनिर्वाचित मेयरले गरेछन् । क्या मज्जा, महानगर भन्ने वित्तिक्कै स्वतः अन्तराष्ट्रिय स्तरको कुनै पर्ने हो तर नेपालमा राष्ट्रिय के हो ? अन्तराष्ट्रिय के हो ? बुझ्नै गाह्रो पो भयो ।

साउन १ गते । साउने सँग्रन्ती । एकथरी नेपालीको साँनो चाड र आर्थिक वर्ष परिवर्तन हुने दिन पनि यो साउन १ नै हो । वर्षौं–वर्ष भैसक्यो, यो साउनलाई असारे खेतीको असर नपारौंन भन्दै आएको तर के गर्ने हतारमा लतारपतार गर्दै खान पल्केकाहरू सुन्दैसन्दैनन् । बाह्र वर्ष कुकुरको पुच्छर ढुँग्रोभित्र राखे पनि बाँङ्गाको बाँङ्गै भने जस्तै जुन व्यवस्था आए पनि भोका स्यालहरू मात्रै सत्तामा पुग्ने, अनि कसरी हुन्छ जनताले चोहेको परिवर्तन ?

आरामदायी र भरपर्दो यात्राका लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

मितेरी यातायात एण्ड अटो प्रा.लि.

प्रधान कार्यालय : कलंकी, काठमाडौं
फोन नं. : ०१-४२७०७०४, ४२७६३८१
तेह्रथुम सम्पर्क : डिल्लराम रेग्मी (९८५२०६०२५४)
फोन नं. : ०२६-४६०२५४

कृपया, टिकट र रिजर्भका लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

आरामदायी र भरपर्दो यात्राका लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

नारायणी यातायात व्यवसायी संघद्वारा संचालित

टाटा सुमो सेवा

काठमाडौंबाट- हेटौडा, वीरगंज, चपुर, निजगढ, रतनपुर
फोन नं. : ०१-५१८७२५६
बल्खु, काठमाडौं ।

स्वर्गद्वारी सार्वजनिक यातायात व्यवसायी समितिद्वारा सञ्चालित A/C हाइस सेवा

काठमाडौं-खलंगा	बिहान ६:०० बजे
काठमाडौं- भिंगु किमीचौर	बिहान ६:३० बजे
भिंगु किमीचौर-काठमाडौं	बिहान ६:३० बजे
खलंगा-काठमाडौं	बिहान ५:०० बजे
खलंगा-नेपालगञ्ज	बिहान ८:३० बजे
नेपालगञ्ज-खलंगा	बिहान ९:०० बजे

सम्पर्क नम्बर
काठमाडौं - ९८६६८३३३९९
खलंगा - ९८५१२४९९४८
किमीचौर - ९८५१२४९९४८

आरामदायी र भरपर्दो यात्राको लागि हामीलाई सम्झनुहोस् ।

धौलागिरी अञ्चल बस व्यवसायी सञ्चालक समिति

सम्पर्क
कृष्ण सुवेदी - ९८५१०१८९१२
राम के.सी. - ९८५१०५४२६४
होम छन्त्याल - ९८४१९०६५७२
गोपाल थापा : ९८४१८११२२४

माइक्रो काउन्टर

काठमाडौं फोन	बाग्लुङ
०१४३८८३९३	०६८५२२२२०

काठमाडौंबाट : पोखरा, बाग्लुङ, बेनी, बुर्तिबाङ, दरबाङ, मुक्तिनाथ
बाग्लुङबाट : पोखरा, काठमाडौं बुर्तिवाङ, दरबाङ, बेनी, मुक्तिनाथ

A/C, Tourist Bus, Delux Bus, A/C Micro SCORPIO, Zeep, TATA SUMO सेवा

आलोपालो

सम्भ्रान्तहरूको पोल्टामा संघीय गणतन्त्र

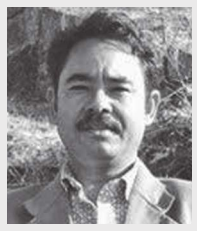

कुमार शाह

दुई नम्बर प्रदेश बाहेक ६ वटा प्रदेश भित्ररहेका स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भइसकेको छ । तीन तहमा पुनर्संरचना गरिएको राज्यसत्तामा अब केन्द्रको सङ्घीय सरकार र प्रदेशको प्रादेशिक सरकारको निर्वाचन पनि हुन बाँकी छ । लगभग स्थानीय तहमा सम्पन्न भइसकेको निर्वाचन र त्यसले दिएको छनकलाई हेर्दा स्थानीय तहबाट निर्माण र कार्यान्वयन हुँदै गरेको सङ्घीय गणतन्त्र वास्तवमा गरीखाने जनताको पहुँचभन्दा निकै टाढा हुन गएको छ । स्थानीय तहको निर्वाचनसँगै यो हुनेखाने, धनाढ्य, पार्टीका उपल्लो तहका नातागोता र सरकारमा आसिनहरूको आफन्तको भागबण्डाभित्र रुमलिन पुगेको छ ।

दुःख, बलिदान र त्याग गरेकाहरूलाई यो निर्वाचन 'कागलाई बेलपाक्यो हर्ष न विष्मात्' हुन गएको छ । स्थानीय तहको देशैभर भएको निर्वाचनलाई हेर्दा सङ्घीय गणतन्त्र वास्तविक जनताको हातमा नभई सम्भ्रान्त तथा नवसम्भ्रान्त वर्गको पोल्टामा पर्न गएको छ ।

गणतन्त्र त्यसमा पनि अझ सङ्घीय गणतन्त्र भनेको नेपाली विविधताको सम्बोधन हो । त्यो विविधता जनताहरूका माझमा रहेका जातीय, क्षेत्रीय, लिङ्गीय, धार्मिक, सांस्कृतिक वा समग्रमा वर्गीय विविधता हो । यो विविधता सम्बैधानिक राजतन्त्रात्मक व्यवस्थाभित्र सम्बोधन भएन र जनयुद्ध र जनआन्दोलनमार्फत् त्यो व्यवस्थालाई फालेर वर्तमान सङ्घीय गणतन्त्रात्मक व्यवस्था आयो । तर मुखले जे भने पनि गणतन्त्रात्मक व्यवस्था वास्तविक जनताको बन्न सकेन । यो सम्भ्रान्त तथा नवसम्भ्रान्तको गणतन्त्र बन्न पुग्यो ।

दल होइन, दलालहरूको चलखेल

स्थानीय निर्वाचनमा दलहरूको चलखेल पर्दा पछाडि मात्र भयो । बरु दलहरूको आवरणमा दलालहरूको चलखेल निकै जम्यो । जग्गा दलाल, बाटोका दलाल, जेसीबी र डोजर गुडाउने दलाल, महिला बेचबिखन गर्ने दलाल, मान्छे विदेश पठाउने दलाल र विदेशी शक्तिहरूको भक्ति गर्ने दलालहरू चुनावी दौडमा अग्रपङ्क्तिमा उदाए । झण्डा बोक्ने, भाषण ठोक्ने, भित्ता रङ्ग्याउने, कुरा बङ्ग्याउने, जनतालाई ढाँट्ने र पैसा बाँड्नेमा यिनै थिए । अब गणतन्त्रवादी भनिने पार्टीहरूमा विचार र राजनीति होइन, दलाली जगैबाट संस्थागत बन्न पुगेको छ । माओवादी केन्द्रले त झन् सिंहदरवारमा मोटाएको दलाल व्यवस्थालाई आदर्शका रूपमा स्थापित गर्दै जनयुद्ध र जनआन्दोलनको 'उपहार'को रूपमा 'गाउँगाउँमा सिंहदरवार' पुऱ्याउने घोषणापत्रमै उल्लेख गरेर सोको संस्थागत प्रक्रियामा कम्मर कसेरै लागेको छ ।

परिवारवाद र सम्भ्रान्त गठजोड

जनताले सङ्घीयताको कुरा जातीय, क्षेत्रीय, लिङ्गीय, धार्मिक, सांस्कृतिक वा समग्रमा वर्गीय विविधताको सम्बोधनको अर्थमा बुझे । तर आफूलाई खाँटी गणतन्त्रवादी भन्ने मानिसहरू र तिनका दलहरूले विविधताको सम्बोधन भनेको नितान्त घरायसी अर्थमा बुझे र लागू गरे । विविधता भनेको दाइभाइ, छोरीबुहारी, ज्वाइँचेली, भान्जाभतिजा तथा आफन्तहरूलाई स्थानीयका साथै अबको प्रदेश र केन्द्रीय सरकारमा लावालश्कर लगाउने अर्थमा बुझे र कार्यान्वयन गर्न थाले । असमानता र विभेदको अन्त्य गर्न हिंडेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष रहेका प्रचण्ड र २००७ सालदेखि प्रजातन्त्रको बिडो एक्लैले थामेको दाबी गर्ने कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले यस प्रक्रियामा केन्द्रीय स्तरको बाजी मारे । मेरो भनाइ प्रचण्ड पुत्री तथा माओवादी केन्द्रकी महिला नेतृ रेणु दाहाल अयोग्य हुन् भनेको होइन । कुरा के हो त भने प्रचण्डले पार्टीको सामान्य पद्धति, नीति, विधि र प्रचलनको धज्जी उडाए । उनले केवल एक जना (देशभर भएको भए पनि कुरा बेग्लै हुने थियो) का लागि काङ्ग्रेसको चुनाव चिन्ह रुखमा खुल्लै मतदान गरी प्रचारबाजी गरे । बडो नखर्माउलो चुनावी दुर्गन्ध छायो देशभर । यो प्रक्रियाले सिङ्गो देशलाई छोयो । अब त एउटै परिवारका बाजेबज्यै केन्द्रको सङ्घीय सरकारमा, छोराछोरी प्रान्तीय सरकारमा र ज्वाइँचेली वा नातिनातिना स्थानीय सरकारमा रहने सङ्घीय गणतन्त्र बन्ने र संस्थागत हुने कुरामा ढुक्कै भयो ।

धनाढ्य उम्मेदवार

उम्मेदवार छनौटको योग्यताको एक मात्र कसी थियो- पैसो कसले खर्च गर्न सक्छ ? त्यसपछि छनौट भए- धनाढ्य, नवधनाढ्य, जग्गा दलाल, डोजर र जेसीवी मालिक अनि गाउँका सुदखोर र काला व्यापारीहरू । दुःख गरेका र योग्य उम्मेदवारहरूको बीचमा स्थानीय सरकारको प्रमुख र उपप्रमुख हुन न्युनतम पचास लाख चाहिन्छ भन्ने सुनियोजित भ्रम फैलाइयो । पार्टीका केन्द्रीय, राज्य तथा जिल्लास्तरीय मिटिङरु बसेर निर्णय गरियो- 'उम्मेदवारले आआफ्नो खर्च आफै बेहोर्ने' । बास् ! किस्सा खतम् !! चुनावमा लाखौं र करोडौं रकमको दुरूपयोग गरियो । अब शायद खर्चेको त्यो करोडौं रकम पाँच वर्षसम्म स्थानीय सिंहदरवारमार्फत् आपूर्ति हुने छ । त्यो खर्च आपूर्ती नभए पनि कसैको व्यक्तिगत सम्पत्ति नभई केन्द्रीय सिंहदरवारमार्फत् बाबा, आमा, ससुरा र आफन्तले नै आर्जेका हुन् । खर्च भयो त केवल मामाको धन, फुपूको श्राद्ध !

तर स्थानीय निर्वाचनसँगै जनस्तरमा प्रश्न उठेको छ- किन खुङ्खार प्रजातन्त्रवादी र महसुर आमूल परिवर्तनकारी कहलाइएका नेताहरूले आफ्ना ज्वाइँ, चेली, भाइ, भारदार, इष्ट, माइती, नाता, कुटटुम्ब आदि बाहेक अरु योग्य आफ्ना कार्यकर्ताका लागि खर्च गर्न तयार भएनन् । जवाफ सजिलो छ- यो चुनाव धनाढ्य र नवधनाढ्य घरानाको हो ।

चाकरीवाजहरूको चकचकी

चुनावमा गाडीहरू गुडे । झण्डाहरू फहराइए । तर पार्टीका वास्तविक कार्यकर्ताहरू छेउँ लागेर हेरिरहे । चाकरीवाज, हुल्लडवाज र चुल्लेमुन्द्रेहरूको हावाहुरी चल्यो । पैसा उनैको हातमा । छोटा हथियार र रासन उनैको साथमा । आदेश उनैको मातमा । जनता चुचाप ।

तक्मावालहरूको फाइँफुट्टी

तक्मावालहरूको पनि निकै फूर्ति देखियो । सरकारले भखैरै तक्मा बाँडेर स्यावासी दिएको । तिनीहरूले भ्रम फिँजाए- सीसी टिभीले देखाउँछ, कसले कहाँ भोट हाले भन्ने कुरा । मतदाता परिचय पत्रको नम्बर र भोट हालेको पेपरको सिरियल नम्बर जुधाएर हेरे थाह लाग्छ भोट कसलाई दियो भन्ने । यी तक्मावालहरूको फाँइफुट्टी खेल थिए । यी कुराले जनताको गोप्य मतदानको उपहास त गरे नै जनतामा सन्त्रास पनि फैलाएका थिए ।

जनतामा हराउँदो उत्साह

माथिका यी सबै कुराले राज्य पुनर्संरचनासँगै जनतामा पलाएका आशा र उत्साहमा निकै ह्रास ल्याएको छ । केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म नेताका आफन्त तथा नातेदारहरूको लावालश्करले जनमतको उपहास गरेको छ । जो निर्वाचित भयो, उसैको थप आफन्तहरूको निर्वाध पाँच वर्षसम्म बन्न जाने सेट वा ताँतीले जनताका छोराछोरी किनारामा पुऱ्याएर छाड्छ । यो कुरा वर्तमान शासकहरूले बुझेर पनि पचाएका छन् ।

नयाँ जनवादको विकल्प सङ्घारमै

जनता अब भ्रममा छैनन्, जति नवशासकहरू आफै भ्रममा छन् । काङ्ग्रेस, एमालेजस्ता पुराना संसदवादी पार्टीहरूले ख्याल राखे हुन्छ- २०४६ सालमा संसद पुनर्स्थापना भएपछिको मात्र ५ वर्षपछि अर्थात् एक आवधिक निर्वाचनको समयभित्रै २०५२ सालमा किन माओवादी जनयुद्ध सरु भयो त ? अहिलेको नवसंसदवादी तथा नवसम्भ्रान्त वर्गको पार्टी बनेको माओवादी केन्द्रले ख्याल राखोस् आफैले २२ वर्ष अघि अर्थात् २०५२ मा 'असफल भयो' भनेर लडेको संसदीय व्यवस्थालाई मात्र गणतन्त्रको जामा लगाइदिएर पुच्छर बनी पछिपछि लागेर कति दिन जोगाउन सक्ला ? प्रचण्ड मण्डलीलाई थाह होला जनयुद्ध सुरु गर्दा नारा के दिइएको थियो रे ? नारा थियो- 'संसदीय व्यवस्थाको भ्रममा नपरौं, नयाँ जनवादी क्रान्तिको तयारी गरौं !' के २२ वर्षपछि संसदीय व्यवस्था फेरियो त ? अहँ, प्रचण्ड मण्डली आफैं संसदवादी र नवसम्भ्रान्त वर्गमा परिणत हुनपुग्यो । त्यसैले अहिलेको नाममात्रको सङ्घीय गणतन्त्र नवसम्भ्रान्तको पोल्टामा पर्न गएको छ । यसले जनताको जनवादी क्रान्तिको बाटोलाई खुलस्त र खुल्ला गरिदिएको छ ।

काभ्रे-उपत्यका सम्पर्क मञ्च पुनर्गठन सम्पन्न

काठमाडौं । काभ्रे जिल्लाबाट उपत्यका आएर बस्नेहरूको एक भेलाले काभ्रे-उपत्यका जनगणतान्त्रिक सम्पर्क मञ्चको पुनर्गठन सम्पन्न गरेको छ । भेलाले भोजराज स्याङ्तानलाई संयोजकमा निर्वाचित गरेको छ भने सचिवमा राजु ढकाललाई चयन गरेको छ । सदस्यहरूमा क्रमशः ढोकप्रसाद अधिकारी, प्रेम तामाङ, असल पाख्रिन, रामचन्द्र हुमागाईं, बुद्धिसिंह तामाङ, असलमान तामाङ, बमबहादर लामा, विराज बर्देवा, अशोक श्रेष्ठ, सुकबहादुर लामा, लोकबहादुर विक, मानबहादुर तमाङ, नरकुमारी चौलागाईं, टेक बहादुर तामाङ, रूपक थापा, सन्तोष सापकोटा, विरेन्द्र लमा, बोर समान लामा, गणेश थिङ, उद्धव ढकाल, विष्णु ढुंगाना, सुजन ढकाल, मंगल तामाङ, सुरेश तामाङ, गणेश तामाङ, दलबहादुर श्रेष्ठ, राजकुमार मोक्तान, मुक्तिनाथ गौतम, मुकुन्द ढकाल, आशिष गिरी, आमूल गौतम, हिराकाजी तामाङ, हरिप्रसाद धमला, लक्ष्मण श्रेष्ठ लगायत रहेका छन् ।

भेलामा मञ्चका केन्द्रीय संयोजक हरिकृष्ण गजुरेल, पार्टीका केन्द्रीय सल्लाहकार एकनाथ चौलागाईं, तिलक प्रसाद चौलागाई, देजमो केन्द्रीय सदस्य इन्दिरा अधिकारी, तरामुमोका केन्द्रीय सचिव प्रेम तामाङ लगायत नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

प्रधानन्यायाधीसमा पराजुलीको नाम अनुमोदन

काठमाडौं । गोपाल पराजुलीलाई प्रधान न्यायाधीस बन्ने बाटो खुला भएको छ । प्रस्तावित प्रधानन्यायाधीस पराजुलीको नाम संसदीय सुनुवाई विशेष समितिले अनुमोदन गरेको हो ।

समितिको आइतबार बसेको बैठकले सुनुवाईपछि पराजुलीको नाम सर्वसम्मतिले अनुमोदन गरेको हो । पराजुलीविरुद्ध समितिमा कुनै उजुरी परेका थिएनन् । समितिमा ३९ वटा योजना पेश गरेका उनले मुस्कानसहितको सेवा सुरु गर्ने बताएका छन् ।

प्रधानन्यायाधीसको पद बहादुरी देखाउने पद नभएको भन्दै आफूले पद्धति र प्रणालीका आधारमा काम गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

रातको...

यो व्यवस्थालाई अझ कडाइ गर्न लागिएको जनाएका छन् । रातको समयमा रुट पर्मिट नभएका सवारी पनि चल्दा दुर्घटनाको जोखिम बढेको र सडकको अवस्था पनि बिग्रने स्थिति आएको भन्दै विभागले नयाँ नियम ल्याएको हो ।

यसैगरी आइतबारदेखि नै लामो दूरीका सार्वजनिक यात्रुवाहक सवारीसाधनले गोंगबु तथा पुरानो बसपार्कलाई नै आगमन तथा प्रस्थानको विन्दु बनाउनुपर्ने भएको छ । अब नयाँ बसपार्कबाट छुटेका सवारी जोरपाटी र कोटेश्वर हुँदै कलंकी पुगेमा ट्राफिक तथा यातायात ब्यवस्था विभागले ५ हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना तिराउनेछ ।

अहिले यात्रु खोज्न बसपार्कबाट छुटेका बस चक्रपथ घुमेर बस्ने गरेका छन् । यसले ट्राफिक जामको समस्या बढाएको ट्राफिक प्रहरीको निश्कर्ष छ । अब उपत्यकाभन्दा बाहिरबाट आएका सवारीसाधन कलंकीबाट सिधा नयाँबसपार्क आउनुपर्ने र नयाँ बसपार्कबाट बाहिर जाने सवारीसाधन कलंकीबाट सिधा बाहिरिनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

विभागले लामो दुरीका सवारी साधनहरू यात्रु लिएर उपत्यकाका विभिन्न स्थानमा लैजाने तथा ल्याउने गरेपछि ठाउँठाउँमा जाम हुने समस्या बढेपछि नयाँ नियम ल्याइएको हो । नियम नमान्ने सवारी साधनमाथि आइतबारदेखि नै कारबाही सुरु भएको छ ।

अब नारायणघाट-मुग्लिन भएर चल्ने रात्री समयका सवारी साधनहरू दिउँसो ४ बजेभित्र कलंकीबाट हिँडिसक्नुपर्नेछ । मर्मत कार्य चलिरहेका कारण रातको समयमा सो सडक भएर चल्ने सवारी साधनलाई छिटै कलंकीबाट पठाउन लागिएको हो ।

यो व्यवस्था अनुसार अब साउन ५ गतेदेखि मेची र कोशी क्षेत्रमा जाने सवारी साधन दिउँसो ३ बजे नै नयाँ बसपार्कबाट छुटिसक्नुपर्नेछ ।

रातमा चल्ने पूर्वका बसहरूले मुग्लिनको जाम छल्न नौबिसे-पालुङ-हेटौंडाको बाटो प्रयोग गर्छन् । यी रात्री बसहरूलाई रातको ९ बजेसम्म नौबिसे कटिसक्नुपर्ने नियम पनि लगाइने भएको छ ।

यो त्रिभुवन राजपथमा ठूला बसहरूको आवागमन सहज बनाउनका लागि ६ चक्काभन्दा ठूला मालबहाक ट्रकहरूलाई निषेध गरिएको छ । स्थानीय रुटमा चल्ने सार्वजनिक सवारी साधनका हकमा भने यो नियम लागु हुनेछैन ।

ममताले...

गएको देखिन थालेको छ र अहिले जुन गढबढी भएको छ, त्यसबाट गोर्खा जनसमुदायको स्वाभिमानमा पनि ठेस पुगेको छ । त्यो भनेको ममता सरकारले दार्जिलिङसहित पश्चिम बंगालका हरेक क्षेत्रमा बंगाली भाषालाई अनिवार्य बनाउने अचानक घोषणा गर्न पुग्यो ।

पछि यो आदेशलाई फिर्ता लिइयो, तर त्यतिबेलासम्म आगोमा घ्यु परिसकेको थियो र आगो फैलिन थालिसकेको थियो । यही कारण पनि आज गोर्खा समुदायलाई आफूहरू एक अलग जाति र समुदाय भएको ठान्दछन् र उनीहरूले बंगालका साथ कुनै तालमेल चाँहदैनन् । तर यो पनि सत्य हो कि बंगाल र गोर्खा वर्षौंदेखि साथ रहदै आएका छन् । मलाई लाग्छ कि यो गोर्खाहरूको बेवकुफी हो, किनकी उनीहरू कामकाज बन्द गर्न सक्छन् र रेल सेवामा अवरोध पैदा गर्न सक्छन् ।

जब बंगाली भाषका लागि बंगालीहरूले सन् १९६०-६१ मा आसाममा आन्दोलन गरेका थिए, त्यसबेला उनीहरू रेलवे लाइनमा गएर बसेका थिए । तपाईले रेलवे सेवा बन्द गर्न सक्नुहुन्छ, तर स्टेशनलाई ध्वस्त पार्ने, पर्यटनका आधारभूत ढाँचालाई विध्वंश गर्नु आफैमा मुर्खता हो । सही सोच राख्ने गोर्खाहरूले यस्तो काम गर्न सक्दैनन् । गोर्खा आन्दोलनलाई जसले क्षति पुऱ्याउन चाहन्छ, उसले यस्ता हर्कत गर्न सक्छ ।

मान्नुहोस् कि आजै उनीहरूले गोर्खाल्यान्ड प्राप्त गरे भने पनि यी संरचनाहरूलाई निर्माण गर्नका लागि फेरि पैसा खर्च गर्नु पर्दछ । अहिलेलाई यो काल्पनिक स्थिति हो । यद्यपि अहिले भौतिक संरचनालाई नष्ट गर्नुको कुनै अर्थ छैन । यी सबै कुराहरूलाई यथावत राखेर शान्तिपूर्ण रूपमा आन्दोलन चलाउन सकिन्छ । यदि आम मानिसहरू डराएर यी सबै हर्कतमार्फत एक आन्दोलन खडा गर्ने कोशिस गरिएको हो भने त्यो अलग कुरा हो ।

भलै गोर्खा जनमुक्ति मोर्चा र उसका नेता विमल गुरुङ तथा रोशन गिरी भनिरहेका छन् कि उनीहरूका साथमा जनता रहेका छन् । तर जनता साथमा भएका समयमा विध्वंसात्मक आन्दोलन गर्नुपर्ने कारण छैन । किनकी 'टी, टिम्बर र टुरिजम' दार्जिलिङको अर्थतन्त्रको मुख्य स्रोत हो । यदि तपाई अलग राज्यको माग गरिरहनुभएको छ भने अलग राज्यका लागि यी सबै उद्योगमा मुनाफा कायम राख्नु कुनै पनि राज्यका लागि धेरै आवश्यक छ ।

यदि तपाइले केन्द्रलाई यी आधार भूत शर्त पूरा गर्ने भरोसा नदिलाए केन्द्रले नयाँ राज्यको गठनको मागमा पनि कहिल्यै विचार गर्दैन । यो गोर्खाल्यान्डका वरिष्ठ नेताहरू सम्झन सक्छन्, तर युवा नेताहरू यो सम्झदैनन् कि उनीहरूसँग आएको पैसा देख्छन् र यो स्पष्ट हुँदैनन् कि यो कहाँबाट आयो ? यही जोशमा आएर यो सबै काम भइरहेको छ र उनीहरू यसबाट बाहिर आउन जरुरी छ । कुनै ध्वंसबिना पनि आफ्नो आन्दोलन जारी राख्न सकिन्छ ।

शिखर ब्राण्डको

Coff 500

गुणस्तरीय

९ दिने

ब्रोइलर चल्लाको लागि हामीलाई सदैव सम्झनुहोस्

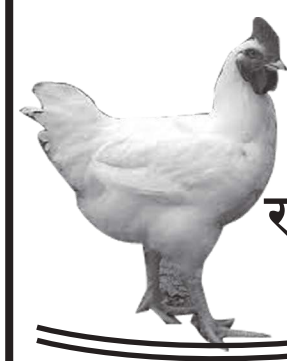

उत्पादक : शिखर पोल्ट्री ब्रिडिङ प्रा.लि
रत्ननगर-१३, चितवन

शिखर ह्याचरी प्रा.लि.,
राप्ती पोल्ट्री ब्रिडिङ एण्ड रिसर्च प्रा.लि
हापुर-५, दाङ

सर्वश्रेष्ठ अण्डा दिने H&N को Brown Nick जात
अरूको भन्दा मुनाफा लिने व्यवसायीहरूको आश

H&N International
Brown Nick
rown Egg Layers

शान्त स्वभाव, चाँडै अण्ड पिक आउने, राम्रो र एकनाशको आकारको अण्डा दिने, अण्डको रङ आकर्षक गाढा खैरो, बोक्राको बलियोपना र आन्तरिक गुणस्तर अत्यन्तै राम्रो भएको ।

नेपालमा सबैभन्दा धेरै अण्डा दिने एक मात्र लेयर्स (९० हप्तामा ४०५ वटा)

हाई-ले ब्रिडर नेपाल प्रा.लि.
वीरेन्द्रनगर, चितवन

कर्पोरेट कार्यालय : रत्ननगर-१, टाँडी, चितवन, नेपाल
फोन ०५६-५६२५४३, फ्याक्स ०५६-५६१८४२, मोबाइल ९८५५०५८९४३
इमेल : breederhyloay@gmail.com

Gulf®
गल्फ लुब्रिकेन्ट सधैं प्रयोग गरौं ।

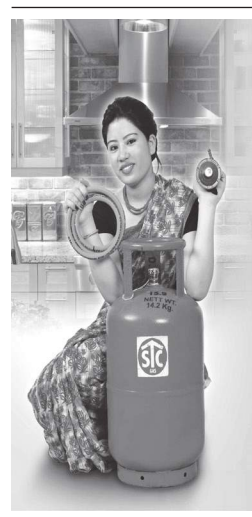

साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड द्वारा प्रवर्द्धित STC ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टाण्डर्डको भित्र बाहिर रबर कोट भै बीचमा स्टिलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल भएको सिलिण्डर
- कम्प्यूटर प्राविधिबाट चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना दुक्क हुनुहोस्

मेट्रो काठमाडौं ग्याँस इण्डष्ट्रिज लिमिटेड
जुंगे खोला, धादिङ
सम्पर्क कार्यालय कालिमाटी, काठमाडौं,
फोन: ४२८६८५६, सनराईज बैंक रहेको भवनको माथिल्लो तल्ला
ईमेल: metro@stcnepal.com

साल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू

प्रकाशक : रामसिंह बुढाथोकी, प्रबन्ध निर्देशक : बद्री बजगाईं, सम्पादक : इन्द्रबहादुर राउत, सहसम्पादक : केशरमणि कटुवाल, फोटोः जय दाहाल, कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं, सम्पर्क नं. : ०१-४७८५७६३/९८५११३४८३०, इमेल : bargadristi073@gmail.com, मुद्रण : सुजल अफसेट प्रेस, बागबजार, काठमाडौं ।